

77-64

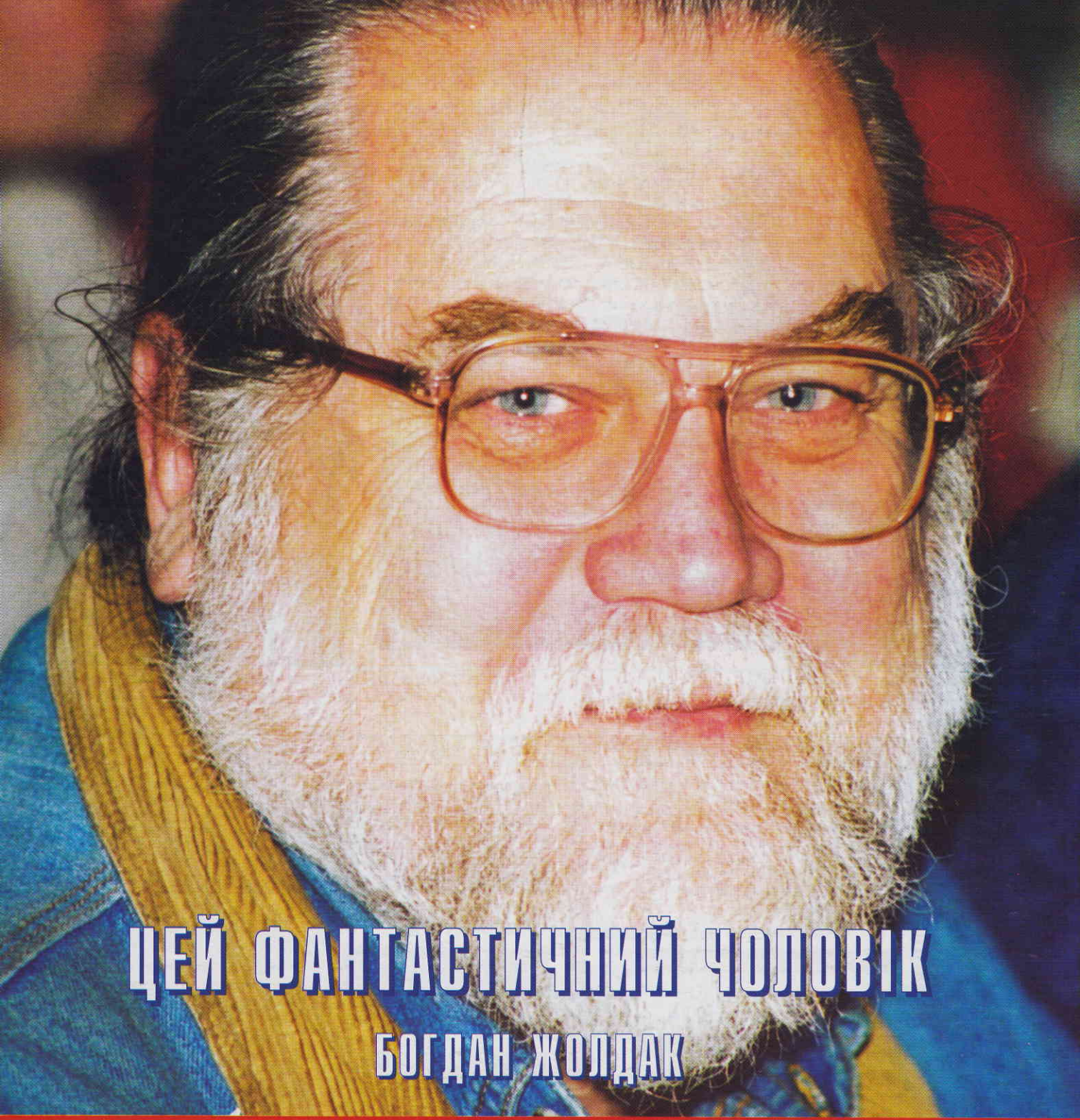
КНИЖНИК

ІНДЕКС
2 1 6 4 4

review

#02-2004

ПРО ВСІ КНИЖКИ І ВСІХ ПИСЬМЕННИКІВ

ЦЕЙ ФАНТАСТИЧНИЙ ЧОЛОВІК
БОГДАН ЖОЛДАК

✉ **замовляйте книжки поштою!**

ХРОНІКА

Тарас Федук

ГРАН-ПРІ: ПРЕМ'ЄРА 26 ЛЮТОГО

У загадковий день — на Старий Новий рік — книжкові експерти зібралися, аби келихом шампанського відзначити завершення V Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2003» та визначити Гран-прі з дев'яти книжок, які здобули найвищих оцінок у своїх номінаціях.

Наразі назву Кращої книжки року втаємничено, оскільки готується до друку міні-енциклопедія **Український best'2003**, яку буде вручено всім учасникам урочистої акції вшанування переможців «Книжки року 2003» (Національна філармонія, 26 лютого).

Євген Петренко та Володимир Ланченко

Сергій Васильєв та Віталій Жежера

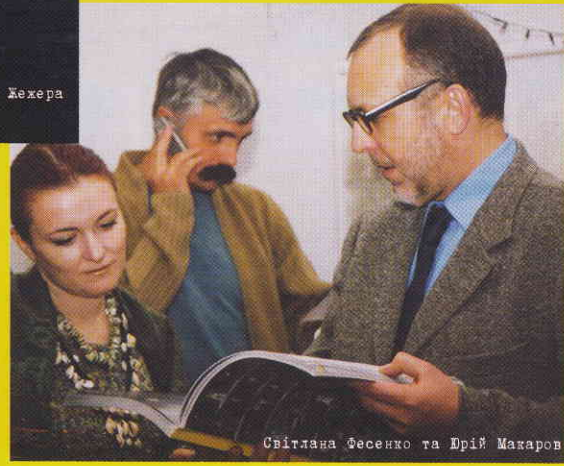
Сергій Дяченко та Михайло Назаренко

Світлана Костянтина Родіха

Олександра Коваль та Андрій Мокроусов

Світлана Фесенко та Юрій Мазаров

Андрій Бобро, Володимир Цибулько, Костянтин Діхань

ЦІНИ НА РЕКЛАМУ В КР — ЗМЕНШЕНО!

«Книжник-Review» передлачують 276 провідних книгарень країни. Рекламу у нас — шлях до прилавків.

»» Кольорові шпальти		Розцінки на розміщення реклами та інформації з 1 серпня 2003 р.	
1-ша сторона обкладинки	кутова реклама	1500	<p>ПЕРЕВАГИ</p> <p>Кольорова реклама на обкладинці і вклейках формує репутабельний імідж фірми, свідчить про її готовність до співпраці з новими клієнтами, робить ваші книжки успішнішими для продавців, покупців і читачів.</p> <p>ПЕРЕВАГИ</p> <p>Умовливіше розміщення більшого обсягу інформації про книжки, авторів, фірму (інформаційні статті, інтерв'ю)</p> <p>ПЕРЕВАГИ</p> <p>Комерційно найраціональніше за показником ціна/якість</p>
2-га сторона обкладинки	1/2 шпальти	1200	
	1/2 шпальти	700	
3-тя сторона обкладинки	1/2 шпальти	1000	
	1/2 шпальти	600	
4-та сторона обкладинки	1/2 шпальти	1200	
	1/2 шпальти	700	
	Внутрішні шпальти	900	
	1/2 шпальти	500	
	1/4 шпальти	300	
	Центральний розгорт (дві шпальти)	1850	
»» Двоколірні шпальти			
	1 шпальта	550	
	1/2 шпальти	350	
	1/4 шпальти	200	
»» Блок (1/6 кольорової шпальти)		200	
Вихідні дані на одне видання з анотацією, ціною і сканованою обкладинкою, адресою і телефоном видавця або реалізатора			
»» Блок (1/6 двоколірної шпальти)		120	

ЗНИЖКИ З ОПЛАТИ

2-х публікацій - 5%
3-х публікацій - 10%
4-х - 5-ти публікацій - 15%
6-ти й більше - 20%

Розміщення зображення обкладинки книги з короткою анотацією на сторінці «Книга-поштою» — 200грн.

Тел./факс: 416-05-57
e-mail: galina@elitprofi.com.ua

* Ціни вказано без урахування податку на рекламу.

ЗМІСТ

6-7

РІДИННИЙ
ДОГМАТИК

10-11

ГЕНДЕР:
СЛОГАДИ
ПРО МАЙБУТНЄ

12-13

СТАУС ЯК КАНОН

14-15

ЕЛЕГІЯ В
БАРВАХ

18-19

ТРУСИКИ
ДЛЯ КІЦІ

20

ЧОРНОБИЛЬ —
ЖІНОЧА ТЕМА?

Засновник і видавець:

ТОВ «Редакція газети «Книжник-Ревю».

Виходить з серпня 2000 р.

Свідчення про реєстрацію:

КВ №4463 від 11 серпня 2000 р.

Передруки і переклади дозволені лише за згодою редакції. Редакція може не поділяти погляди авторів. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори публікацій, реклами © — рекламодавці.

Головний редактор: **Костянтин Родик**;
перший заступник — **Галина Родіна**;
заступник — **Дмитро Стус**;
верстка — **Роман Марчишин**.

За підтримки
Фонду сприяння
розвитку мистецтв.
Почесний Президент —
Анатолій Толстоухов

Адреса редакції: Андріївський узвіз, 2-в,
Київ-70, 04070.

Тел.: (044) 238-65-19, 416-05-57.

Адреса для листування: а/с 135, Київ-70, 04070
e-mail: booker@review.kiev.ua

ІНДЕКС «КНИЖНИК-РЕВЮ» — 21644.

© «Книжник-Review» 2004

Друківські роботи забезпечило ТОВ «Тріада»,
вул. Артема, 25. тел.: 531-30-80

Зам № 84

Наклад — 5 000

БОГДАН ЖОЛДАК:
ЧИ СПОВІДАЮТЬСЯ ЛЮДИ
У ПРАВЕДНИХ СПРАВАХ?

Богдан ЖОЛДАК — письменницьке ім'я, без якого навіть побіжний погляд на нову українську літературу буде неповний. За роки незалежності — автор шести книжок і низки публікацій в антологіях та часописах. У хрестоматійному додатку «Малі української енциклопедії актуальної літератури» (МУЕАЛ) зразки його творів уміщено в розділі «Київська міська іроніка».

Кр: — Усі знають Богдана Жолдака на-самперед за прозаїка. А на Вашій візитівці стоїть — «Драматург»?

Б.Ж.: — Коли чотири роки тому я хотів набрати в Театральному інституті курс кінодраматургів, то мусив подати керівництву якесь посвідчення відповідного фаху — п'єси мої чи там сценарії поставлених фільмів до уваги, ясна річ, не бралися. Отоді я й виготовив оці красиві візитівки, аби переконати начальника. Питань ні в кого не виникло: не може ж така розкішна картка належати пройдисвітові?! Тепер, коли роботи моїх студентів не викликають ні в кого жодних сумнівів, ні в кого не виникає потреби перевіряти документальну «підставовість» моєї професійності. Тепер можна друкувати іншу візитівку — з написом «прозаїк».

Кр: — А може, ще конкретніше — «комунальний реаліст»?

Б.Ж.: — Чом би й ні? Я досі живу в комунальній квартирі, пів нашого будинку на Червоноармійській уже впало. Під нами вирує «Метроград». Та й усі ми понині живемо в комунальній державі, якими зазвичай є всі колонії. Наш із вами спосіб життя і далі суворо регламентується. Про деякі форми «опіки» часом і не підозрюємо. Візьмімо, хоча б, оцей «дефекаційний код», обов'язковий для кожного громадянина — усі наші копійки аналізуються, а тоді в масштабах країни «по-взрослому» підвищують ціни на те чи те. Єдиний шлях усамітнитися — під ковдрою. І що під ковдрою напишеш? Саме той комунальний реалізм!

Кр: — У попередніх Ваших книжках — «Бог буває» та «Антиклімакс» — цей комунальний реалізм неабияк лоскотав сміхові рецептори читача. А в передньому слові до останньої книжки — «Топінамбур, сину» — упорядника небезпідставно бідається: геть смурний став Жолдак!

Б.Ж.: — Упорядниця Інна Долженкова перекомпонувала збірку тричі, замінюючи

одні оповідання на інші. Тому загальний настрій цієї книжки більше характеризує упорядника, аніж автора.

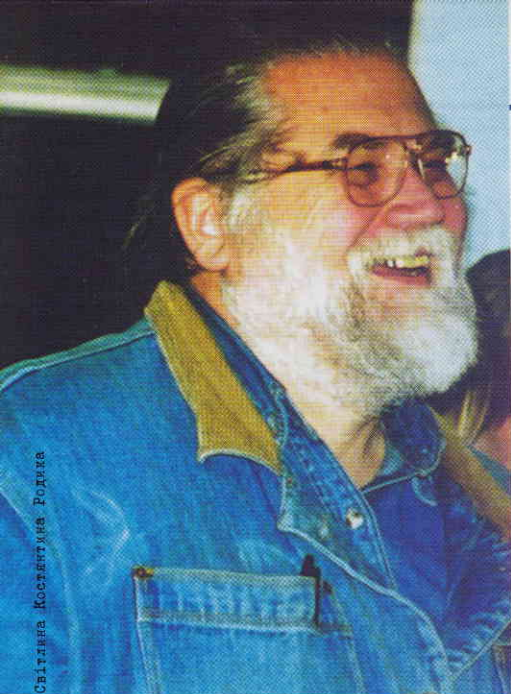
Кр: — І автор не сперечався з упорядником?

Б.Ж.: — Книжка готувалася до друку так довго, що, аби ще сперечатися, то й досі б не вийшла. З іншого боку... Якось ув Америці трапилося говорити з одним поліглотом, знавцем санскриту, котрому я подарував свої оповідання. Української він не знав, але наступного дня почав аналізувати мою книжечку. Дивуюся: як же ви її прочитали? Дуже просто, каже, — у вас, мовляв, сильна аніматична проза, тобто, духовно намагнічена — досить знати одну якусь слов'янську мову. Тож, коли мені кажуть про аніматичність моєї прози — то яка різниця, котрі й у якому порядку там уміщено оповідання? У «Топінамбурі...», наприклад, еротичні оповідання поставлено в «неротичний» розділ, і навпаки. А цього ніхто не помічає.

Кр: — Коли б потрапили на протипорографічну експертизу до Держтелерадіо, то там, либонь, помітили б...

Б.Ж.: — Сама ця комісія і є, як висловлюються часом мої персонажі, «порнографія». За радянськими законами садовили в тюрюга власників відеомагнітофонів, що крутили такі фільми, як «Калігула» чи «Грецька смовівниця» — ще й досі, здається, ті люди сидять. Ось вони нарешті повиходять і прийдуть до голови тої комісії пана Чижка: нам вкоротили по вісім років життя за перегляд фільмів, чиї автори сьогодні серед класиків світового кінематографу, — чим будете розраховуватися за це?!

Коли починають створювати комісії з правильного відображення дійсності й бити дзеркала — то недобра прикмета. Бо далі чергою — вилучення «Пісні пісень» Соломонової з Біблії або й усієї Біблії. Що, між іншим, ми з Вами пам'ятаємо.

Світлана Костелюк/Ротика

Мої оповідання — це теж, сказати б, автопсихологія. Та й те: що таке оповідання взагалі? Це — мінісповідь. А чи сповідаються люди у праведних справах?

Кр: — По прочитанні Ваших оповідань мимоволі постає висновок: у тому, що ми в Україні «маємо те, що маємо», — винні виключно українські чоловіки: ніякі, недорозвинуті, дурнуваті, неприродні...

Б.Ж.: — Якщо ми визнаємо, що досі живемо в колоніальній державі, то чого ж варті чоловіки такого краю? Коли вони, до всього, ще й переконають один одного, що мають власну незалежну країну? Це — чоловіки? Звідки у мене візьмуться сантименти до таких?

Незалежність держави — це все-таки чоловіча робота. У кого виникнуть заперечення проти того, що в Чечні живуть саме чоловіки, справжні чоловіки? А про українське чоловіцтво однозначно висловлювався ще Шевченко, пам'ятаєте: «Знайшовсь такий один козак серед мільйона свинопасів».

Хоч як прикро, а чоловічий ген потроху зникає з української ДНК. У нас нині — хіба два козаци: брати Клички, котрі виступають на західних рингах під українським прапором — незважаючи на те, що той же німецький прапор над їхніми головами давав би їм помітно більші гонорари.

Кр: — А от Сердючка-Данилко має пристойні гонорари не лише під українським прапором, а і в самій Україні, хоч дехто вважає, що це — наша національна ганьба, геть і зрада...

Б.Ж.: — Ми виглядаємо дурнями не через Данилка, а через сердючок, що сидять у керівництві теле- та радіоефірів. До всього, Данилко — не український, а російський артефакт, це не український, а російський суржик. Передрукуйте його тексти і ви побачите, що там немає жодного українського слова. Ефект досягнуто лише інтонаціями. Самоскомпрометована нація шукає за стрілочниками, аби перекласти на Сердючок вину за власну нечоловічу поведінку.

Кр: — А серед письменників нині є Клички?

Б.Ж.: — Серед письменників зараз відбувається зачистка території — це видно на прилавках книгарень — під чужу літературу. Багато хто з талановитих, не маючи змоги нормально друкуватися, ідуть у літературні найми до росіян. Аби щодня читати якусь добру книжку, української пропозиції геть замало. У той сам час значна частина російської масової літератури пишеться тут, в Україні. Якби ж у нас було нормальне книжкове виробництво, нормальна авторська винагорода й нормальний шлях до популярності — ці письменники повернулися би до свого, українського.

Кр: — Здається, це вже «пісня про Голя»...

Б.Ж.: — Так імперії ж лише завдяки гоголям і розвиваються культурно. Марина Дяченко викладає українську сценічну мову в Театральному інституті, а прозу пише російською. Ось вам роздвоєння українського

Як не борися з цією еротикою-порнографією, а існує вражаюча цифра: 85% наповнення Інтернету — це саме порнографія та еротика. І Ви гадаєте, це ознака сьогодення? А народний фольклор? Коли наш народ був іще чистий та невинний — у позаминулому столітті — його фольклор також складався на 80—90% із сороміцьких анекдотів, казок та пісень. А такі генії, як Іван Франко, збирали та видавали цю «відверту порнуху». Навіщо він це робив? — запитати б у пана Чижка.

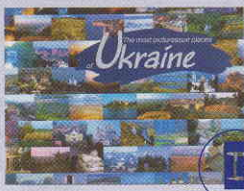
Кр: — Здається, ми наблизилися до панів Фройда, Юнга, Фромма та іже з ними?

Б.Ж.: — Фройд свого часу тому нас усіх приголомшив, що писав про себе. Ми тоді чи не вперше зіткнулися з найвищою об'єктивністю — об'єктивністю Косовно себе.

ЧУДОВА СІМКА

за версією експертів «Книжник-Review»

1. Сергій ТАРАСОВ.
Найчарівніші куточки України: Фотоальбом. — К.: Балтія Друк, 104 с. (с)

Мало, виявляється, просто жити в красивій і багатій країні. Бо коли не вмійш бачити красу довкола себе, коли не вмійш любити землю, на якій живеш, то й твої дії та вчинки стають частиною тієї некраси та нелюбови, якою сповнене твоє серце. А так, здається, просто, дивитися на світ широко розплющеними очима, бачити, що живемо на найкрасивішій у світі землі, де до нас жили й творили, дихали й насолоджувалися земними дарами талановиті й багаті душою люди, які залишили нам у спадок витвори своїх рук і зуміли надати неповторних форм дарованому нам богом природи ландшафту. Тільки з якихось часів хтось почав завалювати порогами байдужості й тимчасовості все світле, і наш світ поступово став безнебним. Себто, небо якраз ще розглядіти можна, а ось довкілля посіріло. На цьому сірому тлі сірим і безрадісним стало й наше життя. А може, варто просто стерти порохи й побачити: хто ми й на якій землі живемо?

Об'єктив Сергія Тарасова дарує щасливу нагоду побачити справді красиву Україну.

2. Словник фразеологізмів української мови. Сер. «Словники України». — К.: Наукова думка, 1104 с. (п)

До біса цікаво читати сучасних журналістів або письменників. Від одного якось довелось почути, що в «літературу треба входити з грубеньким томиком під піхвою», а в іншого прочитати: «алюр три хрести», — «вигукнув він, продовжуючи набивати люльку». Смішно, але не надто, бо, щоб виправити ці різні помилки, треба знати не одну тисячу фразеологічних зворотів та зрощень, які, на жаль, мають не надто велике поширення в побутовій мові. П'ять-сім десятків зворотів — ось норма активного мовного запасу більшості з нас. І хоча упорядники «Словника...» з надмірного пуританства «свідомо» не включили до нього «деякі лайливі фразео-

логізми та прокльони типу «бодай ти каменем сів», «щоб тебе об землю кидало» та інші, але ж і включено таки чималенько.

3. Юрко ВОВК. Гра у безкінечність. Сер. «Excipit excipiens». — К.: Факт, 328 с. (п)

«...Бориса Єльцина, першого секретаря Свердловського обкому партії, «давила жаба». У країні знову, вдруге за останні два роки змінилося вище партійне керівництво, в Центральному комітеті знову з'явилися вакансії, а його, лідера найпотужнішого уральського пролетарського регіону, ініціатора багатьох починань не запросили до Москви...» Власне, книжки серії «Excipit excipiens» можна ніби й не представляти. Про них говорять, вони привертують увагу, а їх кишеньковий формат обіцяє лег-

письменника: аби прожити, мусиш діставати гонорари за писання чужою мовою!

А проблема паблісіті? Ось нещодавно відбулася презентація скрипок Флоріана Юр'єва, голови Української асоціації скрипкоробів, що творить інструменти, незгірш від Страдіварі чи Гварнері. Так от він своє «ноу-хау» змушений запатентувати не тут, а в Росії, котра гарантує автоматичний захист авторських прав у 33-х інших країнах. А якби запатентувався лише в Україні, то ніхто б на його інтелектуальну власність за нашими кордонами не зважав.

У літературі — ще гірше. Тож і залишається українцям «право мати право»: або писати, не сподіваючися на визнання і захист прав, або — йти розбудовувати імперську культуру, сягаючи на цьому шляху слави й статків. Але вже — виключно як «російській письменник». Із українців хіба Павло Загребельний друкується в Росії в перекладі величезними накладками — і вони не можуть його нахилити чи обікрати, бо бояться його слави. А будь-кого іншого друкуватимуть без угоди, без адекватного російському авторові гонорару й у жодному разі не писатимуть на титулі, що це — переклад з української.

Кр: — А Оксана Забужко з чималими накладками російського перекладу «Польових досліджень...»?

Б.Ж.: — Ну і як відреагував на це впливовий московський журнал «Афіша»? Мовляв, що за випенжржож — як ця літературна повія насмілилася «перекладатися» на

«великій і могутній»? Чому одразу не писала на «общепонятном»?!

Зрозуміло: завдання української літератури — писати російською мовою. Це — імперська норма. А який шкандаль вибухнув, коли нещодавно перевидали мемуари сестри Достоевського — мовляв, навіщо друкувати спогади, де наголошується на українському походженні письменника?! Небезпека! Бо якщо «хахли» почнуть «не по чину брати», то ще й, боронь Боже, «хахлами» перестануть бути.

Кр: — Ну, гаразд із Росією, з метрополією. Але ж і в Польщі перекладів наших письменників раз-два — і все.

Б.Ж.: — Знаєте, Польща — це єдина країна, де прибутки від прокату вітчизняного кіна більші, ніж від імпортного. Польська гоноровість означає, що для них навіть посередній польський художник кращий і вищий за будь-якого авторитета з-за кордону. Нам би цього польського духу бодай децицю. Ось, наприклад, в Україні, у Кам'яній Могилі, розкопали величезну кількість написів, що їм десь чотирнадцять тисяч років. Московський шумеролог Кіфішин розшифрував їх. А що ж наші вчені? А давай доводити, що то ніякі не письменна, а забавки примітивної людини. Якби щось подібне знайшли в Польщі, то піднявся би такий крик, що нам би й тут вуха позакладало. А в нас — «єтого не может бить, потому што єтого не может бить нікогда»? Отак і з нашим письменством.

Кр: — У нас від 1991-го року вже вивчилися покоління молоді, для якого поняття

«комуністична ідеологія» чи «соціалістичний спосіб життя» — то вже пустий звук. До всього, їх не примушували обов'язково вчити російську мову. Можливо, їм просто треба дати привабливу українську літературну пропозицію?

Б.Ж.: — Так. Більш за те: саме завдяки цим дітям почала підніматися нова література, до якої зараховую й себе. Хоч як дивно, вони потребують не лише розважальних, а й доволі складних українських текстів. Ось я, приміром, порадив своїм студентам Домонтовича — це, як на мене, супер у світовому вимірі, такий собі український Дос Пассос, рівного котрому в нас не було й немає. Ще й як зацікавилися! Так от, коли у читацькій свідомості присутній Домонтович, тоді вже такої літературі ніякі «складнощі» не страшні.

Кр: — Перефразовуючи: скажіть, кого ви любляете читати, і читачі скажуть, що ви за письменник...

Б.Ж.: — Валерій Шевчук і Ліна Костенко. Оксана Забужко, Юрій Андрухович, Олександр Ірванець. Люблю Сергія Жадана та Костя Москальця. Щиро шкодую, що перестав писати прозу Микола Рябчук. Сумно, що рідко з'являються книжки Володимира Діброви. А найулюблений, може, автор — Юрій Винничук.

Інтер'ю взяв Костянтин РОДИК **Кр**

Богдан ЖОЛДАК. Бог буває.
Сер. «Динамічна проза». — К.: Факт, 96 с. (о)
Богдан ЖОЛДАК. Антилімазо. —
К.: Факт, 208 с. (п)

Див. також с.8-9.

ку й інтелегентну, захоплюючи й драстичну, нібісерйозну й нібірозважальну прозу. «Гра у безкінечність» — інтелегентне нібіпродовження Кожелянка, у якому Юрій Вовк покращує жанр антиутопії та наповнює офіційну інтерпретацію історичних подій нібіприватними їх інтерпретаціями.

4. Елвін ТОФФЛЕР. Нова парадигма влади. Знання, багатство, сила. — Х.: Акта, 688 с. (о)
За сприяння МФ «Відродження»

Вже зараз прикро за тих, кому не вдасться дістати цієї наукової й карколомно-детективної, логічної й абсурдної, законної й несподіваної книжки про владу, її природу та модифікацію. Якщо автор не бре-

ше, то ми перебуваємо на порозі «революції влади», яка хоча й загрожує найнесподіванішими наслідками, але й вабить можливістю стати «першою дійсно гуманною цивілізацією». Інформація та знання змінили світ, і на те нема ради. І сьогодні, коли знання постало проти капіталу, «бідна країна з таким самим капіталом, як п'ять чи десять літ тому... може почуватися значно краще». А може, це й нас стосується?

5. Філософія сьогодні. Розмови з Ульрихом Беком, Гансом-Георгом Гадамером, Юргеном Габермасом, Гансом Йонасом, Отфридом Гьофе, Віторіо Гьосле, Річардом Рорті та іншими. Сер. «Сучасна гуманітарна бібліоте-

ка». За підтримки МФ «Відродження»; Є.К.БИСТРИЦЬКИЙ, С.В.ПРОЛЕЄВ, Р.В.КОБЕЦЬ, Р.В.ЗИМОВЕЦЬ. Ідея культури: виклики сучасної цивілізації. — К.: Альтерпрес, 168 + 192 с. (о)

Ці книжки про найактуальніше — добра нагода порівняти «нас» і «їх», у чому «ми» й «наші» проблеми суголосні «їхнім», а в чому — такі різні.

6. Сергій ГРАБАР. Стан душі. — К.: Амадей, 264 с. (п)

Новели Сергія Грабаря — чуттєва спроба осмислити місце сучасної людини у світі та пошук перетину між біжучим та вічним у нашій житті. Що зробиш, колиш Епітемей — чоловік Пандори — відкрив скриньку лих, які мусимо долати перед очима богів.

7. Вадим КАРПЕНКО, Юрій ФЕДЬКО. Франція. Мовнокраїнознавчий тематичний словник. — К.: Видовець В. Карпенко, 80 + 180 с. (о)

Так соромно буває за наших туристично-невігласів, які, втрапляючи до Франції, Німеччини чи Британії, окрім незнання найпростіших побутових фраз виявляють ще й цілковите невігластво щодо історії, культури й традицій країни, куди втрапили. Не дивно, що після таких відвідувачів на нас у світі дивляться, як на дикунів. Думаєте, ми — ліпші? Сумнівно, але за всіх обставин власники цих книжок мають нагоду не видатися французам дикунами. **Кр**

КНИЖКА РОКУ '2003: НОМІНАЦІЯ «КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО»

ПОДРЯПИНИ НА ДІАМАНТІ

В актуальному секторі європейської літератури сьогодні затримуються принаймні два чеські імені: Кундера й Грабал. Десять років тому останнього номінували на Нобелівську премію. На батьківщині зібрання його творів складають 19 томів. У нас це ім'я досі було відоме хіба кільком літературознавцям. На клапані першої Грабалової книжки українською Юрій Андрухович написав: «З Грабалом усе зрозуміло — він геніальний». Така налічка здатна відлякати й найстійкішого читача. Проте по прочитанні «Вар'ятів» схилилися визнати правдивість «патріарха».

Костянтин РОДИК

Літературна доля Богуміла Грабала в повоєнній Чехії чимось нагадує історію Андрея Платонова в довоєнній Росії: начебто і є такий письменник у Спілці, а твори його — дефіцит; професійні критики бачать, що мають до діла з коштовним словом, а професійні ідеологи розуміють, що ця краса здатна змінити світ у небажаному для генеральної лінії напрямку.

Обидва не були дисидентами — поступалися владі з надією захистити право писати («Грабал був більше письменником, аніж людиною», — зауважив хтось із мемуаристів). Обидва знали на побутовому абсурді комунального життя, через що діставали по руках за спроби одружити соцреалізм із сюрреалізмом. Сам Грабал іменував себе «браконьєром в угіддях мови», а про

чудернацьку мову Платонова вже написано томи. Різниця лише в тому, що в Платонова мовний абсурд народжується з ейфорії безкультур'я, а в Грабала — випадає в осад унаслідок культурної ентропії його носіїв.

Обидва широко видані й масово прочитані лише тоді, як диктатури впали. Та не тому забороняли, що у своїх творах були скільки-небудь опозиціонерами. У московському журналі «Иностранная литература» (2001, ч.4) перекладено есей (не ввійшов до української книжки), де Грабал дав автометафору власній творчості: «Я — поклонник солнца в рестораниках под открытым небом... Я — догматик в жидком состоянии... испуганный человеческий вскрик, который снежинкой падает на землю... Я — раскидистое дерево с переплетенными ветвями счастливых и несчастных случаев... Звено в разорванной цепочке смеха... Дегустатор расплесканного пространства; склероз, маразм, как и детс-

кий лепет, я считаю источником вполне вероятных открытий, игривостью и игрой я обращаю юдоль слез в смех, я зачаровываю действительность... Я — колокол, треснувший под ударами молний ожиданий, объективной реальности и общественных наук... Лесничий несерьезного вдохновения, сторож на поле анонимных анекдотов, убийца благих намерений, инспектор рыбнадзора у темных омутов спонтанности... Я — великое настоящее скромных ожиданий».

Оце останнє й було (а зараз — ні?) причиною владної нелюбови: народ мусив жити очікуванням сяючих вершин і задовольнятися заради цього жалюгідним сьогоденням. Ув одному тексті в Грабала є початок фрази: «Я прочитав стільки газет та закликів...» А в іншому можна відшукати її логічне завершення: «Я вже не вірю в жодні узагальнення».

Збагнув, що мудрість — у конкретності. Став видобувати знання з буденних розмов. І — «порозумнішав проти своєї волі... тому що справжні думки приходять ззовні, вони поруч з людиною».

Грабала можна порівнювати багато з ким. Із О'Генрі чи Марком Твенем, з Ісаком Бабелем або Міхаїлом Зощенком, із Юрієм Винничуком ачи Богданом Жолдаком — і з багатьма ще, хто свідомо поступається авторською позою перед чудом нібито «порожньої» балачки.

НОМІНАЦІЯ «КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО»

«МАЛЬВА» НА ГАЗОНІ УКРАЇНСЬКИХ БУДНІВ

Слово чести, Україна ще здатна дивувати. Скажіть, будь-ласка, із якого дива якщо не вся країна, то бодай її освічене середовище, її преса (та, що рівнем своїх текстів трохи вища від рівня кобін), її політикум не сповнені скандалами чи хоча б запеклими дискусіями з приводу з'яви повного тексту роману Юрія ВИННИЧУКА «Мальва Ланда»? Справді, роман писався поволі й було зрозуміло, що він от-от вибухне як певна цілісність, точніше, цілісна інтелектуальна провокація вищого ґатунку.

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ

Але — чомусь не гомонить Україна, хоч виросла на газоні її доволі-таки сірих буднів незвичайна «Мальва». Отож, коли охочих зреагувати на провокацію немає, доведеться самому сказати дешицу, аби піддрочити громадську думку (якщо остання, звісно, існує).

Почну з еротики, яка у Винничуковому кваліфікованому гаптуванні здатна

викликати, з одного боку, істеріку ідейно цнотливої старої діви, із іншого — довести до шаленого реготу людину, не чужу вільнодумства. Особливо, коли в розділі «Три сестри» (зрастуйте, пане Чехов!) напередодні судового процесу (мое вітання, пане Кафка!) біля підніжжя замку головний герой кохається не просто з якимись малими почварами, схожими радше на мавп, аніж на дівчиці, а з утіленнями трьох давніх цивілізацій Сходу в супроводі надзвичайно дотепно стилізованих відповідних квазісакральних текстів. Чому немає закликів негайно заборонити «Мальву Ланду» як украй політнекоректний роман, що зазіхає на основи сучасної цивілізації? Чому в Києві та Львові не ви-

садився десант американської асоціації дівчат і дівчів, аби публічно спалити роман?

А де ж патріоти? Чому їхнього гніву не викликають описані Винничуком гучні промови достойників щирого українського націоналізму, виголошувані на львівській сміттярці (вона, виявляється, є цілою країною з власним хронотопом, себто часопростором)? Чому не йдуть у біл похмуро-серйозні борці за українські ідеали та мрії? До речі: автор рецензії спромігся десь років зо п'ятнадцять тому впровадити в досить широкий політичний і науковий обіг поняття «українська мрія», написавши про цей феномен кілька десятків статей, дисертацію й монографію (остання, щоправ-

«Мой духовный отец — ироничный Сократ, который терпеливо ведет разговор со всяким, чтобы посредством языка и за язык подвести его к самому порогу неведения» (ИЛ, 2001, ч.4). Невідання — у конфуціанському сенсі, як у Лао-Цзи, що він «у тихій задумі розмірковує про нерозв'язність моральної проблематики суперечностей... стежить за законами природи й тільки так досягає вченого невідання». Під цим оглядом можна припустити, що Грабал для Чехії 50—80-х років був таким собі тодішнім Коельо.

В оповіданнях Грабала немає нічого, окрім розмов. Часом вони видаються геть «нелітературними». Авжеж — «коли людині зле на душі, тоді найуспішнішим ліком є банальні розмови про банальні події й речі». На полі оречевлених банальностей Грабал і провадить свою мовну археологію (причому мова для нього, як казав філософ, — «дім буття»), сягаючи, часом, фрейдистської глибини: «Деякі важливі частини мозку повинні бути затертими, чи зовсім відмерлими, щоб людська особистість могла висловити те, на що ніколи б не наважилася». Як сказав би на цей випадок Жолдак, «раніше за таку історію просто б шльопнули, а тепер ті, хто їх знає, просто самі собі не вірять».

«Комунальний реалізм» Грабала фотографічно фіксує й екзистенційні мікроінсультні ненормального суспільства («лиш як помре, то дізнається, що не жие, мов давно погасла зірка»), і анекдотичну гру та блазеньську ейфорію лоботомованої свідомості («із якими ідеа-

лами йшов я до вітваря! Боже! Які я мав ідеали! Мріяв, що жінка знайде собі якогось жевжика, а я спершу вивільню одну руку, далі другу, і знову буду вільний, мов птаха, як то було колись»). Із тих польових досліджень мови співрозмовників раптом вигулькує щось навіть варте цілих політико-філософських дисертацій, як от: «Мене вже та праця так оглупила, що я став ненавидіти лінохів, а як приїжджаю до Праги, то люди в рукавичках і краватках нервують мене, і я з великим задоволенням потовк би їх усіх. Так мене та робота заповонила».

Тож Грабал мав повне право сказати про себе: «Я — глечик, повний живої і мертвої води». А та водяна суміш мікропригод — ми з вами. Чи, як писав, пародійно рецензуючи Жолдака, Олександр Ірванець, «приклученія різних людей, котрі вроді не должні були пережити в житті зовсім ніяких приклученій. А вони їх переживають дуже даже сильно... Жолдакове творчество для слідуєчих поколінь стане історическім документальним підтвердженням нашого з вами существованія» (тут, принагідно, зазначу, що прозу Грабала можна, за бажання, порівнювати почасти й із Висоцьким, і з «Городком» Стаянова та Алейнікова, й — жах! — із Сердючкою).

Грабала українською переклав Юрій

Винничук. Переклав, власне, за його ж, Грабала, технологією — вивести себе, автора, далеко за дужки, лишивши читача сам на сам не так навіть із текстом, як із позатекстовою візією. Бо проза Грабала прозора, немов кіно (не випадково, либонь, екранізація однієї з його повістей

здобулася 1967-го на «Оскарра»). Тож Винничукові — окрема подяка за те, що тепер знаємо, як література, не полишаючи паперу, може напрямку крутити нам у голові кіно. Саме в цьому — геніальність Грабала.

1990-го року Винничук опублікував у «Всесвіті» свій перший переклад із Грабала, після чого до редакції надійшло читачке благання ніколи далі не друкувати подібного. Тоді український читач із глибин свої зомбованої нетерпимості й водночас широти всеядного конформізму був неготовий зустрітися з Грабалом. Сьогодні, здається, він до нього доріс. Хоч як дивно, потвердження дістанемо наприкінці виборчого року. Якщо, як і Грабал у дні тамтої «оксамитової революції», побачимо навкруги молоді обличчя, «исполненные гордости и важности от того, что жизнь не течет мимо них, но движется с ними и ими, что только они могут провести бороздку по гладкому алмазу нашего общества».

Кр

Богуміл ГРАБАЛ. Вар'яти. Сер. «Колекція Перфецького». — Л.: Класика, 184 с. (о)

да, залишилася невіданою — саме лютувала видавничу криза). Проте справу було зроблено: за цей час довелось не раз чути майже дослівні цитати з власних текстів на вустах знаних політиків (за доброю українською звичкою — без посилання на першоджерело). І от тепер пощастило зустрітися з українською мрією в романі Юрія Винничука.

А чого вартий постмодернізм імени Винничука! Тут уже мають обуритися всі симпатички цього вчення (напрямку, дискурсу, цивілізаційного етапу, стилю etc.). Із одного боку, роман побудовано за всіма науковими приписами цього дуже серйозного вчення. Є й обов'язковий лабіринт, є й своєрідна енциклопедія. Лише ця лабіринтоенциклопедія втілюється в життя на грандіозній львівській сміттярці, де кояться речі, справді неймовірні, а тому цілком гідні готичного роману (ним «Мальва Ланда» стає в певних фрагментах кожної з трьох своїх час-

тин). А потому — перед нами раптом новітня «Одисея», яка так само органічно перепливає в таку собі детективно-бульварну історію «по м а р а н ч е в о г о в б и в і ш т ю». І це правдивий постмодернізм? Тримайте Винничука!

А де голос учителів української літератури? Адже в «Мальві Ланді» присутня вся ця попередня література. У вигляді прямих і непрямих цитат, алюзій, відсилань і реплік. Чого варті лише таємні гасло й відгук: «Дефіляда в Москві!» — «Кров по соломі!»? Чого вартий сюжет з Транквіліоном Пупсом — «порятованим генієм» доби «розстріляного Відродження»? А коли козаки, чи то насправді, чи то в героєві маренні, заводять «По-переді Каганович!» — читачу лишається терміново шукати власне почуття гумору або йти топитися. Звісно, останнє краще робити в оспіваному Винничуком

«Морі борців», що розкинулося в самісінькому центрі часопростору львівської сміттярки.

А...

Утім, досить цих «а». І так зрозуміло, що надто ліниво-яловою стала сучасна інтелектуальна Україна. А може, вона вже геть змоскалізувалася — і слова Пушкіна-Гарматного «мы ленивы и нелюбопытны» тепер стосуються не тільки клятих кацапів, котрі навіть уві сні зазіхають на нашу неньку?!

Хоча, з іншого боку, коли в фінальній частині роману читаєш проповідь, що всі ми є лише сном Мальви Ланди, виголошену Соломоном у збудованому ним храмі (ні, не тим, біблійним, а Соломоном Цітербаккеном, колишнім торговцем пивом із Станиславова) — мимоволі закрадається еретична думка: а може, це правда? Може, й немає на світі нічого, крім львівської сміттярки, а сам Юрій Винничук — лише химера зі сну вигаданої ним героїні його ж роману?

Кр

Юрій ВИННИЧУК. Мальва Ланда. Сер. «FEST проза». — Л.: Піраміда, 540 с. (п)
(Рецензій див. також: Кр ч.20 '03)

«ПРИЙШОВ, ПРОБАЧНВ, ПЕРЕМІГ»

МУЖ(НІСТЬ) В ШТАНАХ

за мотивації оповідання Б. Жолдака
«НЕ ПІДВЕДУТЬ»

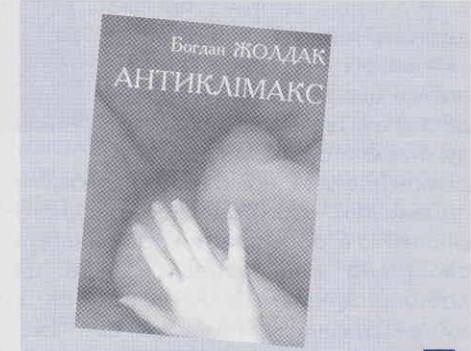
головні герої:

- 1) МУЖ
- 2) ДРУЖИНА
- 3) ПЕТРО СЕМЕНОВИЧ, ПУШКІНІСТ
- 4) ЛЮБА НЕЗНАКОМНИЙ ЧОЛОВІК
- 5) СТУДЕНТ

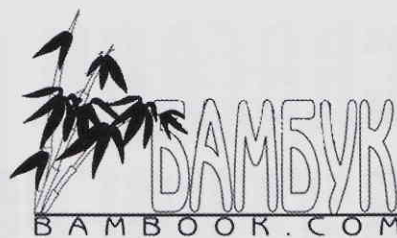
ІІ

ВСЕ! З МЕНЕ
ВИСТАЧИТЬ:
КОНОПЛЯНА ДРАТВА-РАЗ,
ДОБРЕ ПРОСМАЛЕНІ-ДВА,
ПРОПАРАФІНІТИ-ТРИ,
УЗЯТИ ТАНКОВИЙ БРЕЗЕНТ-ЧОТИРИ,
ВИКРОЇТИ ШТАНИ І СТАЧАТИ ІХ
ДРАТВОЮ-П'ЯТЬ.
НЕ ПІДВЕДУТЬ!!!

«МІСЦЕ, ДЕ ГЕМОГЛОБІН ПЕРЕХОДИТЬ В АДРЕНАЛІН»

РЕФЛЕКСІЇ

ДАЙДЖЕСТ

«Цей фантастичний чоловік, Богдан Жолдак...», — читаємо в біографічній довідці Василя Габора з його антології «Приватна колекція»...

Костянтин РОДИК

Проте пояснити цю «фантастичність» не вдається ані Габорові, ані Єшкілеву з Андруховичем у їхній «Малій українській енциклопедії актуальної літератури» (МУЕАЛ), ані академікові Дончику в другому томі «Історії української літератури ХХ століття».

Бо Жолдак — геть різний навіть у рамках однієї книжки, не кажучи вже про порівняння різних його книжок. Не кажучи про нього, як про автора «гопак-опери» «Конотопська відьма» в Національному театрі імені Франка чи про сценариста художніх фільмів та рекламних роликів, зрештою — як про одного з найприкметніших радіожурналістів.

Жанрова сітка, котрою літературознавці намагаються накрити Жолдака, завжди виходить на поверхню повною. Але з такою дивовижною сумішшю ознак, що не знати, як із цими «речовими доказами» чинити. А зверху — обов'язкова записочка, як

у трилерах про маніяків: «Читаю: можуть лі біть цивілізація без культури, а культура без цивілізації? Кому яке діло?»

Насправді, діло є. Бо на ринку будь-який товар, із літературним включно, мусить бути класифікований. Найчастіше ж класифікують Жолдака, як майстра стьобу: від суто філологічних забавок на кшталт «Махатма-йоги» або перекладених кількома мовами «Спокус» до циклу «Прощавай, суржик!». «Оповідання з мовного писанням», — таке самовизначення жанру подає пан Богдан, залишаючи нам відшукувати паралелі в комунальному реалізмі Зоценка чи Глазогового.

Далі неодмінно помічають чорний гумор, що він чимось нагадує стилістику Тарантіно, — це коли Жолдакові персонажі (наприклад, «один у напівпальці напівмужчина») починають відчувати «тим місцем, де гемоглобін переходить в адреналін».

Читаеш одне по одному оповідання далі — і раптом почувашся як на відкритому сеансі психоаналізу. Причому, не як там у них — пару спокійних годин на каналі, а як звичай у районній поліклініці, де «норма прийому» — десять хвилин на пацієнта. Мигтять історії страхів, злипаються в один потворний Страх Бути. («Не милосердило, аж під ніч набубнявило, і повітря, і дерева, особливо Петренко. Любив, коли одпускало, бо іншого не любив — там стояли, як

стіни, питання. Такі, що коли відповіси, то стоятимуть відповіді!»).

А несподівано — полиск незабутньої старої київської міської прози. Де дівчатка «були лаконічні, себто в білому... Бо навколо відпустка». І — «було чути, як час товчється в годиннику». Проте, водночас, «небо було дальтонічних кольорів», — інакше не був би це Жолдак.

Для нього «історія (те, що коїться навокіл) цікавіша за глузд» (тобто за спроби пояснити фантазмагорію сьогодення). А для читача? Чи варто пропонувати йому щоразу самі книжкові вінегрети (либонь, невинядково в одному з оповідань на столі лишається нез'їденим саме вінегрет — хоч інших закусок вже катма, а горілка ще присутня)? Може, саме в цій «одножанровості» трьох його останніх книжок і криється «враження деміурґійної недостатності», як про те пише МУЕАЛ?

Жолдаком написано стільки, що лише завдяки впорядкуванню можна укласти кілька кумулятивних збірок на різні смаки. Яка б то розкішна була збірка мініапокрифів! Старшокласники б забембали цитуванням вчительок історії. І скільки б галасу така книжка наробила з-поміж професійних патріотів!

Та й про «літературний процес» із упізнаними або й просто адекватними персонажами в Жолдака назбирається на книжку — бо коли про тее красне письменство лише серйозно та при краватці, то саме тоді, якраз, «цяя література приречена до вузького кодла».

Або — збірка блискучих квазіфейлетонів. Ось такого, приблизно, стибу: «Тут нада й начальство зрозуміти, бо воно сильно ж зайняте, що в нього ні на що вільної хвилини не буває. Навіть на лічну жизнь. То де він її візьме на культуру тоді? Коли за ніхваткой уремня змушений просто тут, ув кабінеті, овладівать секретаркою, бо ж йому фізичісі ніколи добігти додому, к жині, бо тут же нарада на нараді, літучки тобі ежесікундні».

Торік у пана Жолдака не було книжки, що наштотхнуло пана Габора на роздуми про певну консервацію його «фантастичности». «Та від Богдана Жолдака можна сподіватися сюрпризів», — інтуїтивно завважує критик. То, може, секрет сюрпризу лежить на поверхні — перебудувати репертуар письменника за законами ринку, де найпопулярніші — жанрово «оновалентні» книжки?

К.Р.

Богдан ЖОЛДАК. Топінамбур, сину. —
Л.: Кальварія, 224 с. (п.)

ЗАГЛЯДАЙТЕ В МОНУМЕНТИ

Під час реставрації статуй Будд у північно-західному Китаї були знайдені невідомі дотепер буддійські сутри. Священні сувої на мові хань за традицією знаходилися в середині статуй буддійського печерно-храмового монастиря Шикунсі, розташованого в Маньчжурії. На початку 1980-х у цьому комплексі вже знайшли понад 100 глиняних і бронзових скульптур Будди, створених за династій Тан і Сун (VI—XI ст.) — проте всі їхні тексти повторювали вже відомі релігійні канони. Натомість цього річна знахідка, що відноситься до часів монгольського завоювання Китаю (династія Юань, XIII—XIV ст.), містить сутри з «новими» буддійськими писаннями. На сьогодні нереставрованими в монастирі Шикунсі залишаються ще 19 статуй епохи династій Цін та Мін (XV—XIX ст.), у яких фахівці за допомогою апаратури також уже «вирахували» сувої з текстами.

ЦЕНЗОР ГРАНІН, ЦЕНЗОР СОЛЖЕНІЦІН

Спікер російської Думи Сергій Міронов виступив із ініціативою створення в Росії цензурної ради, яка б визначала інформаційну політику електронних і друкованих засобів масової інформації. «Настав час припинити ту зливу порнухи та чорнухи, що обвалюється на нас з екранів телевізорів», — закликав пан спікер. Він наголосив, що до ради мають увійти люди, моральна позиція яких у суспільстві не викликає жодних сумнівів: «Я б уже зараз запропонував кандидатури письменників **Александра СОЛЖЕНІЦІНА** й **Данііла ГРАНИНА**. Вони ніколи б не допустили такої ганебної ситуації, яку ми спостерігаємо у ЗМІ сьогодні. Саме цим людям я б доручив моральне здоров'я своїх дітей», — озвучив позицію вищого російського керівництва Сергій Міронов. Проте ще за кілька днів до його виступу розпочалася піар-обробка російського інформаційного простору за допомогою оприлюднення результатів масштабного соціологічного дослідження, згідно якого 76% росіян уважають за необхідне наявність цензури в засобах масової інформації.

К.Р.

НОМІНАЦІЯ «ПОЛІТЛІКНЕП»

СПОГАДИ ПРО МАЙБУТНЄ В ГЕНДЕРОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Україномовні книги гендерної проблематики поповнилися нещодавно двома новинками. Це «Чаша та меч» Ріане АЙСЛЕР і «Гендероване суспільство» Майкла С. КІММЕЛА.

Людмила ТАРАН

«Наша історія, наше майбутнє» — такий підзаголовок має дослідження Ріане Айслер, відомої вченої, футуролога та політичного діяча. Починаючи з «дитячих» запитань (чому світ такий жорстокий? як люди можуть бути такими брутальними зі своїми одноплемінниками?), авторка подає докази кращого майбутнього людства, якщо воно скористається реальними здобутками минулого. Покликаючись на багатющій матеріал, дослідниця доводить: багато тисяч років, коли всі основні цивілізаційні технології розвивалися в суспільствах, вільних від чоловічого панування, насильства та ієрархії, на землі панували мир і процвітання. Що ж сталося, чому напрямку культурної еволюції змінився на протилежний? На доісторичному обрії зокрема пра-Європи з'явилися загарбники з віддалених куточків, які привнесли зовсім іншу форму соціальної організації, плоди якої пожинаємо досі. І нині всі форми боротьби за

соціальну справедливість, рухи жінок за рівні права й можливості, за мир і благополуччя насправді виявом прагнення перетворити систему владарства на систему партнерства.

У час надпотужних технологій, наголосує авторка, фактично йдеться про еволюційну боротьбу за виживання людства. Багатьом важко повірити в можливість будь-якого іншого способу структуризації людського суспільства, ніж той, що склався. Ще важче повірити, ніби наше майбутнє може залежати від чогось, пов'язаного з жінками, їхньою життєствердною діяльністю. Ріане Айслер докладно аналізує всі більш-менш зафіксовані послання з минулого, що постає під її пером як світ Богині, світ життєдайної Чаші.

Загарбники з периферії цивілізації спричинили її «скалічення», що призвело до культу війни, рабства, експлуатації людини й природи,

упевнена авторка. Не можна не погодитися з таким її логічним висновком: «Зсув у соціальних пріоритетах схожий на стрілу, пущену крізь час, аби вразити нашу добу своїм ядерним наконечником: зсув у бік розвитку дедалі ефективніших технологій знищення, який супроводжується фундаментальними змінами в ідеології». Та нині, переконана Ріане Айслер, ми наближаємося до переходу від владарського суспільства до модерного партнерського. І мирний, партнерський світ — не просто «утопічна мрія», а реальна можливість нашого майбутнього. Розглядаючи моделі майбутнього — владарську, андрократичну, та партнерську, гіланічну, Р.Айслер прогнозує: збереження теперішніх тенденцій прирече людство на ще більший хаос, зростатиме політичний, економічний та екологічний безлад. Зрештою, ми всі є свідками розпаду світової цивілізації владарського типу. Партнерська модель, звісно, заманлива, перспективніша, але ж як «утовмачити» людству необхідність зміни свідомості в планетарних вимірах?..

денції прирече людство на ще більший хаос, зростатиме політичний, економічний та екологічний безлад. Зрештою, ми всі є свідками розпаду світової цивілізації владарського типу. Партнерська модель, звісно, заманлива, перспективніша, але ж як «утовмачити» людству необхідність зміни свідомості в планетарних вимірах?..

НОМІНАЦІЯ «ПОЛІТЛІКНЕП»

СИМВОЛ ДЕРЖАВИ №...

Держави мають не так уже й багато символів: герб, прапор, гімн... деякі ще й шанованого сучасниками президента. Своєрідними, але далеко не останніми символами держави є спогади її чільників. Подеколи саме вони свідчать, що нація є суб'єктом світової політики. Звісно, це не про Україну... Але хочеться, щоб мемуари й наших провідників якщо б не зачитувалися до дірок, то хоча би проглядалися.

Костянтин ДИКАНЬ

Книгу колишнього Міністра закордонних справ **Анатолія ЗЛЕНКА Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін** у рейтингу «Книжника» я поставив на перше місце, виставивши їй найвищі бали в усіх номінаціях, хоча виклад і редагування вимагають доопрацювання. Важливо інше: ця книга — перша ластівка, хоча й кострубатіша за природну посестру, у цьому жанрі. «Такі спогади фіксують набутий історичний досвід, роблять цей досвід надбанням нації і допомагають нинішньому й прийдешньому поколінням використовувати його для захисту національних інтересів країни». Що додати? Лише побажання бути правдивим і відвертим у цих спо-

гадах, інакше їхню ціну знівелює фахова дипломатичність і природний український конформізм.

Анатолій Зленко високо поціновує дипломатію загалом («дипломатія — людський фактор, зведений в абсолют») і досягнення українських дипломатів зокрема. Можливо, у цьому є певне перебільшення, за яким криється природна гордість за власну професію й виконану роботу. Мемуари відставного дипломата — це не тільки розповіді про візити й прийоми, власні чи перших осіб держави, але й оцінка рішень, ними ухвалених, і донесених Міністром закордонних справ до вух зарубіжних колеґ.

Вартість жанру — не в «особистій словіді й смажених фактах», а у вивірності оцінок. Книзі ж саме цього й бракує: дипломат зали-

шається вірним професії — компліменти мовновладцям чергуються з правдивими оцінками: «Наша політична еліта виявилася багато в чому не готовою існувати в умовах незалежності. В костюм національної еліти незалежної України значною мірою втиснувся той самий бюрократично-партійний апарат, проти якого голодуючі студенти протестували на холодному мрамурі площі Жовтневої революції в 1990 році. На жаль, не можу не сказати, що й нове покоління українських політиків сильно відрізняється в цьому плані від своїх попередників... У внутрішній політиці України чесне слово політика важить не так багато (за дуже рідкими винятками), і це, безперечно, шкодить розвитку держави». Те, що нами керують не Валенсі й Гавели, ми знаємо й самі, але почути це від колишнього міністра...

Несприйняття України на Заході криється саме в нашій селянській хитрості — «політичні інвестиції теж повинні давати дивіденди». Польщі й Чехії відкрилася політична перспектива до подолання ними економічної кризи не тому, що вони отримали в якості дивідендів

«Гендероване суспільство» Майкла С.Киммела — переклад дослідження, яке з'явилося 2000 року в США. Це робота одного з найвидатніших мислителів у царині вивчення гендеру. Маємо чудове видання для студентів тих ВНЗ, де нарешті читається курс гендерної освіти, без якої не уявити сучасної людини. Структуровано значний матеріал біології, антропології, психології та соціології. Орієнтуватися в царині гендеру нині вкрай необхідно не лише психологам, а й соціальним працівникам, держслужбовцям тощо.

Прикметно, що в українському суспільстві будь-які розмови про гендер пов'язують передусім із жінками. Так, ніби тільки жінки мають гендер. Спрощено кажучи, стать — це самець і самиця, гендер — це маскуліність і фемінність як соціально-культурні конструкти. Ми не народжуємося з біологічною схильністю до гендерної нерівності. Домінування чоловічої статі не є рисою, зумовленою Y-хромосоною. Влада ж є непомітною для тих, хто її має: такий парадокс. «Істина» на зразок «об'єктивний — це чоловічий» забезпечує зверхність над жінкою, відтак «чоловічі» стандарти взагалюються як уселюдські норми, що ними має керуватися поведінка й жінок, і чоловіків, — наголошує автор. Гендер — це не якась «рід», що нею володіє індивід, а особлива сукупність манер поведінки, зумовлених конкретними соціальними ситуаціями. Гендер змінюється зі зміною ситуації.

Дослідження професора М.С.Киммела

складається з трьох частин: «Витлумачення гендеру», «Гендеровані ідентичності», «Гендеровані взаємодії». Надто остання частина, де розглядається гендерованість дружби й кохання, сексуальності, насильства, по-своєму є захоплюючим текстом. Справді, чому жінки й чоловіки по-різному ставляться до сексу, «колись і тепер», і то — як саме? Про все це ви можете довідатися...

Пізнавальна концентрація обох досліджень очевидна. Але в обох випадках виникають претензії до перекладу й редагування. У тексті Ріане Айслер українською натрапляємо на елементарні випадки неправильного словоживання (наприклад, «пічі» замість «печі») тощо. Українізований Майкл С.Киммел має ту ваду, що всі імена дослідників подаються в тексті англійською, хоча традиція наукового перекладу відома: іноземне написання прізвищ іде в дужках після транслітерації мовою перекладу. Тим-то досі в нашій практиці не усталено навіть ті імена, що давно стали класикою. І Nancy Chodorow передається то як Ходоров, то як Чодоров...

Попри це, як мовиться, книги дуже на часі — такого кшталту досліджень має бути значно більше. Тоді й культура видань, відповідно, зростатиме.

Кт

Ріане АЙСЛЕР. Чапа та меч: Наша історія, наше майбутнє. — К.: Сфера, 355 с. (о) За підтримки МФ «Відродження»

Майкл С. КИММЕЛ. Гендероване суспільство. — К.: Сфера, 490 с. (о) За підтримки МФ «Відродження»

аванси від Заходу, а тому, що були готові жертвувати усім заради перспективи. Однозначно й безповоротно. Натомість екс-міністр, «будучи послідовним прихильником найширшого співробітництва України з НАТО, переконаний: у першій половині дев'яностих років відкриття проголошення наших євроатлантичних амбіцій було б... самовбивчим з точки зору відносин із Росією... авантюризм з точки зору внутрішнього розвитку України».

Вікопомну багатовекторність А.Зленко зберігає в паритетності оцінок закордонної допомоги Україні: «За 1992—95 роки на виконання проєктів по програмі економічної допомоги Україні було виділено (включно з кредитами) 979,1 млн. доларів. На грантовій основі на початок 1996 року було виділено 434,5 млн. доларів» і «всім, хто говорить про те, що Росія зробила все, аби знищити українську незалежність, я раджу пригадати, за рахунок чийх кредитів ми купували енергоносії на початку дев'яностих», а також стримано оцінює тих політиків Росії й США (О.Рущико, Строби Тел-бот), які вже ні на що не впливають.

Українська дипломатія пройшла великий

шлях: від констатації — «реальне життя почалося для МЗС України з проголошенням незалежності», — до усвідомлення того, що «домінуючим фактором у політиці є власні інтереси кожного з гравців» і артикуляції стратегічного пункту зовнішньої політики України: «Наша мета — членство в НАТО». Хоча ще й не позбулася ілюзій: «Росія загадає про таку річ, як історична справедливість і віддасть Україні належну їй частку спадку «спочилого в Бозі» Радянського Союзу».

Дійсно, «головним визнанням нашого успіху будуть не зовнішні, а внутрішні чинники: заможність і демократичність України». Дорогоказом нашим політикам і дипломатам при цьому мають бути слова польського лідера Войцеха Ярузельського, сказані ним у Львові 1990 року: «Польща — це поняття не тільки географічне. Польща є там, де знаходяться поляки».

На завершення нагадаю помічникам міністра: 24 серпня 1993 року Іван Салій не був мером Києва, та й взагалі він ніколи не був обранцем киян, тільки призначенцем президента.

Кт

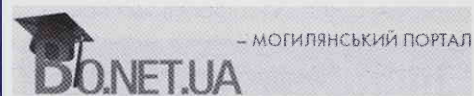
Анатолій ЗЛЕНКО. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. — Х.: Фоліо, 559 с. (п) (Рецензії див. також: Кт ч.21'03)

ЗАМОВЛЕНІ ТЕКСТИ
ЦІНОЮ В КВАРТИРУ

ДАЙДЖЕСТ

Віталій ЖЕЖЕРА розтаємничує подробиці видання антології 2002 року «Приватна колекція»: «Габор мав право на приватність: щоб видати ту книгу, він віддав у заставу свою квартиру. Навіть дружина про це дізналась, аж коли книга вийшла». А сам ГАБОР зізнається ще й у такому: «Знаєте, як склалася «Приватна колекція»? Деякі твори тут зроблено на замовлення! Тобто, я уявляв собі цю «колекцію прози» як певну цілість, і вимагав від деяких авторів спеціально написати щось таке, чого в тій цілості мені не вистачало».

ЧИМ БІЛЬШЕ, ТИМ ГІРШЕ

Переможець «Молодого вина 2003» Галина ТКАЧУК: «Чим більше в супермаркеті з'являється книжок і чим більше ми їх купуємо, то менше ми їх сприймаємо. Тобто це «право вибору» нас самих і перемогло. Хто годе прийти і хоча би анонсації до всіх книжок перечитати? От прийшла ти на «Петрівку» і купуєш насправді не книжку, а червону обкладинку, що тебе привабила. Видається, що не може вже бути певної концепції, що от тобі подобаються такі-то романи і ти їх постійно береш. І я вже змирилася, що вибираю те, що вибирається».

Есеї в мукачівській пресі зрозуміти не легко: «Раніше і вірші писали про Леніна, а тепер про пуцку. І правильно чинять. Нітко з порядних русинів не вказував пальцем, куди треба йти за щастям і грошима. Сам собі йшов, аби не виділи зайві. А Ленін указував. І куди ми прийшли? Тож тепер істинні поети окончателно порозуміли — треба йти не туди, куди показує палець, а лише тої сама пуцка. Вона й приведе наш народ туди, куди треба... Гірше, коли вірші пишуть не ручкою, а пуцкою. І їх потім ще видають! Бо тої поети, як деякі заці, вмють йти на запах «капусти» і волохатим хвостиком залізати грошовитим дурнуватим дядькам у гузицю. Пуцери! Але не всі пуцери, хто пише про пуцку, хоча й серед них не без окупанта. Та, зі своїми внутрішніми протиріччями, вони все ж добилися головного — звели всю літературу на пуцку... Але що ж таке справжня поезія? Кажуть, проста, як та двері. Якщо навіть не зовсім зрозуміла дєкому, то хоч видно, куди ввійти».

Кт

ДАЙДЖЕСТ

40: КРИТИЧНИЙ ВІК КНИГАРНІ?

Директор ТОВ «Мистецтво» Н.Васильєва написала відкритого листа Прем'єр-міністрові України В.Януковичу з приводу «знищення єдиної в місті й в Україні, де сконцентрований продаж друкованої літератури з питань усіх видів мистецтва, книгарні» на Хрещатику. Під зверненням підписались сотні людей, однак керівництво країни вирішило «достойно» завершити Рік Культури в Україні (до речі, і Рік Росії). Зрозуміло, адже втручання в кланові фінансові питання — не «компетенція» Януковича. «Приміщення, в якому розташована книгарня, формально належить Міністерству аграрної політики України. Згідно чинного законодавства ми маємо першочергове право продовження терміну оренди... Питання намагання позбавити «Мистецтва» приміщення неодноразово розглядалося в арбітражному суді» на користь книгарні...

ПРЕМІАЛЬНА ЩЕДРІСТЬ

... Тим часом із цього року планується щорічно присуджувати «премію Уряду імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва. Премія вручатиметься в трьох номінаціях: літературні твори для дітей та юнацтва, художнє оформлення книжок для дітей та юнацтва, а також театральні вистави для дітей та юнацтва». Грашовий розмір премії в кожній з номінацій становить п'ять тисяч бюджетних гривень.

Комітет очолює віце-прем'єр-міністр України.

... Днями в Білці Лубенського району Полтавської області пройшли урочисті заходи з нагоди 69-ї річниці **Василя СИМОНЕНКА**. Було вручено премію імені В.Симоненка, серед літавреатів — молода лубенська поетеса **Юлія МАНОЙЛЕНКО**.

www.angelfire.com

ЛІТЕРАТУРА: ПРИВАТ+ВІРТУАЛ

Наталка ТИСОВСЬКА оголосила в Інтернеті четвертий щорічний літературний конкурс «Рукопис». «Твори українською мовою, які ще не виходили друком і не відзначалися в інших літературних конкурсах, просимо подавати за п'ятьма розділами: 1. «То шлях правдивий. Ти - його предтеча» — Поезія. 2. «Розворуш нам оспалу кров» — Оповідання. 3. «Патетична соната» — Драма-мініатюра. 4. «Лис Микита» — Твори для дітей. 5. «Душа мистецтва живе донорською кров'ю перекладачів» — Переклад».

Хоч усі затято мовчать, якими матеріальними благами нагороджуються переможці, оголошення так само затято повторює: «Роботи, які посядуть призові місця, будуть розміщені на нашій сторінці, а їхні автори нагороджені, як і в минулі роки, дипломами конкурсу і подарунками».

КНИЖКА РОКУ '2003: НОМІНАЦІЯ «ХРЕСТОМАТІЯ»

СТУС ЯК КАНОН

Після виходу в 1994—1999 роках корпусу творів **Василя СТУСА** в шести томах (дев'яти книгах) постала гостра потреба в якісних виданнях вибраного, що могли б не лише задовольнити смаки шанувальників поезії, але й прислужитися потребам школи (де й досі побутують численні «піратські» видання, що не відзначаються високим смаком оформлення й текстуальною культурою). Тому протягом п'яти минулих років син і дослідник творчості поета **Дмитро Стус** послідовно запропонував три цілком відмінні за своєю концепцією варіанти такого вибраного.

Максим СТІХА

До книги «Вечір. Зламана віть» (1999) увійшли вибрані вірші й листи до рідних. Із перекладів потрапили лише переслані на волю в листах. Мала книга й суто текстологічне завдання — у ній було вперше надруковано маґаданську версію збірки «Палімпсести». Передувала книзі коротка, але містка передмова **Костянтина Москальця**, — блискучий текст поета про поета, з надзвичайно проникливим твердженням: «Однією з найприкметніших рис поезії **Василя СТУСА** є... туге переплетіння трансцендентного з історичним, явище, нечуване в європейській літературі, мабуть, від часів Данте».

Наступна в часі книга — «Листи до сина» (2001) — найдалша від традиційної антології. Як підкреслював **Дмитро Стус** у короткій передмові, «переважна більшість віршів, особливо програмних, поставлено в конкретно-історичний контекст (звісно ж, неповний, а

лиш позначений натяками на відому, але призабуту реальність): що було з людиною **Василем Стусом**, його друзями, країною в час написання твору. Які думки цікавили, які події здавалися важливими, які твори були доступними (в умовах в'язниці це надто важливий чинник) та викликали потребу рефлексії (роздуму-співрозмірковування-співтворчості)». Тому вірші й переклади подано в книзі впереміш із документами доби, пізнішими відгукками науковців і, — найголовніше — листами **Стуса** до рідних (протягом останніх років то був взагалі чи не єдиний жанр, у якому дозволялося писати в'язневі пермського концтабору: вірші та переклади переписувати у листах до рідних було заборонено).

Нарешті, рецензована книга, **Палімпсест** (2003), має всі прикмети «канонічного» вибраного: ваговитий том у солідній твердій, аскетично оформленій, палітурці, з докладною передмовою, віршами, поданими в їхній хронологічній послідовності й майже без коментарів, перекладами та абетковим покажчиком умічених творів. Трохи випадає з цієї схеми лист **Стуса**,

КНИЖКА РОКУ '2003: НОМІНАЦІЯ «ХРЕСТОМАТІЯ»

НАВКОЛО «УЛЮБЛЕНИХ»

Спочатку книжка «Улюблені англійські вірші та навколо них» привернула мою увагу з дещо прагматичних міркувань. Гадаю, старшокласники та студенти-гумантарії мене добре зрозуміють, бо ж нерідко пошуки українських перекладів творів світової класики перетворюються на надважке завдання.

Марічка НАБОКА

Навіть якщо переклад існує й колись видавався, навряд чи ви знайдете його в шкільній чи районній бібліотеці. Численні ж Інтернет-бібліотеки майже всуціль російськомовні. От і відбувається перше знайомство зі світовою літературою, особливо з поезією, — через літературу російську. Від дитинства хрестоматійні рядки вкарбовуються в нашу свідомість російською мовою. Коли згодом читаєш український переклад, сприймається він уже зовсім інакше, важче, здається навіть чимось вторинним.

Утім, перша антологія англійської поезії українською мовою приваблює не лише фактом майстерного перекладу, як

сказано в анотації, «вершинних надбань». Перекладач та упорядник збірки **Максим Стріха** зібрав під одну симпатичну обкладинку з таким модним серед молоді прапором Об'єднаного Королівства британську поезію від **Марло** й **Шекспіра** до маловідомих у нас поетів 40—60-их років минулого століття. Посіли в ній свої почесні місця й такі метри, як **Вордсворт**, **Колридж**, **Свінбєрн**, **Вайлд**, **Стивенсон**, **Кіплінг**, **Ловренс**, **Еліот**, **Ейтс**, **Оден**.

Та, як зазначає сам упорядник, ця книжка не є традиційною антологією: це його «власна антологія, власне сприйняття англійської поезії, власні улюблені англійські вірші (й водночас — спроба показати світ «навколо них»). Ось у цьому контексті, «світі навколо» поетів і їхньої по-

надісланий 1978 року з колимського заслання академіку Андрію Сахарову. Причина його публікації в тому, що це — першодрук, нещодавно віднайдений Є.Захаровим у архіві московської «Хроніки поточних подій».

На відміну від передмов до двох попередніх книг, вступна стаття до «Палімпсеста» справді намагається подати явище Стуса в усьому огроми. Успішному виконанню цього завдання сприяє масштаб особистості її автора — Івана Дзюби. Один із інтелектуальних лідерів покоління шістдесятників (покоління самого Стуса!) може однаково переконаливо, і водночас, бездоганно коректно полемізувати і з читачами-«патріотами», які досі щиро вважають, що великим поетом Стуса зробив його хресний шлях (хто знає, яких осяянь міг би сягнути його геній, якби мав бодай трохи часу для нормальної праці), і з критиками-постмодерністами, готовими розглядати Стуса виключно як текст (надто багато бо для цього тексту важив контекст задушливої радянської «волі» й похмурих таборів).

Очевидно, так само коректно Іван Дзюба відповідатиме й тим, хто оспорюватиме певні тези цієї передмови. Скажімо, уже перше її речення: «Василь Стус навіть у найтяжчі хвилини життя твердо вірив, що вернеться до народу своїм словом, що край його лочує». Як на мене, то іноді не слова, а лише стиль дозволяє (і то не напевно) відрізнити віру від добровільно покладеного на себе **обов'язку** ту **віру декларувати**, що робить постать трагічного поета ще трагічнішою.

Що ж до самих Стусових віршів, то нав-

ряд чи є потреба писати про них у цій рецензії після того, що вже було сказано Юрієм Шевельовим і тим-таки Іваном Дзюбою. Варто наголосити лише на одному: цей том видавництва «Факт» став по суті першим канонним Стусовою поезією, де подано і хрестоматійні («Як добре те, що смерті не бо-

юся я...», «Ярій, душе...», «На Лисій горі догорає багаття нічне...», «Гойдається вечора зламана віть...», «Церква святої Ірини...», «Не можу я без посмішки Івана...»), і ще зо три сотні інших Стусових текстів, що не поступаються хрестоматійним своєю емоційною й інтелектуальною напругою. Канонном, виробленим (після декількох експериментів) на ос-

нові ретельно текстологічно опрацьованого корпусу, шляхом відсіювання ранніх текстів, начерків, варіантів. Канонном, що, очевидно, ляже в основу багатьох пізніших перевидань, орієнтованих на ширший читачський загаль.

Важливо й інше: цей канон з'явився не звичним для нас накладом в одну-дві тисячі, а відразу дванадцятьма тисячами примірників (що дозволило зробити його ціну прийнятною для навіть не надто заможного покупця — студента, шкільного вчителя). Це сталося завдяки фінансовій підтримці Катерини й Віктора Юценків. Залишається тільки сподіватися, що й інші потенційні учасники президентських перегонів будуть не менш уважні до потреби української літератури.

Кр

Василь **СТУС**. Палімпсест. Вибране. —

К.: Факт, 432 с. (п)

(Рецензії див. також: Кр чч.17,19'03)

АНГЛІЙСЬКИХ ВІРШІВ»

езії полягає чи не найцікавіша особливість видання, принаймні для тих, хто лише починає знайомитися з англійською літературою.

Кожному з представлених у антології авторів присвячено нариси, есеї, розвідки. Вони допомагають відчуті епоху, знайомлять із життям поетів, наближають до розуміння їхньої творчості. І хоча дехто з критиків закидає впорядникові «популяризаторський характер деяких статей» (Кр, ч.7'03), видається, спрямування літературного проєкту «Текст + Контекст» вимагає саме такої популяризації, бо ж орієнтований він у жодному разі не на фахівців.

Ув атмосферу Туманного Альбіону занурює й оформлення книжки, для якого використано твори англійських художників XVII—XX століть.

Іще однією оригінальною знахідкою авторської антології Максима Стріхи є знаменитий вірш Редьярда Кіплінга «If», пода-

ний англійською мовою, та чотири його українські переклади: Василя Стуса, Марини Левіної, Євгена Сверстюка та самого впорядника. Виявляється, це надзвичайно захоплююче заняття — порівнювати оригінал і його різні інтерпретації.

Невдовзі нас чекають «улюблені вірші—2». У видавництві «Факт» готуються до друку «Пісні Нового Світу» — антологія американської поезії, також у перекладах Максима Стріхи.

Насамкінець ще одне зізнання. Хоч пан Стріха й зазначає, що це його власні улюблені вірші, завдяки впорядкованій ним книжці багато які з них стали й моїми улюбленими. А щось полюбити в цьому світі (навіть, якщо воно входить до шкільної програми) — справді круто.

Кр

Улюблені англійські вірші.

Сер.«Текст + Контекст». — К.: Факт, 456 с. (п)

(Рецензії див. також: Кр чч.3,7,22'03)

ПОСТУП

ПРО СВІТСЬКІСТЬ УЛЬЯНЕНКА

ДАЙДЖЕСТ

Олесь **УЛЬЯНЕНКО** — про політику:

«...я вже обізвав і Кучму, і Медведчука та ін. ідіотами, котрі по складах читають і читати досі не вміють. Також люблять тепер запитувати: а що Ви про Ющенка думаєте? Я думаю, що, напевно, він-таки щось не те робить. Чесно кажучи, це людина, яку не можна назвати повноцінним чоловіком, зважаючи на те, що він робить. Треба бути впевненим у власних силах. А на когось надіятися — це вічна хахлацька ідея. Ті ж американці нікого не підтримують, вони натомість любіють свої інтереси. За що нас підтримувати? За красівіє глазкі? Чи за те, какою ви хароший і как ви страдалі?».

Про жінок, звісно: «Із жінками так складалося: траплялися баришні очень красівіє і очень багатіє, які хотіли мене перевиховати на світського письменника: завжди в люди виводили, скандалили вдома. А мене тяжко переробити, але краще не треба».

І про почуття: «Вирішив про любов написати, а потім подивився: вийшов інцест якийсь. Зовсім не те, що я задумав». Утім, «коли люди по-справжньому люблять, то їм не бракує оргій. З дружиною ми прожили сім років, і я, до речі, їй жодного разу не зрадив. Щоправда, китайськими вазами об землю вона чомусь гримала... Якщо тебе людина хоча б на 20—30% розуміє, то це вже добре».

Щоденна суспільно-політична газета

ВИСОКИЙ ЗАМОК

ПРО ПРОВІНЦІЙНІСТЬ МІДЯНКИ

Живе в закарпатському селі Широкий Луг вчитель української мови та літератури **Петро МІДЯНКА**. «Односельці цілком ігнорують мою творчість, їм нецікаво. Читати поезію в селі — нонсенс. Там вірші читають хіба що з обов'язку, тобто ті, що входять до шкільної програми. Для того, щоб ці люди почали сприймати поезію на належному рівні, з ними треба довго працювати».

Свої будні поет характеризує так: «Встаю о шостій ранку. Їжджу на роботу до сусіднього села за чотири кілометри від мого. Я вже двадцять два роки викладаю там українську мову та літературу. А після обіду поруюсь на городі, займаюсь вирішенням господарських проблем».

На уроках Мідянка спілкується з учнями літературною мовою, «та коли треба комусь «прочитати мораль», то переходжу на говірку».

Наразі поет планує писати роман: «Маючи двадцятидворічний досвід життя і роботи на селі, збираюсь написати повість про життя сільської інтелігенції. Вже й назву придумав: «Фірталь 12». «Фірталь» перекладається як «чверть».

Кр

ОДИН ПРОТИ ПИСЬМЕННИКІВ

ГАЛЬЦІ І ДУНЬЦІ — КНИЖКИ В «НАУКОВІЙ ДУМЦІ»

Одного грудневого дня до книгарні «Наукова думка» десантувалися п'ятеро письменників на чолі з автором цієї акції Андрієм Курковим. Їх очікували читачі — шанувальники чи просто поціновувачі автографів. Я вирішив відокремитися від натовпу й брати не автографи, а інтерв'ю. На жаль, Оксану Забужко не застав, але інші, час від часу відволікаючись, з'являлися на поталу колекціонерів. А тут я з диктофоном...

Георгій-Григорій ПИЛИПЕНКО

Андрій КУРКОВ, який підписував свої книжки в магазинах Німеччини, Австрії, Люксембургу, США, а зараз готується до зустрічі з читачами у Польщі, поділився враженнями: «За кордоном я не бачив, щоб відразу п'ять письменників стояли за прилавком. Там це роблять індивідуально, а на такі зустрічі приходять люди без побутових, фінансових і навіть сексуальних проблем. Люди купують книжки для розваги. У нас ще й досі чекають від письменника підказок, як жити, цікавляться його оцінкою соціально-політичної ситуації. Молодь сприймає письменника як рівного. Старше покоління чекає правди. Це погано, що інколи дивляться на письменника як на месію. Я бажаю читачеві навчитися поважати себе й свої права та навчити цього інших. Люди в нас трохи забиті й бояться життя. Треба пробувати бути сильнішим за життя, тоді й читач не буде вірити в те, що йому нав'язують».

Юрій ПОКАЛЬЧУК: «Сьогодні, коли я продавав свої книжки, люди купували різні мої твори... Я пишу про ерос, бо він є й у мені, й у вас — ось така фігня полукається — тому я писав і буду про це писати. Коли ерос самоціль, це одна річ... Я ж уживаю це там, де треба. Останім часом пишу на таку тематику менше... Ми зовсім не знаємо дна суспільства, в якому живемо. Поїдьте на якусь Борщагівку, на Окружнудорогу — побачите, як живуть люди. Про це треба писати. Завданням письменника й сьогодні залишається актуальне завжди: якщо книжка зможе чимось допомогти бодай одній людині, то її вже варто було писати. Я, скажімо, зараз допомагаю видавати в колонії літературний журнал з творами малолітніх правопорушників...»

Як читач, я знаходив себе у відлунні письменників і був щасливий, бо хтось думав так, як і я. Взагалі себе погано видно — усе вирішує читач... Геніальний Лев Толстой — святенник і брехун, що видно з його щоден-

ників... Як казав Жан Кокто, «мистецтво — як гвіно, його на запах чути»... Подивіться на Жене, який писав про в'язнів, гомосексуалістів, злодіїв. Я переклав його «Поковок» зі 30-сторінковою післямовою. Але жодного його роману в нас усе ще не перекладено. На Україні час уже до всього. В нас стільки ж повій, як і будь-де. Проте все, на жаль, якось розхристано, незграбно, ніяко... Гомосексуалістів тут не менше, ніж у Парижі. Тож усе гаразд...»

Євгенія КОНОНЕНКО: «Мені дуже приємно мати книжку з автографом Івана Михайловича Дзюби. Я його дуже шанувала. Заряд моя думка про нього трошки скорегувалася. У мене є автограф французького поета Клода Руа — це був мій дебют у перекладі поезії. Маю багато подарованих книжок з автографами, прізвища відомі й не надто, багато маю підписаних книжок від початківців. Загалом автограф нічого не вартий. Колись я брала автографи тремтячими руками. Є люди, які колекціонують їх — ірраціональний момент накопичення дотиків відомих людей. Для мене важливою є цікава книжка. Автограф — форма, а зміст — сама книга».

Олександр ІВАНЕЦЬ, відволікаючись від автографів, сказав: «Скажу і Гальці, і Дуньці, щоб купували мої книжки в «Науковій думці». А продавець Галина Григорівна підсумувала: «Ми думали, що народу і виторгу буде більше»... Схоже є нагода перевірити, чи є «реклама двигуном торгівлі»... **Кт**

КНИЖКА РОКУ 2003: НОМІНАЦІЯ «ВІЗИТІВКА»

МІНІ-АВАНТУРИ

ПРО КИЇВСЬКІ ЛАЗНІ, СІАМСЬКУ ЦАРІВНУ Й ТАКЕ ІНШЕ

Колись давно, коли ще люди не могли користатися з переваг «суміжних санвузлів», їхнє життя, настрої та працездатність цілком залежали від міських лазень. Мабуть, тому своєю другою книгу київських мініатур історик, журналіст та письменник **Віталій КОВАЛИНСЬКИЙ** розпочав з історії саме цих специфічних закладів.

Марія ХРУЩАК

Окрім цього, є розповіді про те, як жили, одружувались і збагачувались власники лазень, як кияни полюбили грати в живі шахи, про Міністра внутрішніх справ із Києва на прізвище Козодавлев, про «Народні лазні Міхельсона» та всяку іншу всячину. Частина історій — просто готові сюжети для сучасних сатириків. І не дивно, що саме в цей час у Києві жив і творив Ярослав Гашек.

І що найголовніше, чим далі — тим цікавіше. Один із розділів присвячено диво-

вижній історії про Роксолану XIX століття — київську гімназистку Катерину Десницьку, яка закохалась у сіамського принца Чакрабона (кохання виявилось взаємним) і стала сіамською царівною.

У цій же збірці йдеться про вшанування киянами пам'яті тов. Леніна. Чому пам'яті? Виявляється, що за життя батька пролетарів кияни чомусь не поспішали й не спромоглися увічнити його образ. Отож, аби надолужити згаяне, спершу було вдало перероблено пам'ятник імператора Миколи I: йому чемно

скрутили голову та почепили на могутній, зі всіма регаліями влади, торс голову Ілліча. Пізніше також «викрутилися» — щоб ушанувати ще більшою повагою вождя революції, у 1923-му Київський водопровід було перейменовано на «водопровід імені т. Леніна». Історія справді має оригінальне почуття гумору.

Про все це та трохи інше, що якимось чином має дотичність до Києва, читайте в книжці **Київські мініатюри**. Особливо приємним буде це читво для тих, хто встиг втомитися від столиці сучасної. Міні-авантури Ковалинського розвіють вашу тугу за зниклим Києвом. Щоправда, не розраховуйте на динамічність сюжетів та поглинаюче увагу письмо — це все ж таки документальна книга. Та й наклад (2000 примірників), мабуть, розрахований на істориків та «поціновувачів старовини». Формат книжки напроочуд зручний для читання в громадському транспорті, де є нагода порівнювати види старого міста з його осучасненим фейсом... **Кт**

Віталій КОВАЛИНСЬКИЙ. Київські мініатюри. Книга друга. — К.: Київська книжкова фабрика, 416 с. (п) (Рецензії див. також: Кт ч.20 '03)

СПІЗНІЛІ ЗНАКОВІ ВИДАННЯ

Альбом творчих робіт українського художника **Опанаса ЗАЛИВАХИ** — перше видання, в якому за життя художника представлено його багатий творчий доробок. Видання є спробою поєднати ілюстративний матеріал із нарисами про історію формування цієї яскравої особистості українського мистецтва другої половини ХХ століття, епістолярією, віршами його сучасників, що доволі гармонійно доповнюють емоційне напруження полотен художника.

Марія ХРУЩАК

«До Заливахи приходять як до вчителя, до мудреця, до старшого і тому ще ближчого товариша. Приходять і приїзять — з усієї України та з-поза неї... Виявляється, художник дуже потрібен... своїм сучасникам» — так Юрій Андрухович окреслює особистість Опанаса Заливахи. Художник, творчість та особистість якого потрібна його сучасникам, — таке справді трапляється не часто...

На перших сторінках видання маємо нагоду поміркувати над словами Є.Сверстюка: «Опанас Заливаха належить до яскравих особистостей, що височать над часом». Так, Заливаха — справді жива легенда, яку на презентації альбому представляли як «легенду шістдесятих». Насправді ж його твори є своєрідною «елегією у фарбах» його власного життя, що прагне вирватися з відміряного йому Вищою Рукією кавалку часу. Мабуть, це й дозволяло Заливасі завжди трохи випереджати час, а ще — експериментувати та залишатись актуальним і поза шістдесятими.

Упорядник альбому, мистецький критик Богдан Мисюга, поділив книгу на три блоки, що відповідають (гіпотетично) головним віхам життя художника. Перший названо «**Малою зоною**» — поняття, яке ввели в обіг українські політ'язні ще на початку 1960-х років. Це час перебування Заливахи в концтаборі, звісно ж, із «заборонною писати й малювати». Щоправда, саме там існувало добре «дібране» середовище наукової та творчої інтелігенції; Заливаха читав мистецькі журнали, літературні часописи, що передпечували друзі на адресу табору. Представлені в альбомі графічні начерки кульковою ручкою цього періоду згодом стали родючим ґрунтом для роботи в графіці малих форм.

Наступний блок — «**Повернення**» — Мисюга розпочинає есеєм під назвою «**Мистецтво для втаємничених**». Дозвольте не погодитися. Мистецтво Заливахи, як і мистецтво загалом, за своєю ідеєю (у платонівському тлумаченні) завжди ставиться з повагою до глядача як потенційного співрозмовника. «Утаємничені» ж, навпаки, ізолюються у

своїй зверхності до світу. Втім, автор відразу ж заперечує цю свою тезу: «Безсловесний диспут, що Заливаха пропонує, може відчистити кожну». Повернення Опанаса Заливахи в «карнавальну містерію замаскованих понять» скерувало митця в площину конструктивістських шукань, що, мабуть, лише ускладнило його життя. Цікаво про життя Заливахи пише Софія Майданська: «Все, до чого він прикладає свою руку — від оформлення звичайної вітрини в художньому салоні... — викликає гострий інтерес

не тільки в рафінованих поціновувачів елітарного мистецтва, але й магнетичною силою притягає натовп».

Третій блок, котрий розпочинає згаданий пан Андрухович, названо «**Прозорими вертикалями**», адже саме починаючи з кінця 1980-х років, стрижневою лінією робіт митця стає вертикаль яко божественна суть творіння Божих. Автор починає використовувати електроізоляцію, радіотехнічні тумблери і, як у свій час Ортега-і-Гасет, без зайвого патосу «іронізує над світом тотальної технізації».

Як прийнято тепер казати, альбом «справді знаковий», як є знаковим саме життя митця: ще в дитинстві його врятував китаєць, збирач женьшеню. Згодом Заливаха захопився східною філософією (у альбомі навіть є вислів Конфуція), китайським та японським мистецтвом графіки... А говорити про знаковість його робіт просто недоречно — кожен має нагоду подивитися їй подумати.

Непогано видрукуваний поліграфічний продукт із цікавим ілюстративним та текстовим матеріалом, переліком творів митця оздоблено суперобкладинкою. Щоправда, на думку знавців творчості О.Заливахи, репродукції вийшли дещо яскравішими за оригінали. Крім того, — будьте обережні, — альбом тріщить під руками, коли його добряче розгорнути.

Маю надію, що твори майстра, добре знані в колі шістдесятників, обов'язково знайдуть нових співрозмовників і тоді... читане, бачене, пізнане та уявлене химерно переплавиться на діалог з людиною, що є «зойком свого безумного часу».

Опанас ЗАЛИВАХА. Альбом. — К.: Смолоскип, 160 с. (с.)

(Рецензії див. також: Кр ч.24'03)

... Паризьке видавництво «L'Harmattan» видало в рамках книжкової серії «Presence Ukrainienne» збірку есеїв **Миколи РЯБЧУКА De la Petite-Russie a l'Ukraine**. Це вже третій переклад Рябчукової збірки «Від Малоросії до України» за кордоном (після польського та сербського). Автором передмови до французької «Малоросії» виступив відомий соціолог **Ален БЕЗАН-СОН**, який зазначив: «Іронія й невимушеність тону Миколи Рябчука нагадують мені представників сучасного польського письменства... Образ країни, який він малює, виглядає доволі похмурим, а її перспективи — тривожними. Проте вже саме існування в Україні людей такого вільного, такого інтелігентного духу дає підстави не втрачати надію».

... У Великому Новгороді (Росія) не вщухають пристрасі, пов'язані з убивством автора циклу історичних романів «Государи московские» та історико-православного роману «Похвала Сергію» **Дмитрія БАЛАШОВА** (1928—2000). Підозрюваний у злочині 27-річний Є.Міхайлов був позаторік засуджений на 14 років ув'язнення; проте в грудні 2003 року Верховний Суд Росії скасував вирок і звільнив звинуваченого; після чого в січні поточного року Генпрокуратура Росії і Новгородській Обласній Суд обжалували рішення ВС. Літературно-кримінальна проблема вже спричинила декілька демонстрацій у Новгороді та пікет під будинком ВС у Москві.

... У мерії Сімферополя надруковано ошатне видання в єдиному екземплярі, яке водночас є законодавчою постановою: **Красная книга названий улиц и переулков Симферополя, не подлежащих переименованию**. Віднині 44 вулиці й провулки столиці Криму не підлягають зміні назви — зокрема, Турецька, Караїмська, Казанська, Малофонтанна, Севастопольська, Гоголя, Толстого. За словами представника мерії Сімферополя, їхня «Красная книга» буде щорічно доповнюватися.

... Минули роковини смерті **Сергія НАБОКИ**. Вічна пам'ять Людині...

... Вітаємо з Днем Народження іменинників початку лютого: експертів «Книжки року» **Романа КОРОГОДСЬКОГО**, **Юрія ЧЕКАНА**, літератів **Василя РУБАНА**, **Юрія ЛОГВИНА**, **Богдана ЖОЛДАКА**, головного редактора видавництва «Підручники і посібники» **Ярослава ГРИНЧИШИНА**. Кр

ПЕРІОДИЧНЕ ЖИТТЯ

РЕАЛЬНОСТІ ФАНТАСТИКИ СТОСУЄТЬСЯ КОЖНОГО

Під завісу року в Будинку кіно відбулася презентація грудневого числа щомісячника «Реальність фантастики».

Георгій-Григорій ПИЛИПЕНКО

До загалом студентського аншлагового залу вийшли головний редактор «РФ» Іраклій Вахтангішвілі, Тетяна Кохановська (журнал «Мир комп'ютера») та письменник Сергій Дяченко. На віртуальному просторі екрану час від часу з'являлися й інші автори журналу. На презентації можна було довідатися, що «оригінальнічають люди, не впевнені у собі», що з комп'ютерних ігор народжується нове мистецтво, що для Марини Дяченко «Книжка — моя сім'я, а моя сім'я — це захоплююча книга» і що Г.Л.Олді створили свій напрямок у літературі — філософський бойовик.

І хоча я доволі давно повернувся з галактичних мандрів, проте твори «РФ» переконують, що реальність — фантастична, а фантастика — буденна. У гумористичному оповіданні «Гаджет» ідеться про національні особливості медичного майбутнього. Інтригує оповідання Віталія ЗАБІРКО **Работа за рубежом**. Як твердить її герой — літературний співробітник FM-станції, — «литература делится для меня на две категории: «нравится» и «не нравится» вне зависимости от того, как она написана». Персонаж, захоплений з життя під очі Всесвіту, «мог переносить измену жены, распутство дочери, неуважение коллег, но без водки и табака я жить не мог».

У грудневому номері привертає увагу дебют рубрики «Синopsis», де вміщено уривок з роману **Песни Петера Сьядека Г.Л.ОЛДІ** про «наивного, смешного, талантливого и беспомощного человека, чей главный талант — слушать». Цікавим є інтерв'ю Сергія Дяченка з людьми, що пишуть під ім'ям Олді: «Если я не нашел себе места здесь, я его со стопроцентной гарантией не найду нигде». Дещо несподівано було почути судження про «Графа Голгофу», як трактують письменники «Графа Монте-Кристо», — історію анти-Христа.

Фінал презентації був відданий спілкуванню за пивом і солоним сиром. Наслухаючи письменницькі діалоги, уймав себе на думці, що письменників віртуальні простори цікавлять значно більше, ніж цей найкращий зі світів, в якому реально (а може, таки віртуально) існує часопис «Реальність фантастики». **Кт**

ПЕРІОДИЧНЕ ЖИТТЯ

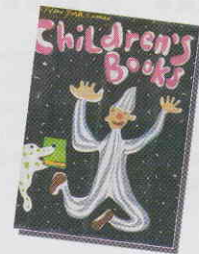
ЛЮДИНА З МАКОНДО

Донедавна **Габріель Гарсія МАРКЕС** був власником журналу політичних новин, де власноруч робив репортажі на «гарячі» теми.

Припинити цю діяльність змусила важка хвороба — рак лімфовузлів. Маркес відійшов від публічного життя, але занурився в іншу працю — упорядкування тритомової автобіографії. Перший том триології, що миттєво став бестселером у Мексиці, нещодавно перекладений Едіт Гроссман англійською. В цій книзі — не лише історія юности письменника, але й нариси про мальовничі містечка та краєвиди, які згодом Маркес описував у своїх романах. Пізнаються і прототиби персонажів. Тут вони змальовані документально, хоча їхні долі здаються фантастичними навіть у реальному житті.

«В юності я був переконаний, що моя лиха доля вроджена, і виправити цей вічний «не талан» на жінок та заробітки неможливо... Та я не хвилювався, адже свято вірив, що для того, щоб добре писати, не потребую усмішки фортуни. Я не бдав ані про славу, ані про шматок хліба на старість, бо був упевнений, що помру на вулиці дуже молодим». Нині Маркесу із 76 років. Будемо сподіватися, що робота над автобіографією, перший том якої має назву

Жити, щоб розповідати вам історії, допоможе письменникові одужати.

ВЧИМОСЯ ЦІКАВО

Дерево життя: Чарльз Дарвін, натураліст, геолог і мислитель **Петера СІСА** і **Леонардо:** прекрасний мрійник **Роберта БЕРДА** — без ілюстровані біографії вчених для дітей від семи років. Автори,

художники й упорядники книжок поставили завдання знайти стійкий баланс між тим, що малювати, а про що писати: яку інформацію й у якій формі краще сприймуть діти. У «Древі життя» переважає візуальний ряд — переклад нотатників Дарвіна на мову малюнків. Рецензенти завважують поступ, що здійснив Сіс у доборі фактів із життя та теорій ученого. Адаже його «Галілео» (попередня книга-біографія подібного формату), попри блискучі ілюстрації, хибує на купість наукового підґрунтя та історичного контексту.

«Леонардо» — навпаки, перенасичений інформацією. Берд зосереджується на ентузіазмі та гуморі Леонардо да Вінчі, оповідає й малює його різноманітні винаходи — як втілені, так і не втілені в життя через брак грошей. Проте ігнорує Леонардо як художника. Одна з критиків із цього приводу завважує: «Замість половини цієї книжки я б умістила одну репродукцію картини да Вінчі». **Кт**

КНИЖКА РОКУ, 2003: НОМІНАЦІЯ «МИНУВШИНЕ»

ПОЛІТИКА ЧИ ІСТОРІЯ?

Ув адресованому російськомовному читачеві виданні **А.Д.ЕПШТЕЙН** подає власне бачення **арабо-ізраїльського конфлікту на підставі розгляду «світових і регіональних політичних, економічних і культурологічних тенденцій»**. Автор вважає створення ізраїльської держави реалізацією сионістської мети на ґрунті «історичних процесів, які відбувались у описуваний період в країнах Західної та Центральної Європи». Хоча сионісти в позаминулому та минулому сторіччі ніколи не мали єдності в поглядах, а моделі або матриці європейської поведінки погано сприймалися навіть у Росії, не кажучи вже про зони етноконтактів серед, умовно кажучи, арабського світу.

Лесь ГЕРАСИМЧУК

Крім того, якщо братися до історії як такої, треба вести мову про те, що лежало, лежить і ще довго лежатиме в сейфах зацікавлених регіональних або глобальних груп тих, хто приймає ухвали. Пригадує, коли я кілька років тому ходив на курси івриту, інспектори з американської делегації розповідали про Ізраїль, патріотизм і необхідність туди їхати. Але на запитання, чому ці майновиті представники різних інтересів самі не їдуть до Ізраїлю, американці знітилися і пояснили, що їм у США краще.

Пан Епштейн цю проблему чудово розуміє, як зрозуміла її російська дослідниця Усова, на яку він посилається. Вона пише, що наразі ідеться про «влаштування нової систе-

ми взаємодій держав регіону з державами та іншими суб'єктами міжнародних відносин, що перебувають за його межами, включно з визначенням нової ролі зовнішніх сил в регіональній політиці». Пан Епштейн вказує на лідерів та окремих представників еліт основних глобальних гравців, не маючи тим часом змоги назвати вихідні точки основних процесів.

Сьогодні характер праці світових акторів значно змінився. Їм назагал вигідніше діяти в ресурсних регіонах або там, де можна перевіряти зброю, вчити воєнків, списувати зі складів те, що ще багато років доведеться б за грубі гроші зберігати. У міжнародних розіграх мало хто дбає про людей, хоч багато про це базикає. **Кт**

Алех Д.ЕПШТЕЙН. Войни и дипломатия. Арабо-израильский конфликт в ХХ веке. — К.: Дух і Літера, 215 с. (о)

ХРЕСТОМАТІЯ

(класична
література,
літературознавство,
мистецтвознавство,
фольклор)

Григорій Сковорода: Інтерпретації: Культурологія. Філософія. Педагогіка. Літературознавство: 36. наук. пр. / Черкас. держ. ун-т ім. Б.Хмельницького; Відп. ред.: В.Т.Поліщук, Ю.В.Тимошенко. — Черкаси: Брама, 2003, 192 с., 320 пр.(о)

ЖИЛЯКОВ В.І.

Очерки поэтического языка А.В.Кольцова: Монографія / Бердян. гос. пед. ун-т 2-е изд., испр. — Бердянск, 2003, 147 с., 300 экз.(о)

Зарубіжна література: Посібник-хрестоматія: 10 клас / Авт.-упоряд.: Т.М.Коваль та ін. Сер. «Нова шкільна програма». — Донецьк: БАО, 2003, 958 с., 15000 пр.(п)

Зарубіжна література: Посібник-хрестоматія: 11 клас / Авт.-упоряд.: О.О.Ісаєва, О.М.Кучевол. Сер. «Нова шкільна програма». — Донецьк: БАО, 2003, 830 с., 15000 пр.(п)

РОМАЩЕНКО Л.І.

Жанрово-стильовий розвиток сучасної української історичної прози: Основні напрями художнього руху / Черкас. держ. ун-т ім. Б.Хмельницького. — Черкаси, 2003, 386 с., 300 пр.(о)

СВІДЗИНСЬКИЙ Анатолій

«Я виноград відновлення у ніч несущу...»: Володимир Свідзинський — творець прекрасного. — К.: Вид-во О.Теліги, 2003, 183 с., 1000 пр.(о)

СОЛОВЕЙ Олег

Рання проза Миколи Хвильового в літературній критиці 1920-х років (з хрестоматійним додатком і питаннями для самоконтролю). — Донецьк: Донец. нац. ун-т, 2003, 170 с., 500 пр.(о)

ТОМЧУК Любов,**ПОЛІЩУК Ярослав**

Художній світ Надії Кибальчич: Монографія / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Центр міждисциплінар. студій «Міст». — Рівне, 2003, — 234 с., 300 пр.(о)

Українські билини: Іст.-літ. вид.

східнослов'ян. епосу / Упорядкув., передм., післяслово, прим. та оброб. укр. нар. казок і легенд на билинні теми В.Шевчука; Мал. Б.Михайлова. — К.: Веселка, 2003, 247 с.: іл., 5000 пр.(п)

Хрестоматія з історії педагогіки. Ч. 1: Вітчизняна школа і педагогіка / Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. — Суми, 2003, 298 с., 500 пр.(п)

ШЕВЧЕНКО Тарас

Повне зібрання творів. У 12 т. / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка; Редкол.: М.Г.Жулинський (голова) та ін. — К.: Наук. думка, 7000 пр.(п) Т.3: Драматичні твори. Повісті. — 2003, 589 с.: портр. Т.4: Повісті. — 2003, 598 с.

КРАСНЕ**ПИСЬМЕНСТВО**

(сучасна
українська
та зарубіжна проза
й драматургія,
зарубіжна поезія)

БУТУНАЕВ Булат

Усмешки лихоletья: Худож. і публіцист. мініатюри. — Донецьк: Регина, 2003, 99 с.(о)

ЗАРІВНА Теодозія

Хроніка від жінки: Романи. — К.: Укр. письменник, 2003, 253 с.(о) (Рецензія див. Ст. чч. 13, 16 '03)

КОСКИН Владимир

Лишенные судьбы, или Трон для смертника: Детектив. роман. — К.: Криниця, 2003, 127 с.(о)

ЛАКИЗА Тетяна

Калиновий вінок: Оповідання, нариси. — К.: За друга, 2003, 103 с., 600 пр.(о)

МОНИНГ Карен Мари

Пленить сердце горца: Ро-

ман. 2-е изд., испр. — Х.: Клуб Семейн. Досуга, 2003, 383 с., 3000 экз.(п)

НАГОРНИЙ Олександр

Sex в Україні: Роман. Кн. 1. Примерки душі. — Л.: Панорама, 2003, 263 с., 3000 пр.(о)

НЕМИРОВА Алина

Война проклятых: Хроника бессмертных: Роман. — Х.: Фолио, 2003, 430 с., 5000 экз.(п)

СІРЕНКО Володимир

Регіт на палі: Гумор і сатира. — Дніпропетровськ: Поліфаст, 2003, 55 с., 1300 пр.(о)

СЫРОМЯССКИЙ Вадим

Былое: Рассказы. Суждения. — Запорожье: Запорож. гос. ун-т, 2003, 234 с., 50 экз.(о)

ХАРЧЕНКО Сергей

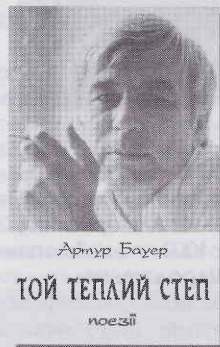
Проигравших убирают: Роман. — К.: А.С.К., 2003, 304 с., 50000 экз.(п)

ГОЛОСИ

(сучасна
українська
поезія
та художня
есеїстика)

БАЛЮК Леонід

Твердь: Основи духовності українця, Заповіді юного українця; Популярна історія України: (У вірш. формі). — Хмельницький: Поділля, 2003, 176 с., 5000 пр.(п)

БАУЕР Артур

Той теплий степ: Вірші. — К.: Поезія, 2003, 99 с., 500 пр.(о) «Артур БАУЕР — поет, котрий за самими обставинами своєї появи у світі цьому опинився поміж народами (він — напівнімець, напівукраїнець), поміж мовами (писав, та й тепер зрідка пише, українською і

російською). І поміж часом. Народився року, що став хронологічним символом безоглядного деспотизму, — 1937-го». (Вадим Скуратівський)

БОХОНЮК Тарас

Слово — Зброя: Поезії. — Хмельницький: Хмельн. міськ. друк., 2002, 159 с., 200 пр.(о)

ВЕРЕМІЙ Анжела

Квіти для коханого: Вірші та оповідання. — Вінниця: Велес, 2003, 75 с., 150 пр.(о)

ВОЛОШКО Наталя

Жінка, яка в мені...: Поезії. — К.: Академія, 2003, 95 с., 1000 пр.(о)

ГЛЫВА Анатолий

Солнечный круг: (Стихи). — Словянск: Печатный двор, 2003, 89 с.(о)

ГОЯН Ярема

Ластівка: Лірика. — К.: Веселка, 2003, 79 с.(о)

ДОНЧЕНКО Людмила

Струна: Лірич. были. — К.: Випол, 2003, 219 с., 350 экз.(о)

ИЛЬИН Владимир

Мне бы видеть себя твоими глазами...: Стихотворения. Сочинения. Песни. — К.: «Журн. «Радауга», 2003, 190 с.(о)

КАРАСЬ Петро

Мазепа: (Поэма, поэзии). — Хмельницький: Евріка, 2003, 55 с., 100 пр.(п)

КОРЕНБЛИТ Юрий

Листопад: Стихи. — Севастополь: Флот Украины, 2003, 199 с., 1000 экз.(п)

КУЛИКОВА Татьяна

Незащищенными руками: Стихи. — К.: Байда, 2003, 109 с., 500 экз.(о)

ОРЛЕНКО Светлана

В новый мир: Сб. стихотворений, 2000—2002 гг. — Запорожье: ЗГУ, 2003, 223 с., 500 экз.(о)

ПОЛИВОДА Светлана

Вірую! Лірика. — Дніпропетровськ: Січ, 2003, 38 с., 220 пр.(о)

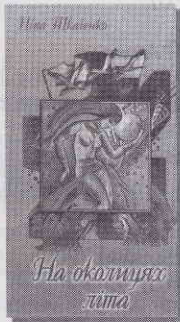
ПОЛТАВСЬКА Надія (САВЧЕНКО Надія)

Джерело Надії. СоВість: Лірич.-поет. альбом. — К.: ВПФ УкрІНТЕІ, 2003, 160 с., 1000 пр.(о)

КНИЖНИКОВЕ ПЛАВУНІННЯ

САВЧЕНКО Александр
Вечный полет: (Стихотворения, поэмы). — Донецк: Юго-Восток, 2003, 208 с., 100 экз.(о)

СТОЯНОВСКИЙ Юрий
Осенняя песня: Стихи. — Славянск: Печатный двор, 2003, 55 с., 1000 экз.(о)

ТКАЧЕНКО Ніна
На околицях літа: Поезії. — Чернівці: Деснян. правда, 2003, 95 с., 2000 пр.(о)

Лейтмотивом третьої збірки поетеси є лірико-філософське осмислення людського буття, бо що робити, коли всі ми в цьому світі «здалеку давно на перегони — / Потріскалися знешені мости. / У кривдників не писані закони, / А ти прости, а ти їх все ж прости».

ШИП Юрій
Мудрішки: Гумор і сатира, байки. — Ужгород: Патент, 2003, 155 с., 500 пр.(о)

Я хочу, чтобы песни звучали: Лучшие застол. песни / Худож.-оформитель А.С.Юхман. Сер. «Домаш. б-ка». — Х.: Фолио, 2003, 448 с., 447 с., 5000 экз.(п)

СОФІЯ (класична та сучасна філософія і гуманітаристика)

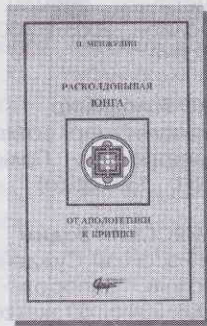
ГАЗНЮК Лідія
Соматичне буття персонального світу особистості: Монографія / Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х.: 2003, 353 с., 500 пр.(о)

КЭРРОЛЛ Ли, ТУБЕР Джен
Дети «Индиго»: Новые дети пришли: Пер. с англ. — К.: София, 2003, 285 с., 3000 экз.(п)

ЛОЗОВОЙ В.А., УМАНЕЦ О.В., ЦЕНКО М.Б.
Культура межличностных от-

ношений: Практ. пособие для деловых людей. — Х.: Регион-информ, 2003, 109 с., 300 экз.(о)

Мастер Сия
Тантра транссознания: 112 способов умереть: Кн. тайн. — К.: Логос, 2003, 2000 экз.(п) Т.1. — 399 с. Т.2. — 399 с.

МЕНЖУЛИН Вадим
Расколдовывая Юнга: от аполгетики к критике. — К.: Сфера, 2002, 199 с.(о)

У книзі розглядається зародження та розвиток традиції критичного осмислення вчення К.Г.Юнга (1875—1961). Це перша в українській літературі спроба узагальнити й систематизувати результати західних постюнгіанців — А.Елленбергера, П.Хоманса, Ф.Шаре, П.Бішопа та ін.

ПАТНЕМ Гіларі
Розум, істина й історія: Пер. з англ. — К.: Альтернативи, 2003, 231 с., 1000 пр.(о) **За сприяння МФ «Відродження».**

Британський філософ розглядає «вічні» проблеми філософії: природу істини, (пі)знання й раціональності. Його надмета — вийти за межі фіксованих категорій думки, які сковують розв'язання фундаментальних проблем.

ПОПКОВ В.В.
Н.Бердяев: от революции социальной к революции духа. — Одесса: Астропринт, 2002, 173 с., 300 экз.(п)

СТАРОДУБЦЕВА Лидия
Мнемозина и Лета: Память и забвение в истории культуры: Монография / Харьк. гос. акад. культуры. — Х., 2003, 692 с., 300 экз.(п)

ТУ Лилиан
Внутренний фэн-шуй: Древнее кит. искусство самосовершенствования / Пер. с англ. под ред. А.Быстрого. — К.: София, 2003, 255 с., 3000 экз.(п)

Філософські науки: 3б. наук. пр.(за матеріалами Всеукр.нац. конф. «Філософ. пробл. синергетики: постнеоклас. трансформація наук. знання»), 4-5 лип. 2003р. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. — Суми, 2003, 261 с., 200 пр.(о)

ЯРОЦЬКИЙ Л.В.
Традиції формування світогляду. — Житомир: Полісся, 2003, 233 с., 200 пр.(о)

ПОЛІТЛІКНЕП (сучасне українське та зарубіжне суспільствознавство)

Аналітика, експертиза, прогнозування / Є.А.Макаренко, М.М.Рижков, М.А.Ожевич та ін. — К.: Наша культура і наука, 2003, 612 с., 1000 пр.(о)

ВЕРВЕЦЬ В.В.
Соціально-педагогічний моніторинг у вузі: Методологія. Методика. Організація / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — Рівне, 2002, 309 с., 300 пр.(о)

Відповідальність посадових осіб за корупційну діяльність: 3б. матеріалів Міжнар. наук.-практ. семінару / Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого та ін.; Редкол.: В.С.Сташис (голов. ред.) та ін. — К.: Східно-регіон. центр гуманіт.-освіт. ініціатив, 2003, 308 с., 300 пр.(о)

Внешнеэкономическая деятельность: нормативная база / Сост.: С.Филатов, В.Кузнецов. 2-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 345 с. — 5000 экз.(о)

Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Т.М.Циганкова (керівник), А.О.Олефір, О.В.Фурсова та ін.; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2003, 660 с., 1000 пр.(о)

ГОЛУБЕВ В.О.
Розслідування комп'ютерних злочинів / Гуманітар. ун-т «Запоріжжя». Ін-т держ. та муніципал. упр.». — Запоріжжя: Вид-во «ЗІДМУ»; ТОВ «Фінвей», Полігр. центр «Х-принт», 2003, 295 с., 350 пр.(о)

ДУБАСЕНЮК О.А., СЕМЕНЮК Т.В., АНТОНОВА О.Є.
Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності / Житомир. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. — Житомир, 2003, 192 с., 300 пр.(о)

Екологічний менеджмент у загальній системі управління: Тези III Щоріч. Всеукр. наук. конф., 23 квіт. 2003 р. — Суми: Вид-во Сум. держ. ун-ту, 2003, 142 с., 300 пр.(о)

Економічна еміграція з України: причини і наслідки / Ін-т дослідж. діаспори; Упоряд. І.Винниченко. — К., 2003, 59 с., 1000 пр.(о)

ЖЕГУЦ Іван
Візія України в нашій еміграційній мемуаристиці / НАНУ. Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича. — Л., 2003, 147 с., 700 пр.(о)

Еміграційна мемуаристика ХХ-го сторіччя.

Засади формування бюджетної політики держави: Наук. монографія / М.М.Єрмошенко, С.А.Єрохін, І.О.Плужников та ін.; За наук. ред. М.М.Єрмошенка; Нац. акад. упр. — К., 2003, 283 с., 500 пр.(о)

ЗЕЛЕНЬКО Галина
«Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. Сер. «Критич. студії». — К.: Критика, 2003, 215 с.(о) (Рецензії див. в Кр ч.22'03)

Інформаційно-аналитичне забезпечення управління адміністративно-фінансовою діяльністю вуза / В.С.Кривцов, А.С.Кулик, В.Нечипорук і др.; Нац. аерокосм.

ун-т ім. Н.Е.Жуковського «Харьк. авиац. ин-т». — Х.: ХАИ, 2003, 264 с., 500 экз.(п)

І спокій нам навіть не сниться... (Із досвіду становлення приватних загальноосвітніх шкіл в Україні). Д.В.Алфілов, В.І.Астафова, Т.М.Белічева та ін.; За заг. ред. В.І.Астафової. — Х.: Вид-во НУА, 2003, 199 с., 350 пр.(п)

Інвестиційна політика в Україні: досвід, проблеми, перспективи / АЕН України, ІЕП НАН України; Відп. ред. М.Г.Чумаченко. — Донецьк: Юго-Восток, 2003, 291 с., 400 пр.(п)

Іпотечний ринок в Україні: проблеми та перспективи: Доп., виступи Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17 груд. 2002 р. / Міжнар. ін-т фінансів та ін.; Відп. за вип. О.Я.Лилик. — К., 2003, 142 с., 500 пр.(о)

ІЩЕНКО А.В., КРАСЮК І.П., МАТВІЄНКО В.В.

Проблеми забезпечення розслідування злочинів: Монографія / Нац. акад. внутр. справ України та ін. — К., 2002, 211 с., 500 пр.(п)

КАВЫРШИНА В.А., ТРУБЧАНИН В.В.

Реструктуризация хозяйственного комплекса промышленного региона / Ин-т экон.-правовых исслед. НАН Украины. — Донецьк: Юго-Восток, 2003, 100 с.(о)

КОВАЛЬОВА О.О.

Стратегії євроінтеграції: як реалізувати Європейський вибір України / Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАНУ. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАНУ, 2003, 338 с., 500 пр.(о)

КОЛІСНИК Віктор

Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти / Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х.: Фоліо, 2003, 239 с., 1000 пр.(о)

Концепція і стратегія розвитку та розміщення продуктивних сил України / НАНУ. Рада по вивч. продуктив. сил України. — К.: РВПС України НАНУ, 2003, 284 с., 300 пр.(о)

Культура та інформаційне суспільство XXI століття: Матеріали наук. конф. молодих учених, 16—18 квіт. 2003 р. / Харк. держ. акад. культури. — Х., 2003, 212 с., 300 пр.(о)

ЛУЧЕНКО Валентин

Кадровий аудит: Теорія та практика = Кадровый аудит: Теория и практика. *Б-ка Порталу* www.test.info; Вип. 1. — ТОВ «Бук», 2003, 125 с., 400 пр.(о) (укр., рос.)

Маркетинговое обеспечение региональной экономической политики: Монография / В.Ф.Бевзенко, И.Х.Баширов, Р.М.Лазебник, А.Н.Алышев. — Донецьк: Юго-Восток, 2003, 167 с., 300 пр.(п)

МАТВЕЕВА Виктория, КУЗНЕЦОВ Владимир

Операции с давальческим сырьем / 2-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 158 с., 5000 экз.(о)

МАТВІЄНКО О.В.

Інформаційна освіта: інноваційні аспекти. — К.: КНУКІМ, 2003, 125 с., 300 пр.(о)

МОХАММАД Нахро Али

Экономический потенциал Курдистана. Экономика государства на пути к независимости / Благотворит. фонд «Курдский культурный центр». — Донецьк: Юго-Восток, 2003, 48 с., 100 экз.(о)

МУСІЄНКО Григорій

Україна для українців: Хто за і проти? — К.: Біла Церква: Білоцерків. кн. ф-ка, 2003, 431 с.(п)

МЯКОТА Виктория

Реклама и рекламная деятельность. — Х.: Фактор, 2003, 251 с., 10000 экз.(о)

ОСЕЦЬКИЙ В.Л.

Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: Монографія. — К.: ІАЕ УААН, 2003, 412 с., 500 пр.(п)

ПАВЛЕНКО Наталия, ПИРОЖЕНКО Оксана

Игорный бизнес / 3-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 121 с., 5000 экз.(о)

ПАВЛЕНКО Наталия, КУЗНЕЦОВ Владимир

Организация труда и заработная плата: Практ. пособие: В 2 т. Т.1 / 3-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 268 с., 7000 экз.(о)

ПАВЛЕНКО Олена

Теорія і практика навчання ділової комунікації / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К.: Дніпропетровськ: АМСУ, 2003, 260 с., 300 пр.(о)

Педагогічні засади форму-

вання гуманістичних цінностей природознавчої освіти, її спрямованості на розвиток особистості: 36. наук. міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 трав. 2003 р. / Ін-т педагогіки АПН України, Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка. — Полтава: АСМІ, 2003, 532 с.(о)

ПИРОГА Ігор, ПИРОГА Сергій

Державне регулювання економіки: від протига до консенсусу. — Луцьк, 2003, 206 с., 500 пр.(о)

ПИРОЖЕНКО Оксана

Коллективный договор / 2-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 181 с., 7000 экз.(о)

ПОГРІБНИЙ Анатолій

Світовий мовний досвід та українські реалії / Ін-т відкритої політики. — К.: Кам'янець-Подільський: Медобори, ПП Мошак М.І., 2003, 71 с., 500 пр.(о)

Політична історія України. XX століття: У 6 т. / Редкол.: І.Ф.Курас (голова) та ін. — К.: Генеза, 2003, 3000 пр.(п)

Т.2: Революція в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917—1920) / Керівник В.Ф.Солдатенко; Авт. тому: В.Ф.Верстюк, В.Ф.Солдатенко. — 480 с.

Про виконання законодавства щодо розвитку загальної освіти в Україні: Матеріали парламент. слухань у Верхов. Раді України 16 жовт. 2002 р. / Верхов. Рада України. Ком. з питань науки і освіти; Упоряд.: С.М.Ніколаєнко, Б.Г.Чижевський. — К.: Парламент. вид-во, 2003, 164 с., 1000 пр.(о)

Прозорість і корупція в системі вищої освіти України: 36. матеріалів конф. (21-22 листоп. 2002 р., м. Львів). Сер. «Вища освіта в сучас. світі». — К.: Таксон, 2003, 307 с., 1000 пр.(о)

Промислово-інноваційна політика в м. Києві: формування та реалізація / В.М.Дрозденко, В.А.Кір'ян, М.В.Підмогильний, О.М.Невелев; НДІ соц.-екон. пробл. міста. — К.: НДІСЕП, 2003, 153 с., 1000 пр.(о)

Расследование обстоятельств дорожно-транспортных происшествий / Авт.-сост.: С.О.Шевцов, К.В.Дубонос, 2-е изд., перераб. и доп. — Х.: Факт, 2003, 199 с., 1000 экз.(о)

Розвиток демократії та демо-

кратична освіта в Україні: Матеріали II міжнар. наук. конф. (Одеса, 24—26 трав. 2002 р.) / Канад.-Укр. Проект «Демократ. освіта» та ін.; Уклад. Л.Марголіна. — К.: Ай Бі, 2003, 728 с., 500 пр.(о)

Соціальна сфера села України: регіональний аспект / Ін-т аграр. економіки УААН та ін.; За ред. П.Т.Саблука, М.К.Орлатого. — К.: НДІ «Укראгропромисловість», 2003, 605 с., 500 пр.(о)

СТІГЛІЦ Джозеф

Глобалізація та її тягар / Пер. з англ. А.Іщенко. Сер. «Актуал. світові дискусії». — К.: КМ Академія, 2003, 251 с.(о) (*Рецензія див. в Кт ч.І'04*)

ТВЕРДОХЛІБ Лариса

Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу: Монографія. — Луганськ: РВВ ЛАВС, 2003, 260 с., 300 пр.(п)

Теорія і практика політичного аналізу: Навч. посіб. / О.Л.Валевський, Ю.Г.Кальниць, В.А.Ребкало та ін.; За ред. О.Л.Валевського, В.А.Ребкала. — К.: Міленіум, 2003, 226 с., 500 пр.(о)

ТИМЧЕНКО О.В., ТИМЧЕНКО О.В.

Аутоагресивна поведінка працівників органів внутрішніх справ України (соціально-психологічні детермінанти виникнення, методи превенції та профілактики): Монографія. — Донецьк: Донец. ін-т внутр. справ МВС України, 2003, 235 с., 500 пр.(п)

Трансформаційні процеси у соціальній сфері: 36. наук. пр. / Ін-т економіки НАНУ; Редкол.: В.М.Новіков (відп. ред.) та ін. — К., 2003, 140 с., 150 пр.(о)

ФИЛАТОВ Сергей, СОЛОШЕНКО Людмила, КАВТОРЕВА Яна

Внешне-экономическая деятельность: организация и до-

кументальное оформление / 4-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 191 с., 5000 экз.(о)

ФІНІКОВ Т.В.

Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна / Ін-т економіки та права «КРОК». — К.: Таксон, 2002, 175 с., 500 пр.(о)

Центр Разумкова / Голов. ред. Л.Шангіна. — К.: Заповіт, 2003, 695 с., 1000 пр.(п)

ОБРІІ

(науково-популярна література, практична психологія, енциклопедичні та довідкові видання)

АЗАРКИН Святослав

Его величество футбол. — Днепропетровск: Січ, 2003, 168 с., 3000 экз.(п)

Історія світового, українського, а також дитячо-юнацького та аматорського футболу Дніпропетровщини.

Алгоритми практичних навичок з догляду за хворими: Кишеньковий довід. Навч. посіб. / Дніпропетр. держ. мед. акад. — Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2003, 119 с., 200 пр.(о)

Альбом бухгалтерських проведок / Т.Онищенко, Н.Борщ, В.Мякота, Я.Кавторева. 7-е вид., переробл. і доповн. — Х.: Фактор, 2003, 162 с., 5000 экз.(о)

БАНДУРКА И.В., ЗАХАРЧЕНКО В.С.П., ТОВАЖНЯНСКАЯ Е.Л. Техническая инновационная деятельность: финансово-экономический аспект / НТУ «ХПИ». — Х., 2003, 319 с., 300 экз.(п)

Банки Львова: минуле і сучасне / Ін-т регіон. дослідж. НАНУ, Львів. банк. ін-т НБУ; За ред. Я.В.Грудзевича, З.М.Комаринської. — Л.: ЛБІ НБУ, 2002, 223 с.(п)

Банківська система України. Правові засади організації. — К.: Юрінком Інтер, 2003, 240 с., 1000 пр.(о)

БЕЛОРУС О.Г. Экономическая система гло-

бализма: Монография / Киев. нац. экон: ун-т. — К., 2003, 376 с., 300 экз.(п)

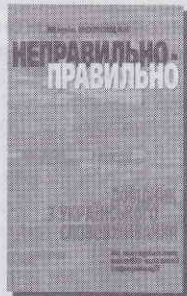
БУТНИК О.М. Економіко-математичне моделювання динамічних закономірностей розвитку економічних систем. — Х.: ІНЖЕК, 2003, 223 с., 300 пр.(о)

ВИСОЧАНСЬКИЙ В.Ю. Курсова динаміка акцій / Ужгород. нац. ун-т. — Ужгород: ІВА, 2003, 253 с., 300 пр.(п)

Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии: (Справ. пособие для врачей и фармацевтов) / Л.В.Деримедведь, И.М.Перцев, Е.В.Шуванова и др.; Под ред. И.М.Перцева. — Х.: Мегаполис, 2002, 2782 с., 5000 экз.(с)

Вибіркове комплексне вивчення стану здоров'я населення, приурочене до Всеукраїнського перепису 2001 року: методологія та організація: Наук.-метод. посіб. / Укр. ін-т громад. здоров'я. — К.: Луганськ: ВАТ «Лод», 2003, 204 с., 500 пр.(о)

Використання нормативних актів про охорону праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин: Довідник / Вінниц. держ. техн. ун-т. — Вінниця, 2003, 100 с., 100 пр.(о)

ВОЛОЩАК Марія Неправильно — правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. 2-ге вид., доповн. — К.: Просвіта: Укр. Видавн. Спілка, 2003, 158 с., 10000 пр.(о)

Ми звично переносимо просторічні слова та вирази, засмічуючи мову русизмами, полонізмами та всілякими іншими кальками. Наслідок — газетні статті надто часто на рівні лексики й стилістики стають, сказати б, не надто українськими, засмічуючи й так не надто вишукану мову додатковим «сміттям». Правильно використати слово чи побудувати фразу допоможе довідничок, де зібрано й систе-

матизовано найчастіше повторювані помилки.

ГРЕЧИНСКИЙ Анатолий Найди в жизни гармонию / Пер. с укр. А.Гречинский, Т.Педан. Сер. «Соционика о человеке»; Кн.1. — К.: Задруга, 2003, 439 с.(о)

Державних нагород удостоєні / Східно-Укр. біогр. ін-т; Авт.-уклад. Ю.Романенко. Сер. «500 впливових особистостей»; Т.7. — Х.: Майдан, 2003, 352 с.(с)

Довідник з біології / Т.Л.Богданова, О.В.Брайон, О.В.Данилова та ін.; За ред. К.М.Ситника. 2-ге вид., випр. і доповн. — К.: Наук. думка, 2003, 794 с., 1000 пр.(п)

Довідник з математики для вступників до ВНЗ III-IV рівнів акредитації / І.В.Житарюк, М.М.Похила, Р.І.Петришин та ін. — Чернівці: Прут, 2002, 748 с., 500 пр.(о)

Довідник приватного підприємця / За заг. ред. В.Д.Кольги. — К.: Літера, 2003, 283 с.(о)

Довідник швейного обладнання провідних фірм: Навч. посіб. / К.І.Бондар, Т.Д.Терещенко, В.С.Дубич; Технол. ун-т Поділля. — Хмельницький: ТУП, 2003, 166 с., 500 пр.(о)

Евпатория 2500. — Симф.; Ялта: МирИнформации; Х.: Харьк. кн. ф-ка им. М.В.Фрунзе, 2003, 319 с.(п)

Законодавство України про працю / Упоряд. І.В.Зуб. 2-ге вид., доповн. Сер. «Норматив. документи та коментарі». — К.: Вид-во А.С.К., 2003, 303 с., 30000 пр.(о)

ЗМИЕВСКИЙ Николай Жемчужина в золотой оправе. — Одесса: Аспект, 2002, 334 с., 3000 экз.(п)

Про історію зародження в Одесі фігурного катання.

ІЛЛЯШЕНКО Тамара Чому їм важко вчитися?: Діагностика і корекція труднощів у навчанні мол. школярів: (Метод. посіб.). — К.: Початкова школа, 2003, 127 с., 5000 пр.(о)

Класифікатор професій: ДК 003-95 / Упоряд. Ф.Федорченко. — Х.: Фактор, 2003, 370 с., 5000 пр.(о)

Класифікатор професій: ДК 003-95 (Зміни та доповнення №5) / Держ. ком. України з питань техн. регулювання та споживчої політики; М-во праці та

соц. політики України. — К.: Соцінформ, 2003, 119 с., 5000 пр.(о)

Книга Скорботи України. Закарпатська область. Т.1. м. Ужгород, м. Берегово, м. Мукачево, м. Хуст. — Ужгород: Карпати, 2002, 478 с., 1000 пр.(п)

Короткий довідник з комплексного країнознавства (методика країнознавчих досліджень, основні поняття та визначення, країни, персоналії) / М.Д.Будз, В.О.Мартинюк, Р.М.Постоловський, С.С.Троян; Рівнен. ін-т слов'янознавства Київ. слов'ян. ун-ту. 2-ге вид. Сер. «Рівнен. ін-т слов'янознавства — студентіві XXI століття». — К., 2002, 255 с., 500 пр.(о)

КОСТЮК Дмитро, КУЗНЕЦОВ Володимир Бухгалтерський облік на малих підприємствах згідно з П(С)БО / 6-те вид., переробл. і доповн. — Х.: Фактор, 2003, 214 с., 7000 пр.(о)

Кримінальний кодекс України: За станом на 15 лип. 2003 р. / Верхов. Рада України. — К.: Парламент. вид-во, 2003, 172 с., 2000 пр.(о)

ЛОФФ Дзвид Справочник сновидений / 2-е изд., перераб. — Х.: Клуб Семейн. Досуга, 2003, 319 с., 5000 экз.(п)

Машиностроение и техносфера XX века: Сб. тр. X Междунар. науч.-техн. конф. в г. Севастополе, 8—14 сент. 2003 г.: В 4 т. — Донецк: ДонНТУ, 2003, 350 экз.(о)

T.1. — 333 с.

T.2. — 327 с.

T.3. — 322 с.

T.4. — 293 с.

Митний кодекс України: За станом на 15 січ. 2003 р. — К.: Атіка, 2003, 159 с., 2000 пр.(о)

Морской технический справочник-словарь терминов. Т. 2: Гидрография. Кн. 1. Морская картография. Ч. 1. Теоретические и практические основы морской картографии. Ч. 2. Электронная (цифровая) картография / И.В.Шубаков, Д.И.Шубаков, И.П.Буслов и др. — Одесса: ТЭС, 2003, 179 с., 300 экз.(п)

Научно-практический комментарий семейного кодекса Украины / Одес. нац. юрид. акад.; Под ред. Ю.С.Червоного. — К.: Истина, 2003, 516 с., 5000 экз.(п)

Нормативи надання медичної допомоги дитячому населенню в умовах амбулаторно-поліклінічних закладів: Норматив., директив., правові документи: Збірник. — К.: Медінформ, 2003, 180 с., 100 пр.(о)

Організація роботи голови районної державної адміністрації: (Законодавч.-нормат. акти України) / НАНУ, Рада по вивч. продуктив. сил України, Укр. Акад. держ. упр. при Президенті України; За ред. В.М.Князєва, Ю.П.Лебединського. — К.: РВПС України НАНУ, 2003, 389 с., 500 пр.(о)

Освіта і наука в Україні: (Матеріали до VIII світового конгресу українців) / Упоряд.: О.С.Сухолиткий та ін. — К.: Укр. Центр духов. культури, 2003, 124 с., 1000 пр.(о)

Педіатрія: Норматив., директив., правові документи / Відп. за вип. Т.В.Марухно. — К.: Медінформ, 2003, 100 пр.(п) Ч.1. — 308 с. Ч.2. — 504 с.

ПЕТРОВ А.В.
Гнездовой толково-словообразовательный словарь композитов / Таврич. нац. ун-т ім. В.И.Вернадского. — Симф., 2003, 285 с., 300 экз.(о)

Повернені імена: Мартиролог / Обл. редкол. ... Т.М.Кравченко (керівник), Р.М.Чупахіна (заступник керівника), А.Г.Болебрех та ін.; Уклад.: В.В.Іваненко та ін. Сер. «Реабілітовані історією». Дніпропетр. обл.; (Т) 4. Кн. 2 (К—О). — Дніпропетровськ: Наук.-ред. центр обл. редкол. по підгот. й вид. темат. сер. кн. «Реабілітовані історією», 2003, 446 с., 2000 пр.(п)

Показання та протипоказання щодо санаторно-курортного лікування в санаторіях закритого акціонерного товариства «Укрпрофоздоровлення»: Довідник / За ред. Е.О.Колесника та ін. — К.: Купріянова, 2003, 319 с., 500 пр.(о)

ПРИЙМАК Григорій
Бджільництво: запитання та відповіді. — К.: УААН, 2003, 599 с., 5000 пр.(п)

ПРИМАКОВА Елена, ПИРОЖЕНКО Оксана
Основные средства: бухгалтерский и налоговый учет / 3-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 143 с., 5000 экз.(о)

Профілактичні огляди: Норматив., директив., правові документи / Відп. за вип. Т.В.Марухно. — К.: Медінформ, 2003, 100 пр.(п) Ч.1. — 288 с. Ч.2. — 256 с.

Російсько-український словник / І.О.Анніна, Г.Н.Горюшина, І.С.Гнатюк та ін. — К.: Абрис, 2003, 1401 с., 10000 пр.(п) (*Рецензія див.: Кр ч. Г'04*)

СВЕРДЛОВ В.Д., СІЯНОВ О.І.
Терміни будівельних конструкцій: Російсько-український словник / Вінниць. держ. техн. ун-т. — Вінниця: ВДТУ, 2003, 84 с., 85 пр.(о)

СЕДЖВИК Роберт
Фундаментальные алгоритмы JAVA. Ч. 1—4. Анализ. Структуры данных. Сортировка. Поиск: Пер. с англ. — К.: ТИД «ДС», 2003, 680 с., 1500 экз.(п)

Сімейний кодекс України: (набирає чинності з 1 січ. 2003 р.) / 2-ге вид., випр. та доповн. — Х.: Консум, 2003, 147 с., 1000 пр.(о)

Словник основних термінів і понять: Посіб. з навч. дисципліни «Безпека життєдіяльності» / Чернівець. пром.-екон. технікум. — Чернівці, 2003, 63 с., 200 пр.(о)

Словник термінів і понять з корпоративного управління / Л.О.Лімонова. — Х.: МТК-Книга, 2003, 68 с., 400 пр.(о)

Справочник по биологически активным добавкам компании «nature's Sunshine Products, Inc.» / Сост.: С.Н.Федоров, Л.Н.Максимец. — К.: Махаон, 2003, 203 с., 15000 пр.(о)

Судові та правоохоронні органи України: Зб. законодав. та нормат. актів / Київ. ін-т внутр. справ при НАВСУ. — К.: Видавець Паливода А.В., 2003, 456 с., 1000 пр.(о)

Тосты и анекдоты. Сер. «Домаш. б-ка». — Х.: Фолио, 2003, 286 с., 5500 экз.(о)

ТРОСТЮК Зоя
Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: Монографія / Київ. ін-т внутр. справ. — К.: Атіка, 2003, 143 с., 500 пр.(о)

Український правопис / НАНУ. Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні, Ін-т укр. мови. Стер. вид. — К.: Наук. думка, 2003, 236 с., 10000 пр.(п)

Універсальний довідник з діло-

вих паперів та ділової етики. «Б-ка держ.службовця. Держ. мова і діловодство». — К.: Довіра, 2003, 623 с., 15000 пр.(п)

Частный предприниматель — плательщик единого налога: Нормативная база / Сост. Ю.Рудяк. 2-е изд., перераб. и доп. — Х.: Фактор, 2003, 399 с., 5000 экз.(о)

ШАМОВА Людмила
NEWAYS. Краткий справочник специалиста. — К.: Віпол, 2003, 275 с., 4000 экз.(о)

ШЕВЦОВА О., ЦЕРБАК Н.
Уроки для частных предпринимателей / 3-е изд., перераб. и доп. Б-ка част. предпринимателя. — Днепропетровск: «Владимир Дудник», 2003, 288 с., 2000 экз.(о)

ШЛЯХТУН П.П.
Парламентаризм: Словник-довідник. — К.: Парламент. вид-во, 2003, 151 с., 500 пр.(о)

МИНУВШИНА (історична література)

Голодомор 1932-1933 рр. як величезна трагедія українського народу: Матеріали Всеукр. наук. конф. Київ, 15 листоп. 2002 р. / Міжрегіон. Акад. упр. персоналом, Міжнар. кадрова акад. — К.: МАУП, 2003, 278 с., 3000 пр.(о)

ДЕНИЩУК Олександр
Злочини польських шовіністів на Волині. Кн.1. Рівненська область. — Рівне (ППДМ с. Корнин), 2003, 361 с., 1000 пр.(п)

ЖУКАЛЮК Н., ЛЮБАЩЕНКО А.
История Церкви христиан Адвентистов седьмого дня в Украине. Ч.1. — К.: Джерело життя, 2003, 319 с., 5000 пр.(п)

ЗАЯЦЬ Андрій
Урбанізаційний процес на Волині в XVI першій половині XVII століття / Ін-т іст. дослідж. Львів. нац. ун-ту ім. І.Франка — Л., 2003, 205 с., 250 пр.(о)

Історія поселень Броварського краю: Від стародавніх часів і до сьогодні / Авт. ідеї, керівник творч.-видавн. проекту, співавт. та уклад., видавець І.Доцин. Сер. «Броварська минувшина». Кн. 3. — Бровари: Водограй, 2003, 639 с., 3000 пр.(п)

КОЗИНЦЕВ-САХАРОВА Поліна
С думой о жизни в Украине. — К.: Фенікс, 2003, 82 с., 300 экз.(о)

КРОУ Девід М.
Історія циган Східної Європи та Росії. Сер. «Європ. історія». — К.: Мегатайп, 2003, 375 с., 1000 пр.(о)

Літописна скарбниця: Нариси історії Бровар. краю (радянський період та доба незалежності України) / Уклад. І.Доцин. Сер. «Броварська минувшина». Кн. 2. — Бровари: Водограй, 2003, 639 с., 3000 пр.(п)

МАГОМЕДОВ Б.В., АБАШИНА Н.С., СОЛТИС О.Б.
Пам'ятки черняхівської культури в Київській області. Археологічна карта / Ін-т археології НАНУ та ін. Сер. «Археологічна карта Київщини». — К., 2003, 118 с., 500 пр.(о)

ПЕРЕПАДЯ Петро
Драматична рапсодія: іст. нарис про Нікополь, Нью-Йорк і не тільки... з елементами детектива. — Кривий Ріг: Видавн. дім, 2003, 149 с., 250 пр.(п)

ПЕРХАЧ Володимир
А на Засянні дзвони мовчали... — Л.: Євросвіт, 2003, 135 с.(о)

Історія визвольних змагань 1920—40-х років передусім у Засянні, та в Західній Україні в цілому. Головний герой есею — Стефан Бердахівський.

Праотча сторона у Межиріччі Десни і трубежа: Нариси історії Бровар. краю від стародавніх часів і до XX ст. / М.Барбон, А.Бульвінський, Д.Гамалій та ін.; Уклад. І.Доцин. Сер. «Броварська минувшина». Кн. 1. — Бровари: Водограй, 2003, 287 с., 3000 пр.(п)

Проблеми історії України XIX — початку XX ст. Вип. IV / НАНУ. Ін-т історії України; Редкол.: О.П.Реєнт (голова редкол.) та ін. — К., 2002, 258 с., 300 пр.(о)

Проблеми історії України XIX — початку XX ст. Вип. V / НАНУ. Ін-т історії України; Редкол.: О.П.Реєнт (голова редкол.) та ін. — К., 2003, 210 с., 300 пр.(о)

РОКОССОВСКИЙ Рафаил
Сталинградский рубеж. — К.: Україна, 2003, 189 с., 2000 экз.(п)

КНИЖНИКОВЕ ПАВУТІННЯ

СЕРГІЙЧУК Володимир
Як нас морили голодом /
Київ, нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К.: Укр. Видавн. Спілка, 2003, 251 с., 1000 пр.(о)

СЛАБОШПИЦЬКИЙ Михайло
3 голосу нашої Кліо. Сер. «Події і люди укр. історії». — К.: Махаон, 2003, 223 с., 10000 пр.(п)

Старожитності Степового Причорномор'я і Криму. Т. X / Запоріж. держ. ун-т; Запоріж. обл. краєзнав. музей; Редкол.: П.П.Толочко (голов. ред.) та ін. — Запоріжжя, 2002, 257 с., 300 пр.(о)

ТУРЕНКО Вікторія
Філософія «правого» політичного радикалізму в Україні (теоретичний портрет): на матеріалах Українського організованого націоналізму 40—50-х років ХХ століття: Монографія. — К.: Леся, 2003, 311 с., 300 пр.(о)

ПОСТАТІ

(публікації, біографії, мемуари)

ВАСИЛЬЄВА Елена, ПЕРНАТЬЄВ Юрій
100 знаменитих мудрецов. Сер. «100 знаменитих». — Х.: Фолио, 2003, 510 с., 5000 экз.(п)

ВАСИЛЬЄВА Елена, ПЕРНАТЬЄВ Юрій
100 знаменитих писателей. Сер. «100 знаменитих». — Х.: Фолио, 2003, 510 с., 5000 экз.(п)

Г.Г.Ващенко — видатний педагог національного відродження України: Зб. наук. пр. / Черкас. держ. ун-т ім. Б.Хмельницького. — Черкаси, 2003, 165 с., 70 пр.(о)

Кам'янець-Подільський державний університет в особах. Т. 1. — Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2003, 795 с., 500 пр.(п)

КРАСНЯЩИХ Андрей, БЕЛЯЕВ Константин
1000 псевдонимов. Сер. «1000 знаменитих». — Х.: Фолио, 2003, 479 с., 5000 экз.(п)

КРИВОБОКОВ Владислав
Очерки сказочных былей. — Х.: Фолио, 2003, 685 с., 1000 экз.(п)
Штрихи до портретів Робесп'єра й Леніна, Сталіна й

Івана Грозного, Петра I та гетьмана Мазепи.

ЛУЦЮК А.М.
Василь Сухомлинський про педагогічну майстерність учителя. — Луцьк: Надстир'я, 2003, 205 с., 1000 пр.(о)

ПЕЛЕЩУК Анатолій
Спогади київського професора медицини. — К.: Наук. думка, 2003, 95 с., 800 пр.(о)

СКЛЯРЕНКО Валентина, ТАБОЛКИНА Татьяна
100 знаменитих актеров. Сер. «100 знаменитих». — Х.: Фолио, 2003, 510 с., 10000 экз.(п)

СКЛЯРЕНКО Валентина, ИОВЛЕВА Татьяна, РУДЫЧЕВА Ирина
100 знаменитых художников. Сер. «100 знаменитых». — Х.: Фолио, 2003, 510 с., 10000 экз.(п)

Українська педагогіка на межі тисячоліть: Матеріали пед. читань на пошану... Б.М.Ступарика / Прикарпат. ун-т ім. В.Стефаника. — Івано-Франківськ, 2003, 187 с., 300 пр.(о)

ДИТЯЧЕ СВЯТО

(дитяча література)

Брати ГРИММ, АНДЕРСЕН Ганс Хрістіан
Казки нашого дитинства: Для мол. та серед. шк. віку / Я.Грімм, В.Грімм, Г.-Х.Андерсен; Переклад. Н.Миропольської; Худож.: О.В.Чижик, О.І.Чижик. — К.: Інтерпрес Лтд, 2003, 287 с., 20000 пр.(п)

Відкриття / Укр. фонд міжнар. молодіж. співробітництва. Сер. «Світ навколо нас». — К.: Кобза, 2003, 317 с., 5000 пр.(п)

Детям обо всем на свете: Попул. дет. енцикл. Кн. 1. — Х.: Синтекст, 2003, 415 с., 5000 экз.(п)

Звірі в хатинці: Укр. нар. казки. — Х.: Сінтекст, 2003, 63 с., 5000 пр.(п)

Золоті українські казки / Ред. уклад. Л.М.Безусенко. — Дніпропетровськ: Сталкер, 2003, 3003 с.(п)

Ілюстрована енциклопедія тварин / Уклад. О.В.Шаповалова. — Х.: Пегас, 2003, 111 с., 5000 пр.(п)

КРИВИЧ Елена
Персональный компьютер для школьников. Сер. «Учеб.

курс». — Х.: Фолио, 2003, 477 с., 10000 экз.(п)

ЛЕНЦ Николаус
1000 питань про все на світі: Пер. з нім. / Худож. Ю.Є.Федорова. Сер. «1000». — К.: Школа, 2003, 255 с., 10000 пр.(п)

РОШАЛЬ Александр
Химия — это просто: Занимат. учебник. — Х.: Ранок: Веста, 2002, 135 с., 3000 экз.(о)

Тварини / Укр. фонд міжнар. молодіж. співробітництва. Сер. «Світ навколо нас». — К.: Кобза, 2003, 317 с., 5000 пр.(п)

ВІЗИТІВКА

(художні альбоми, представницькі видання, краєзнавча і туристична література)

ВЕЧЕРСЬКИЙ Віктор
Спадщина містобудування України: Теорія і практика історико-містобудівних пам'яток оборонних досліджень населених місць / НДІ теорії та історії архітектури й містобудування, Голов. упр. містобудування і архітектури Київ. міськ. держадміністрації. — К.: НДІТІМ, 2003, 560 с., 500 пр.(о)

Монографія присвячена дослідженню 27 історичних населених місць України — міст, сіл, приміських слобід, монастирських комплексів (Київ, Чернівці, Чигирин, Полтава, Чернігів, Новгород-Сіверський, Суми, Глухів, Путивль, Ромни, Софроніївський, Мокшаківський, Гамаліївський монастирі та ін.).

ВАКУЛОК П.Г.
Зелені скарби Фастівщини: Іст.-екон. нариси. — Фастів: Поліфаст, 2003, 175 с., 1000 пр.(п)

КАСЬЯНЕНКО Л.О.
Работа пианиста над фактурой: посobie по изучению исполнит. интерпретации фактуры фортепиан. произведений / Нац. муз. акад. України ім. П.И.Чайковського. — К.: Друкар, 2003, 167 с., 500 экз.(о)

КИЛЕССО Сергій
Киево-Печерська лавра. Сер. «Нац. святині України». — К.: Техніка, 2003, 135 с., 3000 пр.(о)

СОБАШКО Володимир
Дорогами і стежками Карпат:

Туристичний путівник. — Л.: Центр Європи, 2003, 327 с., 2000 пр.(о)

ТОЛОЧКО Л.І., ДЕПТЯРЬОВ М.Г.
Подільські храми Києва. Сер. «Нац. святині України». — К.: Техніка, 2003, 174 с., 3000 пр.(о)

ЯКОВЕНКО Петро
Храми Горлівки / Центр туризму та провознавства. — Донецьк: Лебідь, 2002, 113 с., 100 пр.(п)

ПІДРУЧНИКИ

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ. СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

ВОРОНKOBA В.Г.
Філософія: Учеб. посobie / Запорож. гос. инж. акад. — Запорожье, 2003, 357 с., 300 пр.(п)

ГЕРАСИМЧУК А.А., ПАЛЕХА Ю.І., ШИЯН О.М.
Соціологія: Навч. посіб. / Європ. ун-т. — К., 2003, 245 с., 2000 пр.(о)

КОНИНА Л.В., КЛЕЦОВ С.Я.
Экономическая психология: Учеб. посobie / Донбас. горно-металлург. ин-т. — Алчевск, 2003, 156 с., 147 экз.(о)

МОВЧАН Віра
Історія і теорія етики: Курс лекцій: Навч. посіб. / Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. І.Франка. — Дрогобиц: Коло, 2003, 508 с., 500 пр.(п)

ПОДОЛЬСКАЯ Е.А., ЛИХВАР В.Д., САДОВНИКОВ О.К.
Практикум по философии: Учеб. посobie / Нац. фармацевт. ун-т. — Х.: Изд-во НФаУ: Золотые страницы, 2003, 134 с., 2000 экз.(п)

ПРИЧЕПІЙ Є.М., ЧЕРНІЙ А.М., ЧЕКАЛЬ Л.А.
Філософія: Посібник. Сер. «Альма-матер». — К.: Академ-видав, 2003, 575 с.(п)

РИБАЛКА В.В.
Методологічні питання наукової психології (досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-по-

няттевого апарату): Навч.-метод. посіб. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. — К.: Ніка-Центр, 2003, 204 с., 300 пр.(о)

ТОФУЛ М.Г.

Логіка: Посібник. Сер. «Альма-матер». — К.: Академія, 2003, 367 с.(п)

Філософія в короткому викладі: Навч. посіб. / В.Т.Кирильчук, О.О.Решетов, З.В.Стежко, Г.Н.Стежко. — Кіровоград: Імекс ЛТД, 2003, 179 с., 1000 пр.(о),

ЧМУТ Т.К., ЧАЙКА Г.Л.

Етика ділового спілкування: Навч. посіб. / 3-тє вид., стер. Сер. «Вища освіта XXI століття». — К.: Вікар, 2003, 223 с.(о)

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Практикум з давньої і середньовічної історії України. — Л.: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2002, 195 с., 200 пр.(о)

ЧУМАЧЕНКО Б.М.

Вступ до культурології античності. Стародавня Греція: Навч. посіб. — К.: КМ Академія, 2003, 100 с., 500 пр.(о)

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

АВETИCOBA A.A.

Економіка підприємств питання: Учеб. пособие / Донец. гос. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. — Донецьк, 2003, 382 с., 500 экз.(о)

БІЛОРУС В.Т., НІКОЛАЄВ В.П., ЧУГАЄВ А.О.

Аналіз податкових надходжень: проблеми методології / Акад. ДПС України. — Ірпінь, 2003, 231 с., 400 пр.(о)

ГAЄBCЬКА Л.М., РИБАК С.О.
Підприємницька діяльність та її оподаткування: Навч. посіб. / Акад. ДПС України. — Ірпінь, 2003, 217 с., 500 пр.(о)

ГЕРЦИК В.А.

Тексти лекцій з дисципліни «Міжнародний маркетинг» / Східноукр. нац. ун-т ім. В.Далія. — Луганськ, 2002, 116 с., 200 экз.(о)

ГЕРАСИМЕНКО О.В., КОРОЛЬОВ О.А., РАБЧУК В.Л.

Проблеми структурно-національної організації та уп-

равління національним ринком товарів і послуг / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2002, 270 с., 300 пр.(о)

ДРАТВЕР Б.Л., ПАСІЧНИК Н.О.

Основи підприємницької діяльності: Навч. посіб. / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. — Кіровоград, 2003, 186 с., 300 пр.(о)

Економіка транспортного комплексу: Зб. наук. пр. Вип. 5 /Харк. нац. автомоб.-дорож. ун-т. — Х., 2002, 118 с., 110 пр.(о)

ЕРМОШЕНКО М.М.

Комерційна діяльність посередницьких організацій: Навч. посіб. / Нац. акад. упр. — К., 2003, 344 с., 500 пр.(о)

Загальні основи економічної теорії: Навч. посіб. / Л.В.Заглинська, А.О.Заглинський, М.К.Матушевич, І.О.Самборський; Наук.-метод. центр вищ. освіти, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — К.: НМЦВО, 2002, 407 с., 1000 пр.(п)

ЗУБОК М.І.

Безпека банків: Навч. посіб. / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2002, 305 с., 1000 пр.(о)

КИСЕЛЕВА Т.К.

Бухгалтерський учет: методологія і практика: Метод. пособие. — Запорозьке: ЦНТЭИ, 2003, 233 с., 80 экз.(о)

КИСЕЛЕВА Т.К.

Методика построения учетной политики на предприятии. — Запорозьке: ЦНТЭИ, 2003, 244 с., 100 экз.(о)

КИСЕЛЕВА Т.К.

Финансовый анализ и его роль в управлении. — Запорозьке: ЦНТЭИ, 2003, 150 с., 100 экз.(о)

КІРПА Г.М.

Інтеграція залізничного транспорту України у європейську транспортну систему. — Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В.Лазаряна: Арт-Прес, 2003, 265 с., 1000 пр.(п)

ЛАЗЕБНИК Л.Л., МИТЯЙ С.А.

Міжнародна економіка: Навч. посіб. / Акад. ДПС України. — Ірпінь, 2003, 308 с., 1000 пр.(о)

ЛАНОВИК Б.Д., ЛАЗОРОВИЧ М.В.

Економічна історія: Курс лекцій / 4-те вид., переробл. і доповн. Сер. «Вища освіта XXI століття». — К.: Вікар, 2003, 405 с.(о)

ЛИШИЛЕНКО О.В.

Бухгалтерський облік: Навч. посіб. / Акад. муніципал. упр. — К.: Центр навч. л-ри, 2003, 623 с., 1500 пр.(п)

ЛИШИЛЕНКО О.В.

Бухгалтерський облік: Навч. посіб. / Акад. муніципал. упр. 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Центр навч. л-ри, 2003, 627 с., 1500 пр.(п)

ЛИШИЛЕНКО О.В.

Бухгалтерський фінансовий облік: Навч. посіб. / Акад. муніципал. упр. 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Центр навч. л-ри, 2003, 523 с., 1500 пр.(п)

ЛИШИЛЕНКО О.В.

Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. — К.: Центр навч. л-ри, 2003, 214 с., 1500 пр.(п)

ЛУКАШЕВИЧ В.М.

Економіка та організація праці на морському транспорті: Навч. посіб. — Одеса: Одес. нац. мор. ун-т, 2003, 326 с., 300 пр.(о)

ЛЫСЮК А.Н., МИХАЙЛОВА П.П., ЧАЦКИС Е.Д.

Основи теорії і практики: Донец. гос. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. — Донецьк, 2003, 466 с., 402 экз.(о)

МАКАРОВСЬКА Т.П., БОНДАР Н.М.

Економіка підприємства: Навч. посіб. / Міжрегіон. Акад. упр. персоналом. — К.: МАУП, 2003, 298 с., 12000 пр.(о)

МАКОГОН Ю.В., БУЛАТОВА Е.В.

Международный банковский бизнес: Учеб. пособие / Мариуп. гуманит. ин-т Донец. нац. ун-та. — К.: Атіка, 2003, 208 с., 2000 экз.(о)

МАТВИЄНКО В.П., МАТВИЄНКО П.В.

Філософсько-економічні погляди. — К.: Наук. думка, 2003, 302 с., 5000 пр.(п)

МОЧЕРНИЙ С.В., УСТЕНКО О.А., ЧЕБОТАР С.І.

Основи підприємницької діяльності: Посібник. Сер. «Альма-матер». — К.: Академія, 2003, 279 с.(п)

НОРИЦИНА Н.І.

Маркетингова політика комунікацій: Курс лекцій. / Міжрегіон. Акад. упр. персоналом. — К.: МАУП, 2003, 119 с., 3000 пр.(о)

ОТЕНКО І.П., КОЛОДІЗЕВА Т.О., ІВАНІШЕНКО В.В.

Особливості економічного аналізу в галузях народного господарства: Навч. посіб. / Харк. держ. екон. ун-т. — Х., 2002, 195 с., 400 пр.(п)

ПАСІЧНИК В.Г., АКІЛІНА О.В.

Планування змін та реструктуризація підприємств: Конспект лекцій / Європ. ун-т. — К., 2003, 149 с., 1000 пр.(о)

ПЛАХУТА А.А.

Тексты лекций по дисциплине «Основы логистики» для студентов, обучающихся по направлению «Экономика и предпринимательство» / Восточно-укр. нац. ун-т им. В.Далія. — Луганск, 2003, 130 с., 200 экз.(о)

ПОВАЖНИЙ С.Ф., СМОЛЬКО А.Д., МАРЬЯНЕНКО Г.И.

Управление комплексным развитием региона: Учеб. пособие / Донец. гос. акад. упр. управления. — Донецьк, 2003, 247 с., 350 экз.(п)

ПОСИЛКІНА О.В., ЄВТУШЕНКО В.А., ЄГОРОВА О.Ю.

Економіка праці: Навч. посіб. / Нац. фармацевт. ун-т. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2003, 207 с., 1000 пр.(п)

САВЧУК А.В.

Теоретические основы анализа инновационных процессов в промышленности / Ин-т экономики пром-сти НАНУ. — Донецьк, 2003, 447 с., 350 экз.(о)

САХАРЦЕВА И.И., РОМАНЕНКО Т.П.

Бухгалтерский учет в бюджетных учреждениях и организациях: Учеб. пособие / Запороз. гос. инж. акад. — Запорозьке, 2003, 380 с., 400 пр.(п)

СЕЛЕЗНЕВ В.В.

Основы рыночной экономики Украины: Учеб. пособие / 2-е изд., доп. и перераб. Сер. «Экономика. Финансы. Право». — К.: А.С.К., 2003, 656 с.: ил., 30000 пр.(п)

СОЛЯНИК Л.Г.

Економічний аналіз: Навч. посіб. / Нац. гірн. ун-т. Економіки. — Дніпропетровськ, 2003, 199 с., 300 пр.(о)

КНИЖНИКОВЕ ПАВУТИННЯ

СОСНИН А.С., МЕЛЬНИЧЕНКО Л.В.

Основы теории и практики менеджмента: Конспект лекций / Европ. ун-т. — К., 2002, 211 с., 2000 пр.(о)

СТАДНИК В.В., ЙОХНА М.А.

Менеџмент: Посібник. Сер. «Альма-матер». — К.: Академвидав, 2003, 463 с.(п)

УРАЗОВ А.У., ШИМАНСЬКИЙ М.І.

Основы економіки: Навч. посіб. Ч. 1 / Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. — Житомир, 2003, 160 с., 300 п.(о)

Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Укоопспілка. Львів. комерц. акад.; Уклад.: С.В.Медведчук та ін. — Л., 2003, 121 с., 300 пр.(о)

ШЕВЧУК Віктор

Міжнародна економіка: теорія і практика: Навч. посіб. — Л.: Каменяр, 2003, 719 с., 500 пр.(п)

ШКОЛА І.М., КОЗМЕНКО В.М., БАБІНСЬКА О.В.

Міжнародні економічні відносини: Підручник / Київ. нац. торг.-екон. ун-т; За ред. І.М.Школи. — К., 2003, 588 с., 250 пр.(п)

ШНАЙДЕР Дитер І.Г.

Введение в маркетинг технологий и высокотехнологических товаров производственного назначения: Учеб. пособие / НТУ «ХПИ». — Х., 2003, 453 с., 300 экз.(п)

ЯРЕМКО І.Й.

Економічні категорії в методології обліку. — Л.: Каменяр, 2003, 191 с., 300 пр.(п)

СТАТИСТИКА

ЮРЧЕНКО Ю.Ю.

Общая теория статистики: Учеб. пособие / Донец. гос. ун-т економіки и торговли им. М.Туган-Барановського. — Донецк, 2003, 141 с., 136 экз.(о)

ПОЛІТИКА

ПОГОРІЛИЙ Д.Є.

Практикум з політології: Навч. посіб. / Нац. фармацевт. ун-т. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2003, 214 с., 3000 пр.(п)

Політична історія України. XX століття: У 6 т. / Редкол.: І.Ф.Курас (голова) та ін. — К.: Генеза, 2003, 3000 пр.(п)

Т.3: Утвердження радянського ладу в Україні (1921—1938) / Керівник тому С.В.Кульчицький; Авт. тому: В.А.Греченко, Л.В.Гриневич, В.С.Кокін та ін. — 445 с.
Т.4: Україна у другій світовій війні (1939—1945) / Керівник тому В.І.Кучер; Авт. тому: В.І.Кучер, В.А.Гриневич, В.С.Коваль. — 581 с.

ТРОЯН С.С.

Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. / Рівнен. ін-т слов'янознавства Київ. слав'яст. ун-ту. «Рівнен. ін-т слов'янознавства — студентів ХХІ століття». — К.: НМЦВО, 2003, 264 с., 500 пр.(о)

ДЕРЖАВА І ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ

АРТЮХ Т.М.

Діагностика та експертиза коштовностей: Підручник / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К.: Альтерпрес, 2003, 448 с.; 40 с. іл., 1500 пр.(п)

БОЙКО В.Ф., ЄВДОКИМОВ В.О., ЮЛДАШЕВ О.Х.

Право людини на правосуддя (Судове право України): Навч. посіб. / Міжрегіон. Акад. упр. персоналом. — К.: МАУП, 2003, 255 с. 4000 пр.(о)

ВЕРТИЛЕЦЬКА І.А., ПЛУГАТИР В.С.

Кримінальне право України: Альбом схем: Навч. посіб. / За ред. В.Я.Горбачевського. — К.: Атіка, 2003, 207 с., 2000 пр.(о)

ГРУЗИНОВА Л.П., КОРОТКІН В.Г.

Трудове право України: Навч. посіб. / Міжрегіон. Акад. упр. персоналом. — К.: МАУП, 2003, 15000 пр.(о)
Ч.1. — 128 с.
Ч.2. — 134 с.
Ч.3. — 102 с.

ДРАПАК Г., СКИБА М.

Основы інтелектуальної власності: Навч. посіб. — Хмельницький: ТУП, 2003, 135 с., 300 пр.(о)

ЗАБАРНИЙ Г.Г., КАЛОЖНИЙ Р.А., ШКАРУПА В.К.

Адміністративне право України: Нав. посіб. — К.: Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2003, 209 с., 1000 пр.(о)

КРАВЧУК М.В.

Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. / Терноп. акад. нар. госп-ва. — К.: Атіка, 2003, 287 с., 2000 пр.(о)

КРАСНИЦЬКА А.В.

Юридичні документи: Техніка складання, оформлення та редагування: Посібник / Нац. акад. внутр. справ України та ін. — К.: Парламент. вид-во, 2003, 499 с., 1000 пр.(п)

Кримінально-процесуальне право України. Загальна частина: Посіб. для підгот. до іспитів / Ю.І.Азаров, С.О.Зайка, О.В.Терещук, О.Ф.Штанько; Київ. ін-т внутр. справ при НАВСУ. — К.: Видавець ПАРАПАН, 2003, 102 с., 1000 пр.(о)

ОБОЛЕНСЬКИЙ О.Ю.
Державна служба: Навч. посіб. / Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2003, 343 с., 1000 пр.(о)

ПОГОРІЛИЙ Д.Є.

Практикум з правознавства: Навч. посіб. / Нац. фармацевт. ун-т. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2003, 158 с., 3000 пр.(о)

САВЧУК П.С., САМОЙЛЕНКО Ю.П.

Основы правознавства: Посіб. для абітурієнтів. — К.: А.С.К., 2003, 206 с., 30000 пр.(о)

ПАЛІЮК В.П.

Рішення Конституційного Суду України: Навч. посіб. / Миколаїв. навч.-наук. центр Одес. нац. ун-ту ім. І.І.Мечникова. — Миколаїв: «ТОВ Від», 2002, 177 с., 300 пр.(о)

ПАЛІЮК В.П.
Рішення Конституційного Суду України: Навч. посіб. / Миколаїв. навч.-наук. центр Одес. нац. ун-ту ім. І.І.Мечникова. — Миколаїв: «ТОВ Від», 2002, 175 с., 300 пр.(о)

ПАЛІЮК В.П.

Учасники конституційного Судочинства України: Навч. посіб. / Миколаїв. навч.-наук. центр Одес. нац. ун-ту ім. І.І.Мечникова. — Миколаїв: «ТОВ Від», 2002, 175 с., 300 пр.(о)

ШКАРУПА В.К., ЦИМБАЛ П.В., ЧИГРИНА Г.Л.

Дізнання та досудове слідство по податкових злочинах: Навч. посіб. / Акад. ДПС України. — Ірпінь, 2003, 236 с., 500 пр.(о)

ВІЙСЬКОВА СПРАВА

ДУДНІКОВА І.І.

Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / Європ. ун-т. — К., 2003, 267 с., 3000 пр.(о)

НЕЩАДИМ М.І.

Військова освіта України:

історія, теорія, методологія, практика: Монографія / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. — К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2003, 852 с., 500 пр.(о)

**НАУКА.
НАУКОЗНАВСТВО.
КІБЕРНЕТИКА.
СЕМІОТИКА.
ІНФОРМАТИКА**

Міжнародна інформація:

Навч.-метод. посіб. до самост. вивчення курсу. Ч. 1 / Уклад. І.Р.Боднар. — Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2003, 107 с., 120 пр.

**ФІЗИКО-
МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ**

АСТАФ'ЄВА М.М., ЛІСОВА Т.В.

Границя і неперервність: Навч.-метод. посіб. / Ніжин. держ. пед. ун-т ім. М.Гоголя. — Ніжин, 2003, 130 с., 180 пр.(о)

Вища математика: Підручник / В.А.Домбровський, І.М.Крижанівський, Р.С.Мацьків та ін. — Тернопіль: Вид-во Карп'юка, 2003, 478 с., 2000 пр.(о)

Вища математика: Навч. посіб. Ч. 2 / Ф.М.Лиман, В.Ф.Власенко, С.В.Петренко, О.В.Семеніхіна; Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. — Суми, 2003, 390 с., 400 пр.(п)

ВЛАСЕНКО Катерина, СКАФА Олена

Актуалізація евристичних ситуацій на уроках геометрії (за матеріалами основної школи): Для вчителів і учнів. — Донецьк: Фірма ТЕАН, 2003, 191 с., 300 пр.(о)

ГЕВОРКЯН Ю.Л., ГРИГОР'ЄВ А.Л.

Основы линейной алгебры и ее приложений в технике: Учебник. — Х.: НТУ «ХПИ», 2003, 541 с., 500 экз.(п)

ГОНЧАРОВА І., СКАФА Е.

Эвристика в геометрии: Факультатив курс для учащихся 7 класса. — Донецк: Фирма ТЕАН, 2003, 127 с., 300 экз.(о)

Підготувала головний бібліограф науково-бібліографічного відділу Національної парламентської бібліотеки України

Галина ВОЛЯНСЬКА

СП'ЯНИЛИЙ ВІД ЛЮБОВИ

Книга «Вино містики» комусь із читачів стане віхою а то й підручником життя, а когось якщо не обурить, то принаймні роздратує. Написана індійським містиком, досконалим його Пармахамсою ЙОГАНАНДОЮ (якого простіше було б назвати просто святим), вона є коментарем або, як зазначає перекладач, «духовною інтерпретацією» книги «Рубаят» Омара Хаяма. Власне, часто сама спроба неприхованої інтерпретації будь-яких текстів, що на Сході має досить поширену традицію, у людей західної культури викликає спротив. Ми звикли вважати, що зміст рубаїв Хаяма доступний кожному, хто будь-коли пригублював келих із вином. Щоправда, інтелектуали знають про спроби деяких дослідників знайти потаємний, філософський зміст віршів учня Авіцени. Однак мало хто з них готовий прийняти таке радикальне тлумачення рубаїв Омара Хаяма, яке дозволило собі автор «Вина містики».

ВАДИМ
ДИШКАНТ

Пармахамса Йогананда своєю інтерпретацією переконує, що багато хто не поділяє поверхневого розумінням змісту й патосу тих класичних віршів, які начебто не долають межі прославляння доступних нам життєвських утіх, де припустиме звичне занижене тлумачення «вина» (божественна свідомість), «чаші» (тіло, у яке закута душа), «сп'яніння» (духовне блаженство). Автор «Вина містики» зриває з «Рубаят» вуаль метафор, показуючи, що за оманливою пропагандою розгультного життя сховано проповідь життя, відреченого від сумнівних, ефемерних радощів цього світу. Іншими словами, він експропріює Хаяма в пияків, для яких той був цілковито «своїм» про роком, а його рубаї — конституцією, що взаконовала їхнє хмільне існування. Йогананда йде навіть далі, він розкриває зміст і передає його ідейним абстинентам, тим, хто у вині та в інших земних насолодах бачить перешкоду на шляху духовного самоусвідомлення, в якому й полягає єдиний виправданий сенс людського буття.

У своїх езотеричних одкровеннях Йогананда спирається не лише на власні духовні та поетичні прозріння. «К сожалению, большинство западных читателей воспринимают Омара как языческого поэта эротики и пьяницу, которого интересует только вино и земные удовольствия, — ще 1917 року в передмові до «Рубаят» писав Чарльз Хорн. — Запад судит об Омаре, исходя из собственных представлений. Но если мы хотим понять Восток, нужно попытаться взглянуть на восточные тексты глазами людей, живущих там». Власне, таку можливість подивитися на Хаяма очима людини іншої мен-

тальності дає нам Пармахамса Йогананда, якому про глибокий релігійний зміст суфійських віршів розповів поетперс, після чого він побачив, «как стены их внешнего значения раздвинулись и моему взору открылось обширное внутреннее пространство, усыпанное духовными сокровищами». Тож такі милі нашому серцю заклики, як «ах, больше в этот мир ты не вернешся. Пей!», автор «Вина містики» тлумачить наступним чином: аби вирватися з круговороту народжень і смертей, що зветься сансарою, або законом причин і наслідків, який нас поневолює й прирікає на страждання в матеріальному світі, треба пити «вино», тобто божественну мудрість, «приобщиться к божественному блаженству Духа».

Духовне самопізнання виступає тут не як посилення лише для вибраних виснажлива аскеза, що вбиває смак до життя. Омар Хаям у своїх рубаєх інтерпретує релігію як нескінченне свято, бенкет, на якому насичується дух, подібно до того, як на бенкетах світських насичується плоть. Різниця лише в тому, що призначені для тілесних насолод оргії мають сповнений безпідставних надій початок і просякнутий розчаруванням кінець. Бенкет духовний, навпаки, ніколи не закінчується, що збагнути нашим обмеженим матеріальним досвідом розумом так само важко, як майже неможливо уявити вічність і безкінечність. Сп'яніння виноградним вином, надмірне вживання якого шкодить здоров'ю, у поясненнях Йогананди, що так само, як і Хаям, зазнав смаку навіть не щастя, а ананди (духовного блаженства), виглядає тінню, вбогою калькою істинного бенкету для душі, який ми намагається на своєму рівні відтворювати в цій юдолі смутку.

Схід і справді річ делікатна. Ми, діти західної цивілізації, філософія якої з часів Декарта визнавала сумнів та скепсис неодмінним атрибутом існування, не надто любимо, аби нам щось тлумачили. Природно, що ми не любимо вчителів, не відчуваємо довіри та пошани до самого інституту вчителства, оскільки звикли покладатися на власні розум і почуття, тобто — на власні оманни. Мудреці Сходу не лише вчать інших, а й самі приймають авторитет своїх попередників, адже знають, що почуття й отруєний тисячами хтивих бажань розум, який із запопадливістю холуя впадає біля невиситимих почуттів, тримають нас у невігластві, бо служать плоті, а не духові. «Вино містики» є типовим твором гуру, настанови й висновки якого треба прийняти на віру. Втім, це не означає, що при цьому треба зректися розуму й логіки. Розум повинен допомогти вибрати ту чи іншу віру, тобто певний фокус, який допоможе нам побачити світ і того ж таки Омара Хаяма дещо інакше. Та й факти, як це не сумно для когось, свідчать на користь того, що він був по-

етом суто релігійним. Бо навряд чи п'яничка та відчайдушний гуляка, яким ми автор «Рубаята» звикли бачити, зміг би побудувати одну з найбільших у світі обсерваторій, розробити новий календар (точніший від сучасного на 7 секунд), досконала вивчити Коран та арабську мову, перекласти на фарсі трактати свого вчителя Авіцени, стати лікарем світової слави.

Йогананда дає нам досить переконливе свідчення на користь того, що «вино» духовне, яким він хоче почастивати й нас, приносить лише користь нашому здоров'ю. Після того, як 1952 року він увійшов у самдхі (стан духовного буття) й повністю порвав зв'язок із матеріальним світом, тіло його впродовж трьох тижнів спостерігали лікарі. Відсутність найменших ознак тліну вразила їх настільки, що вони зафіксували цей виключний у їхній практиці випадок документально. Справжній гуру вчать не лише життям, а й своєю смертю.

Є в цій історії зустрічі суфійського мудреця та індійського містика ще один не менш важливий для нас аспект: їхня належність різним релігійним традиціям не лише не стала приводом для релігійної війни, а навпаки — виявила єдиний корінь усіх Богом даних релігій — Любов.

Kr

Пармахамса ЙОГАНАНДА. Вино містики.
Духовний погляд на «Рубаят» Омара Хаяма. —
К. — Москва: Софія, 224 с. (п)

17

КНИЖКА РОКУ, 2003: НОМІНАЦІЯ «ДИТЯЧЕ СВЯТО»

А БАБА — ГОЛА МАЗА

Подиву й усіякого шанування гідна чергова витівка директора видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» Івана Малковича — переклад наступного тому епопеї про Гаррі Поттера раніше за всіх можливих сусідів по ринку, — нагадала про подібну ж, історичної ваги піар-акцію. Свого часу президент однієї з азіатських республік так само ексклюзивно придбав права на показ фільму «Маленький Будда» винятково для свого невеликого, але гордого народу. З тією різницею, що фільм був тому народові естетично близький бодай за релігійними параметрами...

Igor
БОНДАР-ТЕРЕЩЕНКО

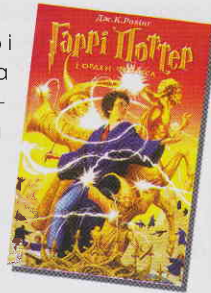
Прикметно, що діти деяких наських патріотів принципово не читають російського Поттера, терпляче чекаючи на «рідного», чи пак перекладного. І тому для Малковича (себто для метикованого вітчизняного виробника) це гола маза, чистий фарт і круте перло. Адаже при подібному «батьківському» розкладі маємо покійного читача, якому вже й А.Мокроусов, слідом за патріотичним Малковичем, може цинічно закинути: переклад скандальної книжки «Прощання з імперією» польської дослідниці О.Гнатюк буде зготований

А.Бондарем за півтора роки. Мовляв, почекаєте, якщо вже ви такі патріоти!

Ні, панове, це не Ріо-де-Жанейро і навіть не Москва, де перша-ліпша резонансна книжка одразу роздається на переклад шістьом таким бондарям-шевцям і виходить не за півтора роки, а післязавтра. Але, як справедливо значить В.Даниленко при круглому столі **Kr** про критику, мовляв, якби нам ще штук двадцять таких ІБТ, то мали б літпроцес... Те саме з «ексклюзивним» перекладом. А так — лише перегини на місцях і «головокруженіє» від успіхів.

Тож не в останню чергу через вищезгадану відсутність справжніх буйних спостерігачів літпроцесу маємо ось таку стагнаційну поблажливість — і з боку вдяч-

ного читацтва, і з боку патріотично замислених видавців. У той час, коли, скажімо, в Росії масово тиражують комерційно вигідні твори на туалетному папері, бо не йдеться про естетику, а лише про швидке реагування на ринковий попит, в Україні успішний видавець Малкович припиняє продаж свого «Гаррі Поттера», оскільки чудовий фінський папір, на якому його для нас друкують, несподівано скінчився. І перейти на туалетний заважає гола правда: не буде мази. У тому сенсі, що постане загроза піратства, а це вже нехорошо.

Адже насправді видавцеві йдеться не про задоволення потреб читача в Україні, який — о, невдячний! — вимагає чужоземного Гаррі Поттера, а не смішних гуцульських книжечок-витребеньок наївного Малковича, з яких він розпочинав свій бізнес.

Це, до речі, одна з типологічних ознак побутового гра-

фоманства — звинувачувати у всіх видавничо-творчих негараздах «поганий папір». Наприклад, саме він, жовтий і безживний, став на заваді успішному продажеві чергової «кальварійної» книжки Президента АУП Т.Федюка. Принаймні сам він свято в цьому переконаний, вважаючи мало не видавни-

КНИЖКА РОКУ, 2003: НОМІНАЦІЯ «ПОЛІТІКНЕП»

ГЛОБУС УКРАЇНИ

Індійці вигадали шахи. Збігнев Бжезінський уподібнив Землю до великої шахової дошки, поділеної за кольорами політико-економічного вибору, на якій більшість країн здебільшого є пішаками. Нині ж змінилося й це. На шахівниці залишився лише король... з можливостями королеви — Сполучені Стейти, зате науку геополітики визнали навіть в Україні.

Костянтин ДИКАНЬ

Парадокс, але в наскрізь матеріалістичному СРСР начисто відкидався зв'язок між державною політикою й географічним середовищем її реалізації, тобто взаємодія природно-географічних, соціально-духовних і політичних чинників зовсім не бралася до уваги. Науку, що вивчала цю залежність — геополітику — разом із генетикою, кібернетикою обізвали «буржуазною лженаукою» і піддали замовчуванню.

Попри це, на міжнародній арені СРСР діяв аж ніяк не спонтанно. Нині ж Російська Федерація не лише сама тисне на зони інтересів, але й спонукає експансію транснаціональних корпорацій: російський капітал уже приватизував ключові українські підприємства й цілі галузі економіки. А все тому, що геополітику в Україні тільки визнали, однак до суттєвого її осмислення ще не підійшли. Прикладом

цього є тоненький навчальний посібник **Сучасна українська геополітика**.

Можна скільки завгодно сперечатися з російським геополітиком А.Дугіним, але його переконання в політичній ангажованості засновників геополітики навряд чи можна заперечити. Звідси притаманна росіянам безапелляційність: «Самий лише факт поділу політичної карти світу на два табори робить відмову від Москви автоматичним кроком у бік атлантизму». А ви бачите інший вибір?

Натомість українські науковці постулюють якщо й не нісенітниця, то дуже спірні речі: «Московитяни ж були православної релігії, з ними об'єднували спільна історія, близькість мов та культур». Про яку близькість мов і культур йдеться в XVII столітті? А за кілька сторінок вони знаходять у другій половині XIX — на початку XX століття в Східній Україні... русофобію та... «пронімецька орієнтація галицьких політиків того часу

екстраполюється на настрої деяких українських політиків сучасності». Про що це ви, автори? Де взялися в Україні 12 млн. етнічних росіян? З якого часу на ринки СНД припадає 80% українського експорту?

Можна погодитися з тим, що «Україна за етносом і естетичним світосприйманням належить до Сходу, а за політичною і соціальною структурою — до європейського світу». Проте науковим результатом такої амбівалентності жодним чином не може бути позиція й «нашим», і «вашим». Як поєднати: «З точки зору геостратегічних інтересів України не існує (і не може існувати, враховуючи історичну і культурну близькість двох народів) принципових перешкод для того, щоб визнати Росію своїм стратегічним партнером» та «в Росії ще й досі є певні політичні сили, які ніяк не можуть змиритися з самим фактом існування незалежної України... значна частина політичної еліти Росії розглядала СНД як інструмент закріплення російських впливів на їхніх територіях?»

Сила й інтерес — взаємодоповнюючі категорії. «Національний інтерес України — відродження й зміцнення власної державности, відтворення національної економіки, ідентифікація громадян як громадян України». Тож із огляду на це потрібно робити й геополітичний аналіз. Який зовнішньополітичний інтерес України? На

чим підступом і замахом на власну письменницьку славу.

Отже, видаючи дорожчі книжки, більшість яких варті одного-двох переглядів, Іван Малкович запобігає, як бачимо, піратству й графоманії. З іншого боку, пустивши світлом однокрильну книжкову серію «Міні-диво», він так само застеріг усе піднебесне читацтво від підробок своїх «макси»-дорогих книжок. Здається, варто було зробити ще ось таке. У зменшеному варіанті, скажімо, тієї ж «Снігової королеви» друкувати так само зменшену, чи пак переполовинену, версію самої казки. Для того, щоби підіграти цікавість читача, який придбав на пошті (де й продавалося «Міні-диво») оту книжечку за одну гривню і, відповідно, на стільки ж прочитав, а за рештою оповідки нехай пензлює на ринок. Або зовсім уже мінімалістський хід: розмножити ті поліграфічні шедеври шляхом перетоплення їх на марки, календарики і листівки. І це, до речі, частково вже зроблено Малковичем — навіть симпатичні паперові торбинки з переляканим зайцем вільно придбати на Хрещатику. На це вже піратам з книжкового ринку ніякого туалетного паперу не настанчить!

Кр

Джон РОМІН. Гаррі Поттер і Орден Фенікса. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 816 с. (п) (Рецензії див. також: Кр ч.22'03)

кого ми можемо спертися, досягаючи своїх цілей на міжнародній арені? Невже незрозуміло, що національні інтереси України й Росії різні?

Натомість читаємо просто чудернацькі речі: «Росія є стратегічним партнером, якого, до того ж, можна використовувати в боротьбі за зменшення впливу США в Європі... час від часу проявляється прагнення США втручатися у внутрішні справи нашої країни». Це про «кольчужний» скандал ідеться, чи про бажання США бачити в Україні чесні, прозорі вибори, без потужного використання адміністративного ресурсу на користь однієї політичної сили? Водночас автори слухно бачать причини повільної інтеграції України в загальноєвропейський процес не в зовнішніх, а у внутрішніх чинниках.

Зайве сперечатися щодо позитивів багатовекторності зовнішньої політики України, надто після того, як про неї досить критично відгукнувся в мемуарах колишній Міністр закордонних справ Анатолій Зленко. Не будемо аналізувати фантазії на кшталт: «Національним інтересам України відповідає, аби Росія інтегрувалася в європейську структуру як демократична країна, до того ж разом із Україною». Побажаємо авторам лише більшої чіткості, відвертості та здійснення мрій: «Україна дедалі більше набуває рис впливової держави».

Кр

В.В.МАДІССОН, В.А.ШАХОВ. Сучасна українська геополітика. — К.: Либідь, 176 с. (о)

КНИЖКА РОКУ 2003: НОМІНАЦІЯ «ДИТЯЧЕ СВЯТО»

ТРУСИКИ ДЛЯ КИЦІ

Я пошла на святки
нашої киці чобітки.
Шапочку наділа.
Тільки не зуміла
трусики надіти —
хвостик ніде діти!

Не знаю, звідки про цю проблему знав автор віршика, Платон Воронько, але двадцять років тому мене також хвилювало питання вдосконалення трусиків для кошеняти. Вихід був — робити для хвостика окремий отвір. Інша річ, що той котик швиденько втік від своєї горекравчині.

Тетяна ШЦЕРБАЧЕНКО

Пізнавальність книжки для дитини починається аж ніяк не з навичками усвідомленого читання. А розважальність її закінчується аж ніяк не з початком свідомого нудьгування за шкільними підручниками. У книжках «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» пізнавальність і розважальність так тісно сплетена, що чительників «від 2 до 102» їм можна довірити без озирань. Особливо — зважаючи на третій педагогічний компонент — виховний.

Перші кроки соціалізації дитини відбуваються завдяки першим іграшкам і першим книжкам. Коли книжка своєю близькістю стає для малюка рівною улюбленій іграшці — штуці психологічно варіативній до особливостей дитини — можна лише радіти за батьків, які таку книжку знайшли. А хто не знайшов — не турбуйтеся, йдеться про **Улюблені вірші-2**.

Коли доня чи синок не просто байдикують, роздивляючись картинки чи надривно вивчаючи кілька рядків, щоб потім «заробити» на їх декламуванні цукерку, тішачи батьківське самолюбство, а живуть разом із її героями, це — перші, безпечні, кроки у світ смаків, конфліктів, виборів. Сумні й веселі, дотепні й іронічні, чесні й хитруни постають перед малятами й формують їх ставлення до світу й людей, допомагають знайти своїх перших друзів, виокремити перші прояви поганого й доброго, свого й чужого.

Серія дидактичних віршиків — «Зайчик в тернині», «Бабусин песик», «Коник-стрибунець», «Захворіло ведмежатко» — охайно й ненав'язливо показує дитині межі «експлуатації» добрих намірів і відносність доброти соціуму до диточого непослуху, позиціонує дорослих не тільки як дбайливих і чуйних, як це часто буває в житті, «вико-

навців» дитячих веред. Слухняні дорослі — та ж бабуся, що їй «сів на голову» песик — для малого читачика смішні, тож він усвідомлює модель стосунків, яку часто так важко правильно й зрозуміло розтлумачувати батькам.

«А ось мені косичок / не треба. Я — хлопчак. / А що я теж красивий, / то це помітно й так!» — абсолютно гендерно некоректно, а тому — весело, вустами Анатолія Костецького розтлумачує різницю між хлопчиками й дівчатками юний розбишак.

Основи екологічного виховання закладені Олександром Олесем: маленький зайчик напередодні Нового року захищає рідний ліс — «Ти ялинку посади, / а тоді рубай, ледащо!» Крок до порозуміння — і маєш нового товариша. А славнозвісне «Ко-ко-ко», «переселене» з російської упорядником і видавцем, Іваном Малковичем — на сьогодні вельми актуальна для міських дітей тема, майстерно підкріплена теплими

ілюстраціями. А що вже сміху з бідного недолюблістю роззяви — «ліві двері справа!» Завдяки тому ж Малковичу бідачка замість проїхати пів-України, цілісеньку ніч проспав у львівському вагоні.

Є тут і рясна низка текстів із розвитку мовлення й уяви — скоромовки, вірш-рак, акровірш, віршики з наочною зоровою графікою звуко-букв. Можна «підкріпити» їх аудіо-касе-тою чи компакт-диском,

які видавництво також пропонує. Богдан Бенюк «та чудова компанія у супроводі півників, жабок, песиків, котиків, паротягів та музичних інструментів», — найкращий дитячий альбом в Україні». Тоді й учити ніяких віршів не треба: наслухавшись кумедних яскравих голосів, малюк і сам стане артистом, а невдовзі — і батьки з ним.

Хоч скільки компліментів на адресу Малковичевого видавництва не говори, — каші маслом не зіпсуєш. Усі проекти — від гривневих до 'дцятигривневих — без проблем знаходять свого адресата. Зразковий приклад зразкового видавництва, і тут нічого не вдієш. Хіба що ціни б зменшити. Скажімо — за рахунок державної підтримки чи меценатів. Однак, коли йдеться про книжки, благодійники чомусь полюбляють вкладати гроші в те, про що знають випадкові або глибоко причетні люди, і що жодними «вливаннями» не врятуєш.

Кр

Улюблені вірші-2. Сер. «Від 2 до 102». — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 105 с. (п) (Рецензії див. також: Кр ч.19'03)

РЕФЛЕКСІЇ

ЧОРНОБИЛЬ ЖІНОЧИЙ ПОГЛЯД

З тієї безлічі книг, які написані впродовж останніх сімнадцяти років про Чорнобильську катастрофу, одиниці написані жінками. Чому? Справді, їх майже не було серед ліквідаторів аварії, однак і чоловіків, які спромоглися розповісти світу про побачене і пережите в 30-кілометровій зоні, теж небагато. Писали і пишуть переважно ті, хто вивчає цю подію і спричинені нею наслідки опосередковано, так би мовити, стороннім оком. Тому книги трьох авторок, журналістки, письменниці та науковця, які роками вивчали чорнобильську тему «не з газет», як на мене, складають особливу цінність уже хоча б своїм жіночим поглядом на це явище. Йдеться про документально-публіцистичний твір Л.КОВАЛЕВСЬКОЇ «Чорнобиль ДСП», роман-свідчення С.АЛЕКСІЄВИЧ «Чорнобиль: хроніка майбутнього» та наукову працю Н.БАРАНОВСЬКОЇ «Україна — Чорнобиль — Світ».

Юрій ЗИЛЮК

Коли шарахнув четвертий блок Чорнобильської АЕС, рятувати світ від смертельної небезпеки туди, як і належить, пішли чоловіки. Та кожного з них у цьому нерівному герці незримо супроводжувало бодай одне жіноче обличчя: матері чи коханої, дружини чи доньки. Ті ж рідні обличчя схилилися потім над ліжками чи домовинами ліквідаторів, і слюзи їх жінок — то було останнє, що забрали з собою у безвість. Від першого дня чорнобильської біди і до сьогодні — у неї жіноче обличчя. Згорьоване, з виразом німого докору й такого ж німого нерозуміння того, що відбулося й відбувається з нами після 26 квітня 1986 року.

У всіх трьох книгах згаданих авторок — від гіперемоційних свідчень дружин загиблих чорнобильців у романі С.Алексієвич і до сухої наукової менталістики Н.Барановської — саме про це. Бо немає значення, якими словами розповідають про чорнобильську трагедію ці жінки. Вони говорять серцем, а тому годі шукати в їх розповідях фальш. Однак і розуміння Чорнобильської катастрофи теж. Бо вона була і залишається поза межами людського розуміння.

«Чорнобиль — це не катастрофа, — стверджує Світлана Алексієвич. — То вихід в інший світ. Аби це збагнути, людина повинна вийти за межі самої себе».

Як? Що має сприяти розумінню цього апокаліпсису, до чого підсвідомо так прагнуть усі ті, кого він опалив своїм смертоносним подихом? Хіба висока духовність...

«У будь-якій катастрофі, — наголошує Л.Ковалевська, — закладений потенціал духовного розвитку. Але він переходить у свою протилежність, якщо людей вчасно не підтримати і не захистити».

Не захистили. Та, стара, струхлявіла держава, початком розпаду якої, власне, і був Чорнобиль, **уже** не могла цього зробити. А ті нові, які постали на її попелищі, **ще** не можуть або... не хочуть? Часом навіть складається враження, що новостворені держави, територія й населення яких найбільше постраждали від катастрофи, прагнуть якнайшвидше забути про Чорнобиль і його руйнівні наслідки, перевести їх у ранг «загального погіршення екології» чи, скажімо, «глобальної демографічної кризи».

Залишається сподіватись, що світова спільнота, котра ще напочатках зрозуміла, що Чорнобиль — це біда, дотична до всіх і кожного на нашій маленькій планеті, й надалі буде небайдужою до проблем тих, хто

постраждав від цієї катастрофи найбільше.

«Весь світ допомагав нам у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, — пише Н.Барановська. — Саме з-за кордону ми вперше довідалися правду про причини цієї катастрофи, там зародилися перші благодійні організації і фонди допомоги постраждалим від цього лиха, насамперед, міжнародний фонд «Діти Чорнобиля»...

Усе це так. Але й досі, перш ніж надати суттєву допомогу чорнобильським дітям, організатори фонду втрачають багато зусиль, аби вона потрапила за адресою...

У своєму романі-свідченні «Чорнобиль: хроніка майбутнього» С.Алексієвич наводить роздуми викладача Гомельського університету:

«Чому про Чорнобиль так мало пишуть письменники? Про війну до цього часу, а про Чорнобиль — кілька книг. Думаю, якби ми перемогли цей жах, писали б набагато більше. Або якби ми його зрозуміли. Ми не знаємо, як з цього жаху видобути сенс... То пам'ятати чи забути?»

Люди ніколи не зможуть забути те, що докорінно змінило їх життя, спосіб мислення, ставлення до всього, що їх оточує. Навіть смерть поколінь людей, які були очевидцями трагедії, та відсутність публічної інформації не здатна стерти про неї пам'ять.

Залишається сподіватись, що жіноча інтуїція та природність передасть нашим нащадкам чуттєву правду про те, чого не зміг осягнути розум...

КК

Льбовь КОВАЛЕВСКАЯ. Чорнобиль «ДСП». — К.: Абрис, 328 с. (о)
Світлана АЛЕКСІЄВИЧ. Чорнобиль: хроніка майбутнього. — К.: Фахт, 194 с. (о)
За сприяння МФ «Відродження»
Н.П. БАРАНОВСЬКА. Україна — Чорнобиль — Світ. — К.: Ніха-Центр, 400 с. (п)

ПЕРІОДИЧНЕ ЖИТТЯ

ПОЛІТ ДО ДНА КОЛОДЕЗЯ

Відділ «Суспільного життя» часопису стає дедалі цікавішим. Зокрема, в статті Юрія ШАПОВАЛА «Сталін та його спадщина у контексті радянської політичної історії» наведено майже невідому записку Юрія Андропова Леоніду Брежневу: «Леонид Ильич! Недавно в архивах Комитета (КГБ) обнаружен документ, который... представит для Вас интерес. Речь идет о замечаниях Сталина в связи с работой комиссии Президиума ЦК КПСС... (Идетя про... Комисію з реорганізації розвідувальної і контррозвідувальної служби МГБ СРСР)».

Почти все замечания И.В.Сталина являются актуальными сегодня... Лично мне очень импонирует его высказывание о том, что «коммунистов, косо смотрящих на разведку, на работу ЧК, боящихся запачкаться, надо бросать головой в колодезь».

Важко сказати, випадково чи ні, але в цьому ж числі Ігор МАЛЕНЬКИЙ розмірковує про «Космологію людської особистості і духу у взаємодзеркалених всесвітах Василя Стуса». Йому ходить про осягання поезики В.Стуса в «інтер'єрі епохи», або ж про те, що думати й творити

вічне можна навіть під час польоту до дна колодезя, бо коли туди можна кидати комуністів, то чому не когось іншого?

Миколі РЯБЧУКУ йдеться про «(Без)відповідальність інтелектуалів» уже сьогодні, коли вірогідність подібних «летів» суттєво зменшилася,

але їхній страх усе ще присутній. Хай там як, але важко не погодитися й із тезою про те, що «сорочку слід приміряти на себе», а вибравши щось, пам'ятати, «що є й інші шляхи, теж, може, слушні і теж гідні поваги».

КК

ЩО ЧИТАЮТЬ ДЕПУТАТИ — 10

ПОЛЮБИ ДОСЛІДЖЕННЯ

**Олена
МАЗУР**
(депутат 3-го скликання)

— Читаю велику кількість періодики, у тому числі — журнали «Дніпро», «Всесвіт». На зорі перебудови Вадим Пепа й Валерій Шевчук були моїми вчителями й натхненниками, — глибоко цікавилась історією Київської Русі, України. Коли я познайомилася з цими авторами, зрозуміла, що не одинока, бо виявила, що моя, людини з інженерно-економічною освітою, концепція історії України перегукується з баченням авторитетних авторів. Мені імпонують історичні книжки — мої ідеологічні опоненти. Віддаю перевагу есеям. У власній бібліотеці багато літератури з історії, релігії... Маю велику кількість мистецьких альбомів, навіть — раритетних. Колекційною мініатюрні книжки.

Люблю детективну літературу, Самбука читаю. Різниця — українська, російська — мені немає. Головне, щоб книжка була цікавою.

Коли потрапляю на Петрівку, мінімум, який витрачаю на книжки — 200 гривень. Нещодавно придбала собі Канигіна, планую — Гумільова. Коли була депутатом, постійно поповнювала шкільні бібліотеки луганських шкіл. Я думаю, що головніше для них — книжки, не комп'ютер. Комп'ютер — то для людей, які вже склалися.

**Микола
ЖУЛИНСЬКИЙ**

— Мені доводиться багато читати не від бажання, а з необхідності. Тільки що закінчив статтю про Шевченка й Гоголя — «Дві половинки українського серця», мусив перечитувати багато чого: і вибрані місця переписки з друзями, і з серії «ЖЗЛ» Ігора Золотушко-го «Ніколай Гоголь», хоч і читав, але мусив поновлювати... Часто захожду в «Наукову думку» й просто беру нові книжки, але не встигаю їх перечитувати.

ти. Часто вимушений робити «насильство» над книгою — гортаю, гортаю її, визначаючи, які розділи мені важливі. Ставлю на них якусь позначку й планую до них якось повернутися, бо треба й те написати, і те написати...

Маю серію читань. Субота та неділя — то такі «робочі» дні, які дуже ціную й страшенно боюся, аби ніхто не прийшов у гості, щоб мене нікуди не покликали й нікуди не треба було їхати (але це дуже рідко буває). Тож зранку я працюю — пишу, потім маю час почитати те, що в мене лежить на столі. Зараз із величезним захопленням перечитую Ірвіна Стоуна, його роман про Джека Лондона.

Джек Лондон — то для мене унікальна постать. Я страшно багато його в молодості перечитував, маю повне зібрання його творів. Все хотів якось ближче пізнати його долю.

От мій аспірант Ігор Бондар-Терещенко надіслав мені свою книжку — я її читаю. Він мене приваблює своєю несамовитою агресивністю, але внутрішньо, я вважаю, він — людина добра й світла, але від демонстративно виказує велику силу, всіх лякає, усі його бояться...

Взяв якось читати Коельо, — усі хвалять. Спочатку сподобалося, а потім відчуваю — знову не «те». Ніяк не можу відчути — що ж таке «те» сьогодні...

От «Книжник» читаю — він дає мені можливість показати, що я щось читав. Насправді, зізнаюсь Вам відверто — я страшенно відстав від літератури, не орієнтуюсь у ній. Це мене жахає. Тому я ненавиджу Верховну Раду, себе в ній, бачу себе рабом, що пішов у ярмо. З одного боку я начебто в політиці — толку ніякого нема, з другого — начебто в літературі, і також толку нема. Мене це страшенно дратує. Іноді, як трапиться два дні, коли я сиджу, читаю, ловлю себе на тому, що почуваю себе розкішно, що такий щасливий... А потім якась зараза мене мучить, мучить: треба ж кудись їхати, здається, що без мене той світ уже якийсь неповноцінний. А насправді це щось таке егоцентричне, що у своєму віці я вже можу критикувати, і цю здатність у собі ціную. Насправді ця неповнота самоздійснення колись загризе мене.

Все-таки немає нічого кращого, приємнішого й світлішого за літературу. Я вже давно позбавлений можливості відчувати художній твір як естетичне явище.

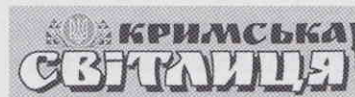
Розпитувала Тетяна ЩЕРБАЧЕНКО

КРИМСЬКА ПРАВДА

ДАЙЖЕСТ

ХОЧЕШ СЛАВИ —
ГАНЬБИ ШЕВЧЕНКА

Газета «Кримська правда» та її редактор Михайло Бахарев уже кільканадцять років відомі на все СНД своєю радикальною українофобією. Проте лише з грудня 2003 року слово «Бахарев» перетворилося для активістів «Просвіти» на лайливий загальник і синонім такого вже зовсім нецензурного слова, як «Бузина». До «сімферопольського зимового скандалу», як його охрестили журналісти, спричинився передрук «Кримської правдой» памфлету **Олеса БУЗИНИ Вурдалак Тарас Шевченко**, а також публікація потужної серії антиукраїнських опусів. Що й не дивно з боку М.Бахарева, який постійно піднімає тост: «За Перекопом для нас землі нет!». Авжеж, — за Перекопом тільки вурдалаки...

ВУРДАЛАК ТАРАС ШЕВЧЕНКО — 2

Тут-таки газета «Кримська світлиця» вийшла на двобій із «Кримською правдою» в типово просвітському стилі: «О.Бузина — один з найактивніших послідовників, підспівувачів зарубіжного (гарвардського) професора — «літературознавця» Дж.Грабовича, який «на новітній методологічній базі літературознавчої науки» взявся «знівелювати Шевченка як поета національної ідеї, зробити його таким собі «міфотворцем», людиною роздвоєною, з певними комплексами». «Міфи», народжувані «високою» наукою Грабовича, його хвороблива «антинаціональна тенденція» швидко були підхоплені нашими недоумкуватими учасниками постмодерністських тусовок, серед яких на найнижчий бульварний рівень опустився цинік О.Бузина. Не дивно, що саме його запросив на сторінки «Кримської правды» дячко Бахарев». Щодо мерзот друкуються й «листи робітничих колективів», наприклад, 16 січня з'явлено лист від колективу алуштинського хору «Червона калина» (!): «З гнівом і обуренням ми довідалися, що «Кримська правда» розпочала ганебну справу припинення, обливання брудом світлоча українського народу Тараса Григоровича Шевченка... Т.Г.Шевченко — це дійсно народний поет, це наш прапор в боротьбі за краще життя, і оchorнати його, а тим більше вирвати з нашої свідомості не вдасться нікому». І все це — не бубабістське знущання, а цілком серйозно...

ДО ЗІР КРІЗЬ ТЕРНЯ

Майбутнім редакторам від Бога — 9*

Уявімо, що новачок-літератор пише есей чи оповідання за наперед заданими параметрами: не довше трьох сторінок машинопису. Таку умову поставило журі конкурсу, де наш початківець має надію здобути премію. Попередній варіант вийшов у конкурсанта аж на чотирьох аркушах. Почав правити: викинув усе зайве — повтори, недоречні місця тощо. Вийшло три сторінки і два рядки на четвертій. Ці два рядки треба «підтягнути», а викидати вже нема чого. Що його й робити?

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

Вихід із цієї ситуації один: замінити довгі словоформи на коротші, а саме: книжкову крамницю замінити на книгарню, багатоколірний — на барвистий, співпадіння — на збіг, стягувати — на стягати, розповсюджений — на поширений, продовгуватий — на довгастий, з дитинства — на змалку, знаменитість — на світило, і мети досягнуто! Параграфи, що мали «хвостики» — по два-три слова в останніх рядках, «підтягли» ці хвости, і праця новачка уклалася у три аркуші машинопису.

СТИСЛИСТЬ —
СЕСТРА ТАЛАНТУ

Той, хто пише, має широчезний вибір лексичних форм. Уміти найстислише викласти свої думки — це і є запорука творчого успіху. Успіх цей не є дар з неба, а наслідок праці. І тут Редактор може розкрити свої мовні потенції.

ЯК БИ НЕ БУЛО ВАЖКО
ЧИ ХАЙ ЯК ВАЖКО?

Шукач пригод пише приблизно таке: «Життя з пригодами — як би не було важко їх долати — дарує мені справжню насолоду». Лексеми як би не, коли б не, хто

б не, скільки б не тощо поширено у нас під впливом книжної освіти, тоді коли ми маємо свої не книжні форми хай як, хай коли, хай хто, хай скільки. Наприклад, думку «Яка б не була завтра погода — треба рушати» можна висловити так «Хай яка завтра погода — треба рушати». У той же спосіб слова любителя пригод скоротяться так: «Життя з пригодами — хай як важко їх долати — дарує мені справжню насолоду».

КВАЛІФІКОВАНИЙ
ЧИ ПІДКУТИЙ?

Любов до іноземних слів часом шкодить стислості викладу. Щоб не стати жертвою іноземної довгомовності, не треба забувати, що майже всі запозичені слова мають у нашій мові своїх «близнюків», і то часом коротших, від своїх заморських братів. Візьмім слово кваліфікований. Дехто скаже: «То й як його замінити? Не маємо ж ми слів кваліфікувати й кваліфікація. Не викаблучуйтесь і терпімо заброд». Те, що без запозичених слів не обходиться ні одна мова, доводити не треба. Але часом, коли є можливість замінити іноземця, та ще й над міру довгого, а автору треба підігнати текст під певний параметр, тоді нема чого молитися на чужака, краще дати йому по шапці. Має поширення в нашій мові слово підкутий. А походить воно з виразу підкутий на всі чотири, попервах прикладаного до коня, а потім перенесеного й на людей. Пише радянський класик: «...читаю, вчусь,... Одним словом, підковуюсь на всі чотири». Слова підковується на всі чотири в устах сучасника обернулися б на здобуваю кваліфікацію. Коні тепер не в моді ні підкуті ні непідкуті. Але це не боронить нам вживати сьогодні «кінську» лексику. У наш атомно-електронний вік ми досить часто чуємо: «Дарованому коневі в зуби не дивляться» або «Кінь на чотирьох ногах, і то спотикається». Тільки не зрозумійте мене, що я закликаю замість слова кваліфікація казати підкутість-на-всі-чотири. Боронь Боже! Але часом у тексті, де йдеться про добре кваліфікованого

майстра, варто заради стислості й легкомовності називати його добре підкутим майстром.

АБИ ЛИШЕ
ЧИ ПРОСТО АБИ?

Пише молодий критик «...шкода людини, яка змушена щось... вигадувати, аби лишень триматися на плаву...» Чи не є тут частка лишень паразитом? Таж слово аби в українській мові — не в київському койне — саме і має значення щоб тільки або щоб лише. Згадаймо приказку «Хоч гірше, аби інше». Аби тут — як і в питомій нашій мові — якраз і значить щоб тільки. Але через надмірне, а часом виключне вживання сполучника аби у значенні щоб, питоме значення слова аби починає стиратися з пам'яті носіїв київського койне, і вони для передачі значення аби (Аби день до вечора. Словник Грінченка) змушені казати аби лише (Аби лише день до вечора). Тут стислість у програші. Слова критика, наведені вище, після скорочення мають виглядати так: «...шкода людини, яка змушена щось... вигадувати, аби триматися на плаву».

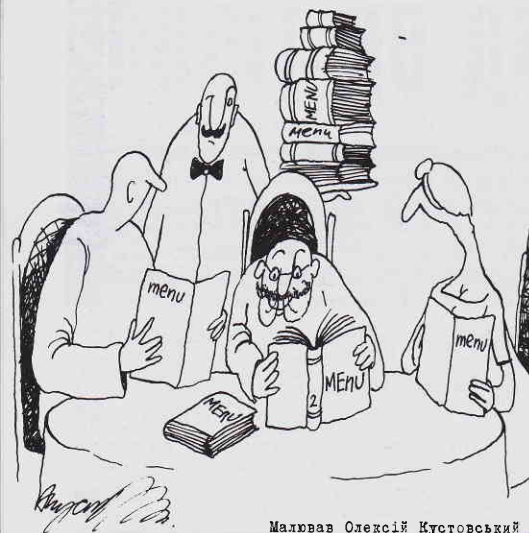
ДОСТАТНЬО ЛЕГКО
ЧИ ДОСИТЬ ЛЕГКО?

Слова досить і достатньо синоніми. Але це не значить, що вони абсолютно взаємозамінні в усіх випадках мовлення. Їхнє вживання корегує мовний смак і легкомовність. У живому мовленні просто нема як сказати «Це достатньо легко зробити». Натомість ми кажемо «Це досить легко зробити». Правда, достатньо легко, достатньо дешево, достатньо цікаво досить легко написати, і це проходить без труднощів у більшості українських видань. Я готовий битися об заклад (і виграю у 90 випадках із 100), що той, хто полюбляє довші форми замість коротших, вживає українську мову лише на письмі, бо сказати «Я купив достатньо популярну книжку», в україномовного українського мовця не повернеться язик. Таку мову народ нарік повстяною. Тому, коли я читаю, що «в Польщі та Україні достатньо розумних... людей», мене бере сумнів щодо вірогідності цього твердження, і я сам собі кажу: «Мабуть-таки не досить».

* * *

Під завісу хочеться побажати українській творчій еліті — бо настав Новорік — щоб цей рік більше уваги приділяли стислості викладу своїх непересічних думок. Щасливого Новороку!

* Зберігаємо правопис автора

Малював Олексій Кустовський

ПРО УКРАЇНУ, ПАТРІОТИЗМ І ТОЛЕРАНТНІСТЬ

РЕФЛЕКСІЇ

Видання тритомовика присвячене 10-річчю від дня передачі Державним Центром Української Народної Республіки в екзилі повноважень і державних символів чинній владі незалежної України та 75-річчю останнього Президента УНР в екзилі М.Плав'юка.

Євген ПЕТРЕНКО

Від селянського сина — до державника є першою науково-художньою біографією Миколи Плав'юка — багатолітнього лідера української діаспори, останнього Президента УНР в екзилі, Генерального секретаря та Президента Світового Конгресу Вільних Українців, Голови Українського Національно-го Об'єднання Канади, Голови ОУН(м).

Це розповідь про людину, яка все життя присвятила консолідації та збереженню національної ідентичності свого народу за межами материзни, здобуттю незалежності та розбудові Української держави, утвердженню в суспільстві демократичних цінностей.

У книзі друкуються також спогади М.Плав'юка про зустрічі з Надією Світличною, Петром Григоренком, Леонідом Плющем, а також звернення українських дисидентів до ООН, які до Комісії ООН з прав людини потрапили за безпосередньої допомоги Бюро СКВУ при ООН і персонально — М.Плав'юка.

Особисто причетний. «Вибрані статті, промови, інтерв'ю». У томі представлена публіци-

стика М.Плав'юка. Хоча матеріали книжки не претендують на системність подачі матеріалу й вичерпне представлення всього написаного, але в них охоплено широке коло проблем національно-демократичного руху української діаспори, становлення державності незалежної України, суспільно-політичного життя, безпосереднім учасником і організатором якого був автор.

Загалом книжка містить дев'яносто п'ять виступів і доповідей М.Плав'юка, а також статей та інтерв'ю, надрукованих у різних засобах масової інформації: від календаря-альманаху «Нового шляху» 1953 року — до журналу «Вітчизна» 2002 року (інтерв'ю під назвою «Не вбивайте віру в Україну»). У них — не лише емоційне переживання автором українських та загальносвітових подій, а й готовність брати в них участь. Невідомо, на які «скрижалі історії» попа-

де М.Плав'юка, але він — один із тих небагатьох, хто був не лише свідком, а й творцем визначальних етапів української історії.

Та долю іншу він обрав — душі неспокій — збірання наукових і публіцистичних праць відомих українських громадських діячів і публіцистів, які присвятили свої дослідження Миколі Плав'юку. У статтях охоплено широкий спектр новітньої історії та минушини України, показано розмаїту панораму соціально-економічних та політичних проблем. Статті згруповано за розділами: «Україна на зламі епох», «Регіональна політика та місцеве самоврядування в Україні», «Наука», «Освіта», «Історія», «Культура», «Релігія», «З когорта національної еліти».

Ці книги можуть стати добрими додатками до програмних посібників, на яких викладачам буде легше навчати молодь громадянській вірності, патріотизму й толерантності в тих навчальних закладах, де навчаючись чужого, не цураються свого...

Микола ПЛАВ'ЮК. Україна — життя моє. В 3-х томах. — К.: Вид-во ім. О.Теліги. Т.1: Від селянського сина — до державника. — 352 с. (п) Т.2: Особисто причетний. — 608 с. (п) Т.3: Та долю іншу він обрав — душі неспокій. — 1088 с. (п)

БІЗНЕС ТА ВІРА — РЕЧІ НЕСУМІСНІ?

КНИЖКА РОКУ '2004: НОМІНАЦІЯ «ОБРІЇ»

Уявлення пересічного українця про менеджмент можна охарактеризувати старим анекдотом — це, мовляв, наука, яка досліджує щось на кшталт «як треба кругле носити, а квадратне — котити». Уявлення цієї ж мітичної істоти про християнські чесноти й основи християнського світогляду також обмежується стереотипом постійного биття поклонів, цілування ікон та свячення пасок. Якщо ж спробувати уявити ставлення українця до словосполучення «християнський менеджмент», то перед очима постане вже зовсім незбагненна картина...

Олексій БРАСЛАВЕЦЬ

Насправді ж застосування християнських соціальних принципів в управлінні організацією довгий час перебуває в центрі уваги сучасної богословської науки. У середовищі християн-науковців Західної Європи та США подібні дослідження стали актуальними після того, як 1891 року Римський Папа Лев XIII видав першу соціальну енцикліку «Rerum Novarum». Саме цей документ став поштовхом до формування специфічного напрямку теологічної науки Католицької Церкви, званого як соціальне вчення Церкви, а в політичному житті — до виникнення та стрімкого розвитку ідей християнської демократії.

Тепер і українці мають можливість познайомитися з сучасним католицьким богословським трактатом, присвяченим соціальним проблемам. Київське видавництво ордену домініканців «Кайрос» випустило російський переклад ґрунтовного дослідження **Менедж-**

мент, коли віра чогось варта, яке належить перу сучасних католицьких науковців — черниці **Хелен АЛФОРД** (декан факультету соціальних студій Папського Університету імені св. Томи Аквінського «Ангелікум», Рим, Італія) та її брату професору **Майклу НОТОНУ** (Американський Університет імені св. Томи Аквінського, Сент-Пол, США).

Сестра-домініканка Хелен Алфорд є фахівцем у сфері менеджменту (вчилася та працювала на Інженерному факультеті Кембриджського Університету, Англія) і визнаним авторитетом у богословській науці. Основну мету своєї книги сестра Алфорд визначила так: «Мені здається, що не настільки важливо читати людям проповіді про те, яким корисним та ефективним є бізнес, побудований на християнських принципах. Ми маємо швидше запропонувати християнам-підприємцям серйозний економічний

аналіз. І тоді ідеї про необхідність використання християнських принципів і цінностей у бізнесі набувають зовсім іншого, серйознішого змісту, примусять людей замислитися...» На думку Х.Алфорд, християнство не є сектою чи зашкарболою догмою, а швидше — динамічним і модерним ученням, яке дозволяє людині уникнути тієї «соціальної шизофренії», коли в бізнесі ти один, серед друзів — інший, а в стосунках із Богом — ще інакший...

Дослідження узагальнює досвід багатьох католицьких бізнес-проектів та наукових досліджень і пропонує сучасному бізнесмену, керівнику, науковцю-економісту, службовцю чи найманому працівнику цілком тверезу ідею про те, що ставлення до людини як до найвищої цінності світу, створеної за подобою Божою, а не як до «фактора виробництва» потенційно створює значно більш сприятливе середовище для розвитку всіх сучасних бізнес-структур.

Хелен АЛФОРД ОР, Майкл НОТОН. Менеджмент, коли віра має значення: Християнські соціальні принципи в управлінні сучасною організацією. — К.: Кайрос, 360 с. (о)

КР

23

МІСТИКА СКОВОРОДИ ЯК ТРАДИЦІЯ

Одна з найбільших заслуг Дмитра ЧИЖЕВСЬКОГО-дослідника полягає в тому, що він відкрив численні заплутані «трансляційні канали» між українською та європейською культурами, через які здійснювалася нечувана міграція ідей та символів, через які національна культура вросла хоча й у різноманітне, проте споріднене ціле. Ідеться про те, що Чижевський чітко окреслив спільну для Європи «матрицю», в яку органічно вписалася староукраїнська культура, головню — бароко та творчість Григорія Сковороди.

Анатолій
ДНІСТРОВИЙ

Класичну працю Чижевського Філософія Г.С.Сковороди, яку перевидано завдяки наполегливій праці Леоніда Ушкалова, присвячено широкоформатному аналізу світогляду Сковороди та формуванню його вчення, особливості якого — відзначимо одним штрихом — є поєднання давньої християнської лінії (з платонівсько-неоплатонівським підґрунтям) із тогочасною сучасністю (просвітництвом). Саме тут думки багатьох дослідників Сковороди розходяться: одні вбачають у ньому «класичного містика», інші — «яскравого раціоналіста», хоча насправді ці «модуси» крайні наближені та взаємозалежні. Між іншим, до теми: багато дослідників Канта також відзначають безпосередню залежність його трансцендентального вчення від містич-

ної традиції: філософ народився й сформувався на півночі Німеччини, де свого часу вкоренилася середньовічна містика.

За Швейцером, містика виникає тоді, коли «хто-небудь бачить розрив між земним і неземним, тимчасовим і вічним і, все ще перебуваючи в земному й тимчасовому, переживає своє входження в неземне і вічне». Вона абстрактна, чітко розрізняє «тепер» і «тоді», «там» і «тут». Головним напрямом містики був неоплатонізм, вона проникла у християнство — Августин, схоласти, Майстер Екхарт, Сузо, Таулер, а починаючи з Нового часу, нею дихають тексти Шляйермахера, Шіллера, Новаліса... До цього переліку вповні можна зарахувати й Сковороду.

Такі постаті, як Сковорода — *блаженні люди* (недарма ж у нас називають цей тип «сковородянським»), — у тій чи іншій культурі народжуються раз на кілька століть. Тому в їхніх ученнях мудрість, споглядання Бо-

га, світло, знання, серце постають центральними категоріями. Сковорода є продовжувачем унікальної традиції. Послідовник св. Франциска та св. Августина — Бонавентура — трактуючи містичну сутність світла, говорив, що воно є джерелом мудрости, знання. А знання для містика — це не стільки стан свідомости чи розуму, а й стан духу, акт великої присутности та споглядання Господнього об'явлення, за час якого раціональне та чуттєве єство людини перебуває в процесі блаженної тривалости. Для Бернарда Клервосського — це процес осягнення істини (буття-абсолюту), осягнення, яке уможливорюється завдяки стійкості віри й ніби в нагороду за це дає можливість споглядати знання.

Говорячи про знання й розуміючи його як абсолютну істину (божественну (пре)мудрість), ніби услід за кардиналом Кузанським, Сковорода відстоє думку, що істина невлітима й наш розум має такий же стосунок до неї, як можливість — до абсолютної необхідности: він розглядає її подібно на заховані барви в образі малюнку. А ще, каже він, «вона відрізняє нас від тварин милосердя та справедливості, а від скотини стриманістю та розумом». Тут, власне, уже починається етика. Отже, знання (за Кузанським), Софію, Премудрість (за Сковородою) треба

ЛІДЕРИ ПОЛІТЛІКНЕПУ

Боязкий народ ці українці. В кулуарах, по закритих тусовках вони можуть перемивати кісточки й указувати на недоліки в книжках метрів скільки завгодно, а коли замовляеш критичну статтю на справді вартісного й актуального автора — у куші. Воно й правильно, чого ж виставляти на загальне обговорення власну невисоку фахову професійність.

Для журналу ж це справжнє лихо, адже можна любити чи не любити **Микола РЯБЧУКА**, але безглуздо заперечувати, що його політологічні статті чи не найпомітніші в Україні. Не пройшла непоміченою й книжка **Дві України: реальні межі, віртуальні війни**. Її можна сприймати ще й своєрідним уточнюючим продовженням попередніх праць Рябчука: «Від Малоросії до України» та «Дилеми українського Фауста». Аналіз проблем державонацієтворення й становлення громадянського суспільства в постсовєтській Україні справді цікавий, оригінальний та глибокий, але... але лише до тої миті, поки йдеться власне про фавстві (а хто сказав, що вони бодай чимось ліпші за креолів?).

Власне, ставлення до креолів як до об'єкту, а не суб'єкту біжучої політики й є найбільшим досягненням-недоліком Рябчуків спроб «з'ясувати причини й наслідки сумнозвісної української амбівалентности, механізми її суспільного (само)відтворення та ефективної експлуатації владними елітами, а також можливі шляхи її подолання».

Подібна неувага з боку рецензентів стосується й книжки **Роберта КОНКВЕСТА Роздуми над сплюндрованим сторіччям**. Хто зна, чи «Жнива скорботи» (праця, ледь не класична для насєких дослідників Голодомору 1932-1933 років) і «Великий терор» тому причиною, чи так тисне на рецензентів всесвітня відомість її автора, але... Але спроби Конквеста «викласти в

більш-менш послідовний спосіб доленосні причини проминулої катастрофи, а отже, й проблеми, які все ще стоять» перед людською цивілізацією, перекреслюючи надії на мир та порозуміння все ще залишаються без належних рефлексій. Утім, на нашій маленькій кульці все так блискавично змінюється, що сьогодні вже далеко не всі поділяють віру Конквеста в те, що «тільки остаточний розвиток громадянсько-

го ладу по всьому світові врятує нас від небезпек, які досі нам загрожують».

Автор дослідження не омине гострих кутів і нагальних протиріч. Та й чи можна залишатися самопевним, якщо в час, коли пишеться книга, з вікна квартири добре видно «припарковане біля професорської квартири в «елітному» кампусі гарненьке спортивне авто з наліпками на бамперах:

«Ігноруй панівну парадигму!»

та

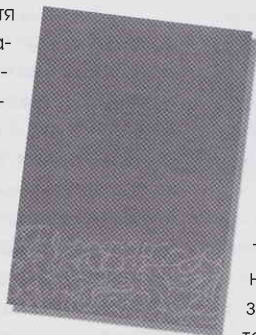
«Мовчанка — це співучасть!»

Кр

Микола РЯБЧУК. Дві України: реальні межі, віртуальні війни. — К.: Критика, 336 с. (о)
Роберт КОНКВЕСТ. Роздуми над сплюндрованим сторіччям. — К.: Основи, 371 с. (о)

розуміти як праведний та наполегливий у своїй вірі спосіб богошукання й любови до Господа. Сковорода акумулює значний європейський християнський досвід; зречення від марноти, суєти на користь переживання вічного, споглядання його в собі (осягнення серцем). Відтак Премудрість ніколи не постане перед очима віруючого, зате вона обнадіює й дарує хвилини осяяної радості та відчуття істини (Григорій Богослов каже, що це Господь наближається до віруючого). Тільки океан внутрішнього (океан серця) — як стверджує більшість мистиків — може допомогти «помітити» Бога безпосередньо в собі, відчуті його мовчазним переживанням своєї «внутрішньої людини».

Природі релігійної містики властива також максимальне «злиття» людини й Бога. Це нагадує спокійний морський краєвид перед смерком, тоскно-німе осягнення світу, де стогони приречених на існування зливаються в єдине глибоке мовчання. Подібну думку зустрічаємо в містиці апостола Павла, яка трактує хрещення як «мертве буття во Хресті» (1. Фесс. 4,16). Сковорода також приділяв увагу зв'язку між «тлінним» і «вічним»: «Серце наше тече. Переходить від трупа до Бога» або «Гидота дихає Богом та Вічністю і Дух Божий носиться над цією калюжею та брехнею».

Метою містики є максимальне наближення до вічного, до того, що існує за межами людського розуму (непорушні безмовні простори, які лякали Паскаля), а тому входження «маленького світика» людини («мірок») у *вічне* розпочинається з неї самої. Тому Сковорода трактує серце як безмежну безодню.

Прикро, що оглянути все у Сковороди немає нагоди. Свого часу Ігор Костецький висунув дуже сміливу й правдиву думку, що подальша українська культура, на жаль, «змістилася» з лінії Сковороди на лінію Котляревського-Шевченка-націєтворення. Здобутками Сковороди скористалася російська культура (філософія), його вчення багатомовно випередило й стало суголосним із К'єркегором, християнським екзистенціалізмом, персоналізмом, неомізізмом. Українська культура пішла шляхом галушок (із «Енеїди» та «Бу-бабу»), етнографії, історії, національної мітовчості; вона й сьогодні побилює ряди талановитих етнократів (відзначає їх державними посадами й преміями), які розглядають Сковороду не стільки «містично» (контекстуально — в річичі європейської інтелектуальної традиції), скільки «декоративно-національно», як регіонального вуйка, який блукав собі Слобожанщиною, щось незрозуміле пописував і пів людям.

Kr

Дмитро ЧИЖЕВСЬКИЙ. Філософія Г.С.Сковороди. — Х.: Ахта, 432 с. (п)
(Рецензії див. також: Kr ч.24'03)

Філософія... ні для кого?

Уявімо собі, що в давній Греції існувала така собі «десятка найкращих» — письменників, філософів, митців... Цікаво, чи збігалася б вона з сучасним переліком найбільш популярних (читайте — цитованих) текстів? Мабуть, що так, але лише в одній позиції: «АРИСТОТЕЛЬ». Аналіз його творів і досі є популярною темою, тому нагадаю лише, що «Нікомахова етика» присвячена найскладнішій зі всіх можливих проблем: людське щастя як сутність життя.

Ольга ГЕРАСИМЕНКО

Сучасне видання побачило світ за сприяння фонду «Відродження» у формі білінгви. До білінгви, звісно, легко звикаєш, особливо з огляду на численні коментарі, що допомагають правильно зрозуміти текст. Солідне, ґрунтовне видання, що потребує володіння хоча б навичками давньогрецької мови, а тому малозрозумілим виглядає додаток на останніх трьох (!) сторінках, де читачу пропонують давньогрецьку абетку з основами фонетики. Виникає питання: для кого цей додаток, розрахований на перше знайомство з дописом непросту мовою?!

Що ж до нотаток, якими так щедро поцяцьковані сторінки тексту, то при прискіпливому розгляді стає зрозуміло, що це не інше, як відсилення до інших варіантів перекладу того самого слова чи виразу. Отже, книга насамперед для перекладачів-професіо-

налів? Чи все ж таки для тих, хто тільки на шляху до цього? Коли ж читач не належить до жодної з цих категорій, то йому не так просто усвідомити навіть український текст, буквально пошматований неймовірно кількістю умовних позначок. Становище не рятує навіть післямова, аж цілих дві сторінки якої присвячено... зв'язку незалежності України з історією її ж співіснування з грецькою культурою!

Таке ґрунтовне видання, безперечно, мало на меті задовольнити смаки максимальної кількості читачів, але спадає на думку стара істина: прагнення догодити всім часто обертається на результат, який не влаштовує нікого.

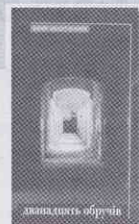
Kr

АРИСТОТЕЛЬ. Нікомахова етика / Пер. з давньогрецької Віктор Ставилюк. — К.: Аквилон-Плюс, 480 с. (п) За сприяння МФ «Відродження»
(Рецензії див. також: Kr ч.7'03)

ОБРУЧІ В ОБЛОЗІ

Форум «Культура» на Майдані (maid-an.org.ua) знову трусить обговоренням «Дванадцяти обручів» Юрія АНДРУХОВИЧА:

... Постмодернізм для бідних. Нібито й ефект причетності до «високої» літератури, і без жодних розумових зусиль. Щось як Коельйо замість Майстра Екгарта — ви ж не ждете, що хтось після «Алхіміка» засяде за Екгарта?

... Що, Антонича молоді елітарі «не так» прочитають після цього роману? Що, повірять «батьку» Ю.А., що Б.-І. з хвойдами гтахався? Що, не вичитають з Обручів усієї трагедійності кучмівсько-бандитсько-російськомовного режиму? Що, не зрозуміють із цієї книги, куди котиться людство і як із цим боротися? Чи ще щось? Ай-яй-яй!

... Завдяки Обручам «малолетки» не прочитають Антонича. Пацани одержують сурогат замість повноцінної їжі, і воно їм вистачає. Кинув у рот які-небудь такі Обручі, і є враження, ніби все — ти вже в курсі, що наймо�дніше. Смак же ніби в роті є — весело й цікаво, бо нема з чим порівняти, а що тупо надерто де з Іскандера, де з Токарчук, того вони теж не бачать, бо тих не читали, ну і «чого ще треба людині»?

... Людоньки, «120» — не роман про Антонича. Якщо хочете, герой вставної новели (глави №6 роману Андруховича) на ім'я Богдан-Ігор Антонич — це просто однофамілець того, котрого ви досі знали. А ще краще, не звертайте аж такої уваги на цю б главу — набагато важливіші п'ять глав перед нею і сім після неї.

... Андруховичів роман, особливо його перша глава — це НАЙКРАЩИЙ наразі опис українських 1990-х років. Саме те, за чим нашу химерну епоху вивчатимуть нащадки... Рештою дописантів, здається, рухає збоченська радість «цапнути Андруховича». Прошу частіше згадувати басню Крилова «Слон і моська».

... Мрію побачити фільм за «120» — цей твір з усього сучасного найкраще надається до кінематографування.

... «The twelve rings» — роман про СУЧАСНУ УКРАЇНУ й про смерть назагал (про перше як різновид другого). І якщо починаються розмови про нібито «порожність» роману, то це якраз порожність навколишності.

... Даруйте патос, але «The twelve rings» — роман-набат: СХАМЕНІТЬСЯ! ПОЗДИВІТЬСЯ ДОВКОЛА! MEMENTO MORI!

Kr

Юрій АНДРУХОВИЧ. Дванадцять обручів. Сер. «Критичні тексти». — К.: Критика, 318 с. (о)
(Рецензії див.: Kr чч.20,22'03)

ПАСТКА НА ТЕАТР або

СО-ВРЕМ'ЯНИЙ ЗАБІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМАТУРГІЇ

Друга збірка молодой української драматургії «У пошуку театру» видавництва «Смолоскип» безперечно заслуговує на присвоєння титулу «антологія». Як-не-як — десять «індивідуальних» і один «колективний» автор та шістнадцять цілком своєрідних п'єс. І все ж систематизувати їх доведеться — хоча б для загального огляду.

Дарина КУПКО

Почнемо з найпростішого — інтермедії «вертелного штибу» «Повість со-врем'яних літ» гурту «Бурсаки». Предмет обігрування — навколишній світ очима сучасних студентів. Навіть не читаючи п'єсу, можна здогадатись, що її «маркерами» є: Студент, звісно, нещасний, бо на нього чатує Сесія у вигляді смерті з косою, капосна бабега-Вахтерша з Охоронцем-москалем — традиційні представники традиційного гуртожитку. Майбутні професійні

письменники відділення «Літературна творчість» Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка не залишили поза увагою і повсякчас актуальну молодіжну тему футболу: ще одним героєм інтермедії є завуальований Цуркіс, котрого благородний Студент успішно переховує від Податкового інспектора. Сам же «ризун науки» постійно розривається між Янголом-охоронцем та Щезничкою — відповідно доброю та злою силами. Усе дійство «пересипане» римованими жартами персонажів та заввагами Нестора-літо-

писця, технічно оснащеного комп'ютером. Причому складається враження, що славнозвісного історика ввели лише для обґрунтування попередньої придуманої каламбурної назви. Отже, по цій довгій характеристиці маємо першу картку систематичного каталогу «пошукачів» театру — «студентський калусник» із вдало вибудованою фабулою й типовими, не без дотепности, персонажами.

Систематизуємо далі. Наступний розділ назовемо «п'єси про правду життя» і, по-перше, зарахуємо сюди славно (чи-то сумно) звісний «Останній забій» Олексія Росича та Олеся Саніна. Направду життєва історія з живими людьми, живою мовою і — недарма трагікомедія — живими трагічними долями та живим гумором шахтарів, котрі сміються один із одного, добровільно йдучи на смерть. Життєвість, створена вправністю драматурга, а може, несподіваністю й злободенністю теми, про яку комусь треба було сказати. По-друге, «Крейзі» Світлани Новицької. Теж трагічна життєва історія, котрій, щоправда, бракує несподіваности попередньої. По-третє, «Я знаю п'ять імен хлопчиків» Олекса-

ЯК ДОБРЕ НЕ БУТИ ЛЮДИНОЮ

Коли недобра тітка Вулф писала про потребу жінки у власній кімнаті, вона мало враховувала те, що інколи необхідно-таки виходити з цього власного простору або просто провітрювати його. Якось замикання-відкривання має бути зрівноважене. Навіть коли, відкривши вікно, ми ризикуємо впустити вітер або створити протяг. У книзі Галини ПАГУТЯК «Захід сонця в Урожі» звернення до образів дверей та вікон між людьми (як світами) та світами (як людьми) показове. Вона грається з варіантами взаємопроникнення світів через такі «канали». Причому цей момент завше сповнений суму. Домінанта настрою — саме сум, на протизагу розмитости «печалі». Тим більше — закінчується книга характерним узагальненням: «Як все-таки добре не бути людиною. Важко знайти більш неприроднішу істоту».

Юлія ЄМЕЦЬ-ДОБРОНОСОВА

Пагутяк послідовно культивує спроби порятунку від жорстокости існування, наміченої нею колись у однойменному есеї. Вона пропонує відчути облудливість втечі та переховування. Навіть якщо ви прагнете витворити самостійно простір лагідного спокою, то його не врятувати від зазіхань жорстокости. Нехай ті бу-

дуть тонкі, мов гострі спиці, або прийдуть у ваші сни у вигляді іншого світу жахіть. Сон — теж відкриті двері. У культивування смислу жаху Пагутяк йде за традицією, у якій жахливе — те, про існування чого ми здогадуємося і прихід чого неунікно очікуємо.

Авторка щедро грається з формою текстів. Колоритними прикладами можуть слугувати «Книга снів і пробуджень», «Смітник Господа нашого» та «Захід сонця в Урожі». Це дозволяє вийти зі спокійного

плину новелістичности (скоріше — не від жанрового визначення, а від англійського novel) та продемонструвати можливости багатогосся стосунків і ситуацій.

Проте її твори не назвеш легкими. Починати читати їх тяжко. Тяжко стикатися з наскрізними для багатьох текстів суїцидальними мотивами окремих персон, тяжко інколи навіть через есеїстичну щільність. Однак вчитуєшся (у найпростішому сенсі), і далі тебе веде саме письмо...

КРИЗА «ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ»?..

Те, що я знову змушений писати про «Короткий словник жаргонної лексики української мови», відповідаючи на відгук Л.Ставицької на свою рецензію, іде лише на користь праці згаданої дослідниці. Дискусія привертає увагу до неї, загострює проблемні моменти...

Думку про словник я вже виклав... Під враженням від дещо скороченого варіанту відповіді п.Ставицької в *Kr'24* «Наївна» лінгвістика відчиняє двері. Ногою... мушу сказати шановному науковцю, що захищаючи свою наукову честь, вона змалювала

опонента як «наївного лінгвіста», аматора, себто народника та невігласа.

Нагадаю, що, по-перше, у своїй статті («Соборність», ч.1'03) я писав про «легалізацію російських мовних форм», зроблених словником Лесі Ставицької, а не тільки про винятково одне джерело — злодійський жаргон. За час, що минув від появи тієї рецензії, у пресі з'явилися й інші відгуки на словник. І якщо пані лексикограф взагалі вирішила поставити під сумнів те, чи читав я її працю, то наведу інший, незалежний (принаймні, ніяк не пов'язаний зі мною)

відгук: «Більша частина словника — це вислови на кшталт «вирубатися», «пофігіст», «старпер», «алкан», «кранти», «лажонутися» тощо. Тобто словник швидше годиться для вивчення російського сленгу. Українські вислови (на взірць «бульо-мульо», що означає «недоумкувата людина, переважно з села») наявні, але їх треба ретельно шукати» (Євген Минко. Український словник російського аргю. // «Понедельник». — 24 листопада 2003 року).

Може, п.Ставицька навмисне хотіла представити мене неосвіченим зоїлом?

ндри Погребінської, п'єсу з доволі інтригуючою назвою, за якою ховається буденна для літератури й театру ситуація неприйняття жінкою «любовного трикутника».

За «п'єсами про правду життя» — «п'єси про знаменитостей»: «Ассо та Піаф, або Ще один тост за Мермоза» Олега Миколайчука-Низовця, «Химерна Мессаліна» Неди Нежданової та «Оноре, а де Бальзак?» у співавторстві. Успіх їм гарантовано: завжди цікаво роздивитися зблизька життя відомих людей, дізнатися про невідомі або ж вигадані, але не менш інтригуючі, сторінки їхньої біографії.

Далі — «п'єси-казки» («Над часом» Анни Багряної та «Вірю, не зникай...» Надії Симчич). Перша — ніби з часів бароко: розглядає філософську проблематику плинності часу, яку фіксує годинник, і вічності, що уособлюється в кожній прожитій миті й нетлінному почутті кохання. Друга — така собі сучасна казка з елементами фентезі а-ля світ паралельної реальності. Тільки населений він не

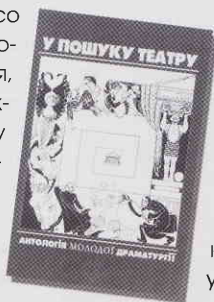
...Лікар психікарні оселяє чотирьох вар'ятів на закинутій території, проголошує себе для них Королем та й іде собі, а вони чекають на його друге пришествя. І кожен із них — символ. І кожен наприкінці у фантастичному форматі стає дубом, рибою, равликом, вужем. А Жінка губить сина і має шукати його разом із чоловіком-переможцем Віктором. Але фактично серед усього знайденого — казка про незайману землю.

...Людський світ от-от має захопити вода. Оповіді про це кіт, що проходить крізь спілкування з кількома загублено-розгубленими людськими істотами і врешті-решт опиняється сам-на-сам із Творцем, який знає, що сенс його існування — в очікуванні.

...Жінка і чоловік, які давно вже існують поруч-окремо, мають пережити прихід у їх життя третього (третього-іншого для кожного з них) — Моряка. Але хтось має зникнути, а хтось — споглядати захід сонця.

...Селище, у якому на час зникає елект-

Утім, так уже сталося, що я, філолог за фахом, працюю зі словом. Певним чином впливав і продовжую впливати на тих, хто це слово читає. Отож, порівнюючи працю Ставицької зі словником молодіжного сленгу Пиркало, я мав на увазі, що Пиркало підійшла творчо до проблеми жаргонізмів в українській мові. Чимало наведених нею прикладів були витворені в обмеженому середовищі її знайомих! Деякими з цих слів користувалися (а чи користуються зараз?) одна-дві особи, вони не перебувають ув активному вжитку! Але підхід Пиркало мені симпатичний, бо вона виступала в ролі справжнього творця (як

термінаторами, а «рідними» персонажами української мітології, котрі виявилися зайвими на технократизованій Землі. Навіть сили зла, що, за правилами жанру, загрожують галактиці, уособлені тут не в космічних піратах, а у Чорній Трясці, що їсть день. Побороти її допомагає не справжня зброя, а сила віри. До «п'єс-казок» можна долучити й «Людину» Юрія Паскаря. Щоправда, лише тому, що більшість її персонажів персоніфіковані: це Лавочка, Вуличний Ліхтар і Великий Смітник. До стовідсоткової казковості п'єса не «дотягує» через усепроникний песимізм, адже про своє місце в житті розмірковують, на перший погляд, неодошвенені речі, але аж ніяк не винесена в назву Людина, котра постає хіба що джерелом руйнації.

Нарешті остання група — «п'єси з модерною стилістикою»: формою граються Ігор Бондар-Терещенко у «Вечорі навшпиньках» та Артем Вишневіський у «Різниці». Як будете читати або дивитися першу, не забудьте про пораду, яку сам харківський драматург че-

роенергія, але втворюються двері до «того світу» і мерці приходять майже до кожного. Розгадку шукати у давніх провинах.

Мабуть, на одну цупку книгу в «Заході сонця в Урожі» сюжетів-таки багато. Якщо, звісно, вас цікавлять не тільки «сюжети».

У Пагутяк присутній класичний мотив сумніву в презентації реальності, але він слугує тут не для її заперечення, а для утвердження незліченної можливості світів. Правда, почасти вона вдається до протиставлення світу загрози та світу спокою. Втішає те, що ані перше, ані друге не означає традиційного блага або зла для людини. Символіка, фантастика, містика ніби змішуються задля того, щоб набуті екзистенціальності вартості. Хоча подекуди це не рятує від зазіхань символічного означування, зразками якого сповнено тексти. (Приміром, у «Смітнику Господа нашого» во-

можно нині казати, креатора), а не того, хто бездумно запозичує.

...Змушений констатувати, що відповідь п.Ставицької написана в не дуже коректній манері. Розумію, що нею рухала образа. Та я б усе-таки не використовував «аргументації» на грані фолу. Нагадаю, що зараз у пресі гостро обговорюються шляхи розвитку науки про літературу й мову, як і самої літератури — коло науковців-постмодерністів виступає проти науковців-традиціоналістів (почитайте уважно «Дзеркало тижня», «Кур'єр Кривбасу» тощо). Учасники дискусії інколи не дуже добирають вис-

рез репліку одного з персонажів дав щодо свого вочевидь постмодерного тексту із вислизаючим змістом: «Якщо глядач хоче хоч щонебудь зрозуміти, він мусить відмовитися від розтягання сюжетного клубка в пряму нитку фабули... Фабула, дорогенькі, це по-вашому «як було», а вже сюжет, мої любі, це по-нашому «як оповідано». П'єса «Різниця» — це надзвичайно вдала драма абсурду з добре продуманою сценічною постановкою. Словесна гра, зміна безглуздості на конкретику, сповнені сенсу беззмістовні діалоги. А наприкінці — симптоматична репліка в зал: «Що ви думаєте з цього приводу?» Адже зав'язка сюжету в тому, що акторів наймають перевищувати інших, а саме — навчити Дальтоніка розрізняти кольори.

Тож сподіваймося, що глядачі побачать молоду українську п'єсу в постановках і збагатяться новими предметами осмислення. Українському суспільному й культурному контексту п'єси антології «У пошуку театру» потрібні. Їм є що сказати. **Кр**

У пошуку театру. Антологія молодого драматургії. — К.: Смолоскип, 546 с. (о)

на навіть вдається до оприлюднення своєрідного тлумачного словника-путівника: «Я б не хотіла, щоб цю книжку тлумачили довільно. Тому поясню окремі найважливіші слова, або, як вам завгодно, символи. У даному розі багатозначність може зашкодити»).

Але поза тим, наприкінці збірки є «Книга снів і пробуджень» — текст-коментар, текст-маршрут, текст-мандрівка, текст-пам'ять. У ньому Пагутяк зіштовхує есеїстичність та оповідність. Так само вона зіштовхує домінуючі образи, проявлені попередньо. Сумно, коли цей текст загубиться в огроми інших творів. Хоча, принципово, він свідчить про вибір на користь вигаданого світу: «Тим паче, що кожна людина здатна створити багато світів». **Кр**

Галля ПАГУТЯК. Захід сонця в Урожі. Сер. «Приважна колекція». — Л.: Піраміда, 356 с. (о)
(Рецензії див. також: **Кр** чч.19,24'03)

ловів. Недавно на очі потрапило таке висловлювання знаного письменника Валерія Шевчука: «Авантюристичне літературознавство (Г.Грабова чи С.Павличко) викликає захват через свою нібито сміливість і новизну, але нікому нема діла, що воно антинаукове, фальшиве і брехливе». До чого я веду? До того, що не треба переймати такий тон, навіть якщо він «освячений» високими авторитетами, навіть якщо стосується «пекельної праці», щодо тих, хто має іншу, не подібну до вашої, думку.

Костянтин КОВЕРЗНІВ

Лесь СТАВИЦЬКА. Короткий словник жаргонної лексики української мови. — К.: Критика, 336 с. (п)
(Рецензії та полеміку див.: **Кр** чч.18,23,24'03)

(НЕ) БІЛІ ВІСТИ

І ТИША — ЯК НАГОРОДА

«Коли уява атрофується у всіх, ніхто не схоче перетворювати світ», — стверджує Чак ПАЛАГНЮК. Його письмо як фіксація вимовленого може відштовхувати. Але як власне письмо воно затягує. Коли говорять, що якийсь текст ліпше не читати — це додаткове рекламне припрошування. А якщо з нього починається книга, то автор, удавшись до старезної фішки, вочевидь, іронізує, чи помітиш ти її вдаваність. Дурні історії про дурних хлопчаків, тіток і дядьків. Так стверджує сам Палагнюк. І попри всю позірну (удавану, мимовільну, звичну, органічну і симульовану etc) брутальність, Палагнюк залишається дуже сумним.

Юлія СМЕЦЬ-ДОБРОНОСОВА

Розумники від теорії подекують, що ми живем у світі, де зникає метафора й панує вірусна метонімія. І теревенять про це так довго й розлого, що аж нуд підступає. Палагнюк не теоретизує. Він оповідає. Причому — вправно. Про вірусну метонімію. Хоча й не називає її саме так. У *Колыбельной та Удушья*, перекладених і виданих північними сусідами, — легке письмо, читво з розсіяним дріб'язком життєвих афоризмів. Тексти підкреслено різні й водночас підкреслено подібні, попри відмінність у структурі та ступені цинічної оголеності.

У «Колисковій» започатковує рух «баюльна» пісня, прочитавши яку, можна легко вбити людину. Надрукована в збірнику текстів для дітей, вона спершу стає причиною смерті багатьох дітей (синдром рап-

тової смерті немовлят — тема статті оповідача Карла Стрейтора на початку «Колискової»). Секретом і знанням «чудової пісеньки» оволодівають чоловік і жінка. Обоє — самотні. Обоє — втратили близьких людей. Обоє — вбивають колисковою чимало осіб, причому сексапільна Елен ще й виявляється кілером, а Карл «полює за деталями», щоб відгородитися від болю. Поруч із ними — молоді бунтівники. Теж — чоловік і жінка. У результаті конфлікту між «батьками й дітьми» четвірка розпадається на дві пари. Отож, у фіналі (а розв'язка розкидана текстом у вигляді коротких новел) душа Елен у тілі дебелистого підстаркуватого поліціяннта та Карл женуться за молодими бунтарями, які розхитують суспільний порядок усілякими чаклунствами з поцупленого зшитку заклада. І на тому — гаплик. Тепер це — їхнє життя.

Хоча поза подіями книги — низка повторюваних рядків про те, чому був неправий Орвел, чому потрібні не небеса, а тиша, чому текст — нова чума, чому всі ми — хлопчики-жартівники у світі вдаваного.

Але якщо ти «повіся» на неготичну містичність (або іронію щодо містичності — теж чинну й слухну) «Колискової», то «Ядусі», написана в антиеротичному форматі, може відлякувати відвертістю оповіди про сексуально-залежних осіб. Але сум залишається. Навіть під час опису статевого акту, кожен із учасників якого прагне майже нічого не пережити, спеціально ховається від своїх почуттів. У «Ядусі» важливою є симуляція — смерті, нестачі дихання, обраності, порядку, законів, Божого дару, інопланетного походження. Але ще більшою видається симуляція, що оточує особу в «нормальному» суспільстві. У цьому романі Палагнюка всі містичні зав'язки вивершуються в форматі буденності. Охочі до кривавих описів можуть відпочивати в інших текстах. Натомість охочі до детальної фіксації жестів у сексі можуть розраховувати на сцені аж до грані порно. Однак опис подібних сцен у «Ядусі» інколи нагадує рядки керівництва до експлуатації. (Ситуації цього потребують, бо найчастіше акцент зроблено на тому, що ми часто змушені використовувати тіло в якості протезу).

У текстах Палагнюка багато демонстрації вмирання. Часом може здатися, що спеціально підкреслено некрофільний мо-

КНИЖКА РОКУ, 2003: НОМІНАЦІЯ «ВІЗИТІВКА»

ТИ ЗАПИСАВСЯ В УКРАЇНЦІ?

Фотохудожник Ігор ГАЙДАЙ, що донедавна представляв творений ним колективний портрет українців третього тисячоліття в салонах столичних галерей, нарешті видав розкішний альбом із персонажами його історії України в портретах. Перше, що спадає на думку, — чи ж далі буде? А якщо буде, то хто? І чому твою країну початку нового тисячоліття представляють саме ці, а не інші її мешканці?

Вадим ДИШКАНТ

Ще одне, хоч і не останнє запитання: чи знайшлося й тобі місце в цій безкінечній серії фотографій твоїх земляків, половина яких і не сподівалася вписати власну мармизу в колективний портрет свого багатостраждального народу? Зрозуміло, що теоретично на своє місце в Гайдаївській галереї фотопортретів ти маєш право претендувати (бо чим ти, врешті решт, гірший від пса чи кози, які разом зі своїми господарями вже потрапили до новітньої історії України?). Проблема в іншому: чи й твій ексбіціонізм сягає так далеко, що ти хотів би виставити й своє, нехай навіть не оголене,

тіло для всенародного огляду? Якщо ж тобі вистачило сміливості зізнатися в цьому нескромному бажанні й із пересічного громадянина перетворитися раптом на образ українця початку нового тисячоліття, то починають надходити нові запитання: **як, у чому, поряд із ким** ти себе в цій галереї портретів бачиш? А може, твоя погорда хитнеться в протилежний бік, може, твій крайній індивідуалізм здолає властиве всім смертним бажання слави, популярності й ти захочеш залишитися невпіяним зухвалим фотохудожником, громадянином вільної та незалежної?

Допоки ці, далеко не «прокляті», погодяться, запитання муляють мозок, гортаю крейдовані сторінки фотоальбому й дивуюся амбіції його автора. Право мати архів фо-

токарток усіх повнолітніх громадян України досі мали лише державні органи, що взяли на себе функцію «учета и контролю» над нашими душами, чи то пак, тілами. Гайдай, немов сп'янівши від самого слова «незалежність» (той же Грабович завважує, що слово «ейфорія» в п'яних «перестроєчнич» днях передавало почуття часу), вирішив цю монополію держави, яка ніколи не мала поваги до прав та свобод особистості, порушити. І хоча фантазія сфотографувати всіх фантазією й залишиться (усіх не перефотографуєш), попри все, прецедент створено.

Від кінця дев'яностих фотограф розпочав збирати власний архів портретів своїх земляків. Якщо державні контролюючі органи цікавлять лише анфас (у гіршому випадку — ще й профіль) вашої фізії, то фотохудожник ставить з повагою до всіх членів вашого тіла. Творений ним новий міт (Грабович завважує, що представлена в фотопортретах молода країна вже не є Україною совка) вимагає, аби українці, до яких фотохудож-

мент — то в сценах убивств або сексу з мертвими жінками в «Колисковій», то в акцентуванні сповільненого некрозу частин тіла в реальних і вдаваних смертях у «Ядусі». Причому межі справжньої та вдовоної смерті часом перетворюються на пунктир. У цьому плані Палагнюк — тип «продвинутий», бо дозволяє собі активно гратися зі Смертю як із Іншим і часом дуже вдало сумніватися в її чинності. Проте йому вдається балансувати на грані екзистенційного смислу смерті. Той смисл хоча й ледь-ледь, але таки тримається купи. Персонажі Палагнюка ще трохи вірять у те, що вони мають тіла, але вони вже не впевнені в чинності їх потреб. Тому, мабуть, шалено підганяють їх у маніакальній залежності від чогось. Їм це потрібно, щоб пережити тривкість фантазій порівняно з реальністю. Якби в «Ядусі» був центр, то в ньому б опинилася сексуальна залежність чи просто потреба залежності.

Палагнюк грається з мантруваннями щодо свободи вибору, сенсу існування, надміру свідомості або маркузеанськими одномірностями людини, відомими філософії другої половини минулого століття. (Дивись також — вказівки на відомі образи, якими жонглює культура вже кілька століть. Дивись також — кружляння довкола Чужого-Іншого або межового існування. Дивись також — жадання тиші, життя у світі реклами, полювання за деталями).

Власне, згадка про межу, яку маєш коли-небудь перетнути, — це ще й початок

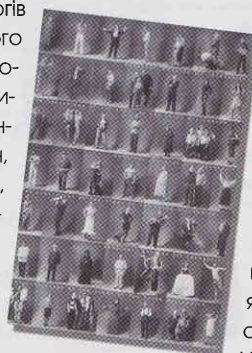
сексуальної залежності самого Віктора, і його зятате прагнення відчуження від власних почуттів, і ксерокс переступання кордонів можливого в «Колисковій». Колізії зі вдаваним «другим пришестям» сина Божого, обраністю персоні-оповідача, вивертанням «підкладкою догори» смислу прощення-спасіння або новітнього будівництва-руйнування храму обертаються розв'язками, де вже немає сакрального чи профанного. Інколи здається, що обплювано всі зав'язки. Хоча залишається почуття, із яким сексуально-зманнячений Віктор бореться, вдаючись до шаленої зміни сексуальних партнерів і намагаючись нічого не відчувати. Нехай «жінка його мрії» — божевільна, а його розрахунки на те, що він спаситель — маячня. Нехай збудований його приятелем храм — зруйновано, бо не визнано священним. Залишаймося там, де все змішалось. На руїнах незруйнованого щент набагато важче. На руїнах ідей та фантазій нелегко віднаходити щось своє. Тому — «Те, що ми будемо ніни, у темряві, на руїнах, — це може бути все, що завгодно».

Окрема тема для розмови — це стиль Палагнюка. Сказати, що в його письмі домінують короткі речення та незаперечність вислову — нічого не сказати. Його

ються, а тим, хто не зробив у камеру «чі-і-с», майстер однак подарував лагідний вираз обличчя (навіть завжди їжакуватого, непривітного до ворогів України Дмитра Корчинського хоч до рани прикладай). Фотографу підкоряються не лише люди, а й речі — злидений одяг знедолених селян, міських бабусь та робітників, трансформований об'єктивом фотомайстра, не викликає відрази чи соціального протесту. На «експонат» історії Гайдай перетворює всіх гостей свого фотографування, адже всі вони призначені для вжитку нашими далекими нащадками, що мають знати, якого вони роду-племени.

Гайдай приречений на те, аби творити новий міт. Бо, як і кожен митець, що не має сили опиратися викликаній власними амбіціями енергії креативу, він узяв на себе роль деміурга. Його магічна сила виявляється не лише в володінні камерою та знанні законів світлотіні. Фотохудожник маніпулює настроями й тілами навіть тих, хто сам звик впливати на свідомість і вчинки мас. Одних він перед ка-

мерою приборкує, у таємничий спосіб відбираючи в них властивий їм неспокій та енергію руху (наприклад, несподівано статичним і спокійним постає Віктор Андрієнко, телегерої якого жодної миті не могли помовчати чи встояти на місці). Інших знаменитостей, тих, хто відповідно створених соціальних стереотипів мав би виявляти закуту в монументальний спокій пам'ятника «солідність», фотограф змушує чи підсочити (Богдан Ступка завис у польоті), чи, немов у запальному танку, зробити якийсь викрутас ніжкою (на одній зі світлин це виробляє поважна співачка Ніна Матвієнко).

Дякувати Богу, що цей новий міт творить митець, а не політик. Допоки наші політики ще не відчули смаку величчя мітотворчості й порпаються в буденності політичних інтриг, маємо можливість вибирати: ставати персонажем нових мистецьких та соціальних мітів чи спробувати втекти, нехай із майстерно вибудованого, але чужого сюжету про начебто й твоє життя.

Вимір «транс-», доданий до сексуальності, естетики чи навіть політики, перетворює тіло людини на протез. Письменник відслідковує та документує конкретні приклади такої ситуації. Хтозна, чи можна таке й порноформатом назвати. Але погодимось із Палагнюком — книги в нього часом дійсно бридкі. У деталях. Висновку не буде. Не дочекаєтесь. Тим більше від Чака Палагнюка. Але питання про можливість протесту там, де система тільки й очікує від тебе протесту, ще чинне. Бо можна тримати хоча б дулю в кишені або парадоксально реагувати на буденну синхронність. Накопичення позірною й удаваною — на грані протесту. Але не революції. На зміну революції — удари-крапки. Транс-революція. Нереальне сильніше реального. «Твої пригоди — єдине, що в тебе є». Пишіть далі. Тоді буде продовження. May be...

Р. С. Колись у музикантів «Лайбах» спитали, як вони ставляться до американців. Хитрі словенці відповіли: мовляв, ми так само віримо в Бога, але не довіряємо йому (згадайте напис на долярах). Тексти Чака Палагнюка — непогана нагода зіткнутися з чимось подібним. І Палагнюку не заважає те, що він сам американець.

Kr

Чак ПАЛАГНЮК. *Колыбельная.*
Сер. «Поколение ХУХ». — Москва: АСТ, 288 с. (п)
Чак ПАЛАГНЮК. *Удушье.* Сер. «Альтернатива». — Москва: АСТ, 318, [2] с. (п)

ник записує всіх, хто погоджується стати перед його камерою, мали не лише голову, а й тіло. Інколи він його навіть оголює, аби ніхто не сумнівався, що воно, на відміну від декларованої незалежності, справжнє, що українські жінки на задрість ворогам теж мають звабливі перса, тонку талію й стрункі ноги. Оголені (чи напівоголені) тіла він використовує ще й для того, аби задекларувати широту поглядів, демократизм смаків, віри та морали нової України. Відразу за світлинкою модельок у купальниках ви натрапите на портрет ігумені Галини, яка, на відміну від дівчаток, не хизується отриманим від Творця тілом, а ховає його в чорне черниче вбрання. Ще одна, уже геть оголена моделька примостилася між вбраною в старе пальто бабцею з Києва та класичною парою українця та україночки (солісти Національної опери України Оксана Яценко та Микола Шопша вбралися в національну строї) — вибирай собі ту Україну, яка ближча твоєму серцю і тілу.

Попри зовнішню розмаїття соціальних типів, що виявляється не лише в стилі й товарній вартості вбрання (чи його відсутності), а й у різних настроях — усі українці в міті Гайдая щасливі. Майже всі вони усміха-

ються, а тим, хто не зробив у камеру «чі-і-с», майстер однак подарував лагідний вираз обличчя (навіть завжди їжакуватого, непривітного до ворогів України Дмитра Корчинського хоч до рани прикладай). Фотографу підкоряються не лише люди, а й речі — злидений одяг знедолених селян, міських бабусь та робітників, трансформований об'єктивом фотомайстра, не викликає відрази чи соціального протесту. На «експонат» історії Гайдай перетворює всіх гостей свого фотографування, адже всі вони призначені для вжитку нашими далекими нащадками, що мають знати, якого вони роду-племени.

Гайдай приречений на те, аби творити новий міт. Бо, як і кожен митець, що не має сили опиратися викликаній власними амбіціями енергії креативу, він узяв на себе роль деміурга. Його магічна сила виявляється не лише в володінні камерою та знанні законів світлотіні. Фотохудожник маніпулює настроями й тілами навіть тих, хто сам звик впливати на свідомість і вчинки мас. Одних він перед ка-

Ігор ГАЙДАЙ. *Українці. Початок III тисячоліття.* — К.: Гайдай Студія, 132 с. (о)
(Рецензії див. також: Kr ч.23'03)

Kr

ПЕРІОДИЧНЕ ЖИТТЯ

«КОМЕНТАР»: ДЕ, ЩО І НАВІЩО?

За первинним означенням, коментар є тлумаченням чи поясненням певного тексту. Впродовж ХХ століття сенс цього терміну дещо змінився: коментарем стали звати спробу витлумачити будь-яку подію, будь-яке явище, будь-який феномен. Нерідко коментарем називають розкриття прихованих змістів політичних чи культурних процесів. А часом — навіть власну контртезу якого-небудь автора до тексту автора іншого. І так далі.

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ

Чесно кажучи, просто дивно, що така спокуслива й багатозначна назва, як **Коментар**, могла так довго залишатися вільною в розмаїтті «Таких-от газет плюс» і «Певних регіонів». І от місце заповнене, але дуже цікаво. Новий часопис, перше число якого з'явилося наприкінці листопада, за номінальною незалежності став де-факто продовженням і додатком до добре понад п'яти років знаного в інтелектуальних колах щомісячника «Критика», свого часу заснованого Григорієм Грабовичем, поставленого на ноги Миколою Рябчуком і продовженого Андрієм Мокроусовим. Що «Коментар» є «Критикою» номер два, засвідчують і склад редакції, і стилістика текстів, і добір авторів, і навіть електронні адреси для листування.

Із оригінальною «Критикою» справа зрозуміла — це видання рецензує геть усе, що ворухнеться: від діяльності президентської адміністрації до нового роману Юрія Андруховича. Рецензія — це річ, яка може бути віддалена в часі, навіть коли йдеться про політичну подію, адже головне тут — авторська оцінка. Скільки б постмодерна рать не заперечувала істотної відмінності чорного й білого, добро таки відрізняється від зла, і ніколи не пізно назвати речі своїми йменами.

А от чи має сенс коментар поточної політики, тобто роз'яснення чи тлумачення події, коли він оприлюднюється (враховуючи видавничий цикл) через дватри місяці після того, як, образно кажучи, потяг у даль загуркотів? Для прикладу: в першому числі «Коментаря» вміщено статтю Максима Стріхи з аналізом ставлення громадської думки до входження України в ЄП або ж Єдиний економічний простір. Нагадаю: підписали угоду про ЄП у другій половині вересня, за два тижні по тому провели опитування населення, за підсумками якого Максим Стріха в жовтні написав добру аналітичну статтю. І тільки наприкінці листопада, а то й на початку грудня ця стаття потрапила до рук читача...

З іншого боку, стаття Олександра Мостіпаки «Від авторитаризму до олігократії», де проведено несподівані, але від того не менш значущі паралелі між імовірними наслідками запланованої владою новітньої політичної реформи й вислідами Руїни ХVII століття, не лише після прочитання почуття застарілості. Чи тому, що проблема й зараз є актуальною, чи тому, що жанр статті — зовсім не коментар? Схожа ситуація й зі статтею Миколи Рябчука «Наше місцеве Ватерлоо», яка присвячена технологіям постсоветських маніпуляцій масовою (під)сві-

домістю. Текст не відстає від подій, бо ж події в окресленому ним тематичному обширі йдуть по колу.

А от оптимістичний допис Андрія Дуди «Ми знову «кинули» «банду чотирьох», де йдеться про те, що, мовляв, проект під назвою ЄП принципово нездійснений, виглядає в контексті подій останніх місяців дещо наївним, адже зараз ми вже бачимо істотно іншу Росію — із абсолютним пануванням пропутінських, нерідко агресивно-імперіалістичних сил.

Що ж стосується текстів культурницького блоку «Коментаря», то всі вони надаються до публікації в «Критиці». Це швидше рецензії чи есеї на певну тему. На жаль (чи на щастя?) — нічого принципово нового. Ані у формі (зазвичай міцній), ані в доборі авторів (імена знайомі), ані в змісті (боротьба з так званим «неонародництвом»).

Відтак постає кілька запитань. Чи відповідає назва «Коментар» ідеї та змісту нового часопису, чи, як казав Гегель, відповідає річ своєму поняттю? Якщо — принаймні поки що — ми бачимо дублікат «Критики», чи є насправді новим нове видання? І, нарешті, чи варто було витрачати на нього дорогий офсетний папір, який в уяві читача одразу асоціюється з грошовитими олігархами та їхніми політехнологічними друкованими шмарками?

Тим часом вийшло друге число... К.Т.

ДАЙДЕСТ

ЧИ ВИЗНАЄ СВІТ ГОЛОДОМОР ГЕНОЦИДОМ?

Григорій ГРАБОВИЧ у статті «Геноцид і пам'ять» цитує виконавчого директора Інституту голокосту й геноциду в Єрусалимі Ізраеля Чарні, який в «Енциклопедії геноциду» врешті висловив думку, давно очевидну для українців, але не для світу: «Дефініція геноциду, яку приймаємо... в праці професійних суспільствознавців, мусить відповідати реаліям життя, щоб не виникло ситуації, коли тисячі або й мільйони жертв масового вбивства якось «не вписуються» в означення жертв геноциду. Якщо є якась суперечність між масою загиблих людей і нашими юридично-науковими дефініціями, то саме ці дефініції мусять притосовуватися і мінятися.

Дефініція геноциду також мусить бути суголосна зі щоденним мововжитком нормально мислячих людей, які, бачачи масу вбитих,

природно хочуть застосувати до такої події одиноке слово, яке є в людській мові для такої події. І тому масове вбивство двадцяти мільйонів советських громадян, що його вчинив Сталін... однозначний приклад геноциду». І хоча про голод 1932-1933, двадцятих і сорокових років високопоставлений ізраїльський науковець не згадує, проте прогрес, як то кажуть, на ліце: згадали бодай про двадцять мільйонів жертв його правління.

МОЗОЛІ НА ПЛЕЧАХ

Світлана Матвієнко — про **ІЗДРИКА** з його **Воццеком**: «Його болючі місця — там, де переходять одна в іншу протилежні риси його природи... Демонстративність та інтровертованість. Хоч чого торкнися — дискорд та біль... опиняючися без шкіри, без

одягу, без луски, і з болем ховаєшся в мушлі, вузькі стінки якої натирають плечі».

МАРГІНАЛІЇ МАРГІНАЛІЙ

Полишивши на «Маргіналіях» **Петра КОНОНЕНКА** з його вічною останнім часом темою «**Українське мистецтво і Українознавство**» й обговоривши між собою, яким чином Україна красувалася на 50-му Венеційському біенале, журнал уміщує галерею полотен від Фонду сприяння розвитку мистецтв, які (завдяки класно-му друку) провокують на найбільше розглядання саме їх. Та й узагалі, споглядати завше цікавіше, ніж читати, особливо коли все вкрито туманом — «асоціація із вислизуючим коханням — та час чекання листа від старого друга» (інтерпретує **Олег СИДОР-ПЕЛИН-ДА** японську традицію...) К.Т.

29-й день січня

КНИЖНИК-КАЛЕНДАР

«Бабця знала всіх лікарів, фельдшерів і знахарів в околиці, але ніхто з них їй не подобався...»

(Антон ЧЕХОВ)

1737 Народився автор «Прав людини» Томас Пейн, який брав участь у війні за незалежність Північної Америки 1775—1783 років та Великій французькій революції.

1805 Відбулось урочисте відкриття Харківського університету.

1860 Народився Антон Чехов. Кажуть, що, аби достеменно довідатися, що ж означає той таємничий «чеховський настрій», необхідно прочитати його «Нудну історію». Атмосфера оповідання твориться на тлі глибокого, і з кожним рядком усе дужчого, розчаруванням головного героя в собі, довколишньому житті, поступово втрачаючи віри у своє покликання, віддалення й усамітнення. Професор дедалі більше усвідомлює марноту та безцільність свого інтелегентського життя, і єдиним його справжнім другом залишається Катя — опікуном якої він колись був, а нині вона стала такою ж розчарованою жінкою істотою, як і він. Розбиті мрії, панове, розбиті мрії...

1866 Народився французький письменник, музикознавець і суспільний діяч Ромен Ролан. У його романі-епопеї «Жан-Крістоф» ідеться про історію життя музики-бунтаря, яка твориться в час загрози духовної культури Європи напередодні Першої світової війни. І жодної безнадії навіть після найбільших падінь. Може це тому, що Ролан ще й автор цікавих художніх біографій про Бетговена, Мікельанджело та Льва Толстого. До речі, він ще й Нобеля за літературу отримував.

1867 Народився автор «Чотирьох вершників Апокаліпсису», іспанський письменник Вісенте Ібаньес.

1896 Американський фізик Еміль Грuber першим використав радіоактивне випромінювання для лікування раку.

1900 У Харкові засновано Револьюційну Українську Партію (РУП) — першу політичну партію у Східній Україні.

1918 Під Крутами (Чернігівська область) відбувся нерівний бій між київськими студентами та військовими загонами більшовиків. Майже всі студенти загинули.

1918 У Києві розпочалося збройне повстання підбуруваних більшовиками робітників заводу «Арсенал» та частини військ міського гарнізону проти Центральної Ради.

1919 Підписано директиву Якова Свердловського про «розкозачування», що дало поштовх масовим репресіям проти козаків Дону. Втім, небезпечними для радянської влади виявилися не лише вони, стріляли ще й їхніх жінок, дітей і батьків.

Кр

ІРВАНЕЦЬ, КОЗА І ГРАБОВИЧ

Традиційна Маланка часопису **Критика** — зібрання симпатиків газети — розпочалося нині з віншування 60-річного ювіляра **Григорія ГРАБОВИЧА**. На велелюдному святі до об'єктива **Кр** потрапили, окрім пана професора, голова представництва Фонду Фулбрайта в Україні **Марта БОГАЧЕВСЬКА-ХОМ'ЯК**, виконавчий редактор «Критики» **Андрій МОКРОУСОВ**, експерти «Книжки року 2003» **Тамара ГУНДОРОВА**, **Сергій ПРОЛЕЄВ** та **Віктор ДУДКО** з **Дмитром СТУСОМ**, а також головний «козовод» цього вечора **Олександр ІРВАНЕЦЬ**. Кр

Світлана Родіца

ФОНД СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВ

лютнева програма

2 — Прес-конференція з приводу завершення V Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2003».

Мистецька вітальня

3 — Сприяння організації концерту серії «Нова музика у Києві».

Національна філармонія

4 — Зустріч з циклу «Музичні Середи на Фролівській».

Мистецька вітальня

6 — Г.СВИРИДОВ. «Заметіль».

Національна філармонія

6-22 — Культурно-мистецька акція «День Ксенії» (Оксана КИРПЕНКО, Оксана БЕРБЕКА-СТРАТИЙЧУК, Оксана МІЛОВЗОРОВА).

Мистецька вітальня

11-25 — Участь у проведенні другої загальноукраїнської виставки графічного дизайну «Життя шрифту».

Національна спілка художників

12 — Цикл «Театр зблизка». Моновистава засл. арт. Росії **Петра МИРОНОВА** за поемою Л. Філато-

ва «Про Федота стрельца — удалого молодця».

Мистецька вітальня

18 — Відлуння X міжнародного фестивалю анімаційних фільмів «Крок»: зустріч з українськими аніматорами.

КНУТД

19 — «Кіноклуб» (спільно з Міжнародним Інститутом Глибинної психології): перегляд художнього фільму та обговорення.

Мистецька вітальня

20 — До Міжнародного Дня Рідної Мови (21 лютого). Поетичний вечір — виступ провідних українських артистів-читців.

Мистецька вітальня

24.02-03.03 — Художня виставка Ігоря Юр'єва (живопис) та Івана Салевича (скульптура).

Мистецька вітальня

25 — «Музичні середи на Фролівській»: у гостях — Національний Симфонічний Оркестр України.

Мистецька вітальня

26 — Нагородження переможців V Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2003».

Національна філармонія

27 — Презентація монографії «Балетний театр України: 225 років історії».

Мистецька вітальня Фонду знаходиться за адресою вул. Фролівська, 1.

Дніпропетровськвул. Столярова, 10, оф.8
778-00-93
"Бібліотека прес-інформ"**Дніпропетровськ**вул. Набережна Леніна, 15а
744-16-61, 744-14-35
ТОВ "Фірма "Меркурій"**Донецьк**вул. Артема, 84
381-09-32
"Ідея"**Запоріжжя**вул. Леніна, 152а, 405
61-10-71, 49-00-44
ПП "Випорхонук"**Київ**вул. Генерала Шутова, 9
456-76-79
ТОВ "Бізнес Преса"**Київ**вул. Мала Житомирська, 11, к.2
228-00-24, 228-61-65
ТОВ "Фірма "Періодика"**Київ**вул. Набережно-Лугова, 7
290-77-45, 573-96-49
АТЗТ "Самміт"**Львів**вул. Генерала Чупринки, 71, 117а
97-15-15, 97-02-18
РА "Львівські оголошення"**Миколаїв**вул. Дунаєва, 38
47-35-03, 47-25-47
ТОВ "Ной-Хей"

ціни на передплату

3 місяці	15,15
6 місяців	30,30
12 місяців	60,60*

* всі ціни вказані у гривнях

КИЇВЩИНА

книгарня "БУКВА"
(вул. Льва Толстого, 11/61)
книгарня "ЗНАННЯ"
(вул. Хрещатик, 44)
книгарня "КАЗКА"
(вул. Райдужна, 15)
книгарня "НАУКОВА ДУМКА"
(вул. Грушевського, 4)
книгарня "ОБЕРЕГИ"
(вул. Сахсаганського, 40/85)
книгарня "ОРФЕЙ"
(пр. Червоних козаків, 6)
книгарня "СЯЙВО"
(вуд. Велика Васильківська, 6)
книгарня КМ Академії
(вул. Сквозорода, 2)
книгарня "МИСТЕЦТВО"
(вул. Хрещатик, 24)
кав'ярня-книгарня "БАБУЇН"
(вул. Б. Хмельницького, 39)
Ятка Костянтина РОДИКА
(Андрієвський узвіз, 2а)
інтернет-магазин "БАМБУК"
(www.bambook.com)
торговельний центр "КВАДРАТ"
(пл. Слави, ятка "Українська книга")
книжковий базар "ПЕТРІВКА"
(ряд 51, місце 5, 6)
мережа кіосків "ФАСТІВПРЕСА"

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА

книгарня "КРЕДО"
(м. Калуш, пр. Лесі Українки, 14)
книгарня "АЗБУКА КЛАСИКИ"
(м. Коломия, ТЦ "Водолій")
книгарня "БЕРЕГІННЯ"
(вул. Сімових стрільців, 15)
мережа кіосків "ЗПС"
поштові відділення УКРПОШТИ

РІВНЕ

книгарня "ДРУЖБА"
(Майдан незалежності, 5)
книгарня "ЗНАННЯ"
(Майдан незалежності, 5)
книгарня "СЛОВО"
(вул. Соборна, 57)
поштові відділення УКРПОШТИ

ДНІПРОПЕТРОВЩИНА

книгарня "КНИЖКОВИЙ СВІТ"
(вул. Леніна, 11)
книгарня "ТЕХНІЧНА КНИГА"
(вул. Карла Маркса, 40)
книгарня "ПРИДНІПРОВСЬКА"
(вул. 60-річчя Жовтня, 2)
книгарня "КНИГИ" №6
(вул. Воронцова, 9)
книгарня "КНИГИ" №85
(вул. Косіора, 36-а)
книгарня "КНИГИ" №116
(вул. Калінова, 53)
поштові відділення УКРПОШТИ

ЛЬВІВЩИНА

книгарня "ГЛОБУС"
(вул. Галицька, 12)
книгарня "КНИГАРНЯ НТШ"
(пр. Шевченка, 8)
книгарня "УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ"
(пр. Шевченка, 8)
книгарня "ЕНЕЙ"
(вул. Тургенева, 52/7)
книгарня "ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ"
(вул. В. Великого, 34)
книгарня "СКАРБНИЦЯ"
(вул. Фурманська, 5/28)
мережа кіосків "ТОВ ПРЕСА"
мережа кіосків "ТОРГПРЕСА"

ЧЕРКАСИ

мережа кіосків "ТОВ ТОРГПРЕСА"
мережа кіосків "ТОВ ПРЕСА"

ДОНЕЦЬК

книгарня "АВТОГРАФ"
(вул. Університетська, 12)
передплатне агентство "НВП "ІДЕЯ"
(вул. Артема, 84)

ЧЕРНІВЦІ

книгарня "ЦЕНТР УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ"
(вул. Центральна, 10)
книгарня "НАУКА"
(вул. Заньковецької, 4)

ЗАПОРІЖЖЯ

мережа кіосків ТОВ "ТОРГПРЕСА"
книгарня "КНИЖКОВИЙ СВІТ" №1
(вул. Красногвардійська, 27а)
книгарня "КНИЖКОВИЙ СВІТ" №2
(вул. Перемоги, 63)
книгарня "КНИЖКОВИЙ СВІТ" №3
(вул. Чарівна, 145а)
книгарня "КНИЖКОВИЙ СВІТ" №4
(вул. Задніпровська, 48а)

ЛУЦЬК

мережа кіосків "ІНТЕРПРЕС-ЛУЦЬК"

УЖГОРОДкнигарня "КОБЗАР"
(пл. Корятівича, 1)**ХАРКІВ**

поштові відділення УКРПОШТИ

ЧЕРНІГІВ

поштові відділення УКРПОШТИ

ВІННИЧИНА

мережа кіосків ТОВ "ПРЕСА"

ОДЕСАкнигарня "ЕПОС"
(вул. Троцька, 28)

НАШ ІНДЕКС

21644

